

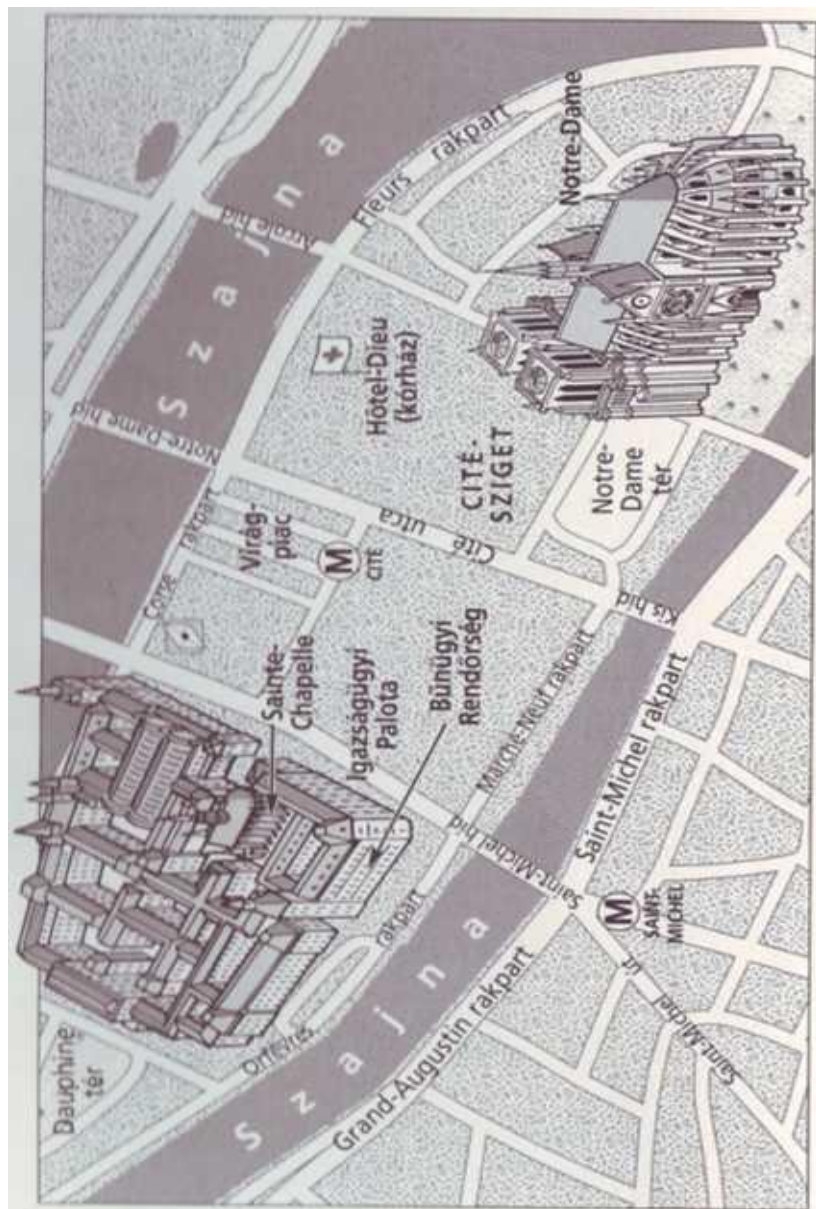
Maigret

G. SIMENON

Maigret
és az
öreg szerelmesek



PAIK KÖNYVTÁRSÁG



GEORGES SIMENON

*Maigret
és az öreg szerelmesek*

FORDÍTOTTA BOGNÁR RÓBERT

PARK KÖNYVKIADÓ

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
Georges Simonon: Maignet et les vieillards
Presses de la Cité

Copyright © 1960 Georges Simenon Limited,
A Chorion Company. All rights reserved.
Hungarian translation © 2006 Bognár Róbert
Magyar kiadás © 2006 Park Könyvkiadó, Budapest
Szerkesztette: Gergely Ágnes
Felelős szerkesztő: Tönkö Vera
Műszaki szerkesztő: Mező Zsuzsa
Fedélterv: Gerhes Gábor
Tördelés: Alinea Kft.
Készült az Eto-Print Nyomdaipari Kft.-ben

ELSŐ FEJEZET

Olyan csodálatos május volt, amilyen egész életében csak kétszer-háromszor adatik meg az embernek, a gyerekkor emlékeit, a régi fényességet, szagokat, ízeket idéző tavasz. Maigret-nek a zsolttárok tavasza zsongott a fejében, elsőáldozásának májusára gondolt, és az első párizsi májusára is, amikor még minden új volt és ámulatos.

Az utcán, az autóbuszon, de még az irodában is megesett, hogy felkapta a fejét, és húsz-harminc évvel visszavitte az időben egy távoli hang, vagy ahogy arcon simogatta egy langy fuvallat, szemébe villant egy blúz világos foltja.

Előző este barátaikkal, a Pardon házaspárral vacsoráztak, és már éppen indultak, amikor a felesége pironkodva azt kérdezte:

– Nem nevetséges az én koromban ez a virágos ruha?

Pardonék ezúttal újítottak; nem magukhoz hívták meg Maigret-éket, hanem egy Montparnasse körüti kisvendéglőbe.

A teraszon vacsoráztak, és Maigret-nek meg a feleségének cinkosan össze-összevillant a tekintete, mert majdnem harminc évvel korábban pont itt üldögéltek először édes kettesben.

– Van ürütokány?

Más volt a tulaj, de az ürütokány nem hiányzott az étlapról, és a kis lámpa ugyanúgy billegett az asztalon, és növények zöldelltek dézsákban, és volt kimért chavignoli bor.

Vidámak voltak, mind a négyen nagyon jól érezték ma-

gukat. A kávénál Pardon elővett a zsebéből egy fehér címlapú folyóiratot.

– Még nem is mondtam, Maigret, szó van magáról a *Lancet*ben.

A főfelügyelő hallott már a nagyon tekintélyes angol orvosi lapról. Kérdőn felvonta a szemöldökét.

– Úgy értem: általában van szó a mesterségéről. Egy bizonyos Richard Fox írta a cikket, igyekszem szó szerint lefordítani a magát érintő passzust:

A tudományos ismeretekre és a saját tapasztalataira támaszkodó, rátermett pszichiáter bizonyára jó emberismerő. Mindamellet meg lehet, hogy – főleg, ha elméleti beállítottságú – kevésbé érti meg az embereket, mint egy hivatásának élő pedagógus, egy regényíró vagy akár egy rendőr.

Elidőztek a témánál, tréfálkozva is, meg egy kicsit komolyan is beszéltek róla. Maigret-ék aztán gyalog tették meg a hazaút egy részét a csendes utcákon.

A főfelügyelő még nem tudta, hogy a következő napokban milyen sokszor eszébe jut majd a brit orvos mondata, amiképpen azt sem sejtette, hogy a gyönyörű május felidézte emlékeket utóbb valami titokzatos előérzettel társítja.

Másnap reggel a kapitányság felé buszozva olyan kíváncsian fürkészte az arcokat, mint annak idején, amikor fölkerült a fővárosba.

És furcsa volt ügyosztályvezető főfelügyelőként menni föl a Bűnügyi Rendőrség lépcsőjén, fogadni a tiszteletteljes köszönéseket. Hát már olyan régen volt, amikor elfogódottan belépett az épületbe, és úgy nézett fel a főnökökre, mint mennyi mesebeli hősré?

Könnyűnek érezte magát, és mégis szomorkás volt a hangulata. Nyitott ablaknál bontotta fel a postát, aztán behívta a kis Lapointe-ot, és utasításokat adott neki.

A Szajna mit sem változott negyed évszázad alatt, nem változtak az elhaladó hajók sem, és a horgászok ugyanott üldögéltek, mintha el se mozdultak volna a helyükről.

Maigret aprókat pöffentve pipázott, és közben „takarított”, ahogy mondani szokta, vagyis megtisztította az íróasztalát a felhalmozott ügyiratoktól, félretolta a jelentékteleneket. Megszólalt a telefon, a Bűnügyi Rendőrség igazgatója hívta:

– Kérem, Maigret, jöjjön be hozzám egy percre.

A főfelügyelő komótosan átbaktatott a nagyfőnökhöz, megállt az ablaknál.

– Furcsa egy telefont kaptam a külügyből. Nem személyesen a miniszter telefonált, hanem a kabinetfőnöke. Azt kéri, idézem, hogy sürgősen küldjék oda egy „eljárni jogosult, felelős személyt”. *Egy nyomozót?* – kérdeztem én. *Jobb lenne valaki tekintélyesebb. Valószínűleg bűneset történt.*

Volt egy árnyalatnyi kajánság abban, ahogy a két férfi összenézett, mert egyikük se tartotta valami nagyra a minisztériumokat, és még kevésbé az olyan kivagyfi minisztériumot, amilyen a külügy.

– Gondoltam, talán személyesen maga óhajt odamenni...

– Lehet, hogy az lesz a legjobb.

Az igazgató fölvetett egy papírlapot az íróasztaláról, odanyújtotta Maigret-nek.

– Keresse Cromières urat. Már várja magát.

– Ő a kabinetfőnök?

– Nem. Ő foglalkozik az ügyel.

– Vigyek magammal egy nyomozót?

– Én is csak annyit tudok, amennyit elmondtam. Az urak szeretnek titokzatoskodni.

Maigret végül is úgy döntött, hogy elhívja Janvier-t, és taxival mennek. Az Orsay rakparton nem a főlépcsőhöz kísérték őket, hanem egy keskeny lépcsőhöz, amelyik az udvarról nyílt, és egy csöppet sem volt bizalomgerjesztő; olyan volt, mintha csak a hátsó bejáratra érdemesítenék a látogatót. Jó da-

rabig kóvályogtak a folyosókon, mire megtalálták a fogadószobát, ott aztán egy paszományos teremszolga teljes közönnyel Maigret neve iránt, kitöltetett velük egy űrlapot.

Végre bevezették őket egy irodába, ahol egy öregasszony és egy nagyon fiatal, kikent-kifent tisztviselő tartózkodott. Némán, mozdulatlanul, rezzenetlen arccal ültek egymással szemben, mintha már nagyon régóta várakoznának, valószínűleg azóta, hogy a külügyből átszóltak a bűnügyszobához.

– Maigret főfelügyelő?

Maigret bemutatta Janvier-t, akit a fiatalember csupán egy futó pillantásra méltatott.

– Nem tudtam, miről van szó, úgyhogy – biztos, ami biztos – magammal hoztam az egyik emberemet.

– Tessék, üljenek le!

Cromières önnön fontossága teljes tudatában ejtette ki a szavakat, leereszkedő modora igazi külügyi tisztviselőre vallott.

– Hogy a *Külügy* közvetlenül fordult a Bűnügyi Rendőrséghez – úgy ejtette a külügy szót, mintha az valami szent és sérthetetlen intézmény volna –, az annak tulajdonítható, hogy egy meglehetősen sajátos ügyel van dolgunk, főfelügyelő úr...

Maigret nemcsak az ő arcát figyelte, hanem az öregasszonyét is, aki alkalmasint süket volt a fél fülére, mert fejét oldalra fordítva nyújtogatta a nyakát, és a fiatalember szájáról olvasta a szavakat.

– A kisasszony – Cromières megnézett egy papírt az asztalán –, név szerint Larrieu kisasszony háztartási alkalmazott, helyesebben házvezetőnő egyik legkiválóbb exnagykövetünkénél, Saint-Hilaire grófnál, akiről bizonyára már ön is hallott.

Maigret-nek rémlett, hogy találkozott ezzel a névvel az újságokban, de nem mostanában, hanem valamikor nagyon régen.

– A gróf úr immár több mint tíz éve nyugállományba vonult, s azóta Párizsban élt, a Saint-Dominique utcai otthonában. Ma fél kilenckor Larrieu kisasszony idejött a minisztériumba, és eltelt bizonyos idő, mire alkalom nyílt találkoznia egy illetékes munkatárssal.

Maigret maga elé képzelte a reggel fél kilenckor még üres minisztériumot és az öregasszonyt, ahogy az ajtóra szegezett tekintettel, mozdulatlanul ül az előszobában.

– Larrieu kisasszony több mint negyven éve áll Saint-Hilaire gróf szolgálatában.

– Negyvenhat éve – helyesbített a nő.

– Rendben van, negyvenhat éve. Vele volt a különböző állomáshelyein, vezette a háztartást. Az utóbbi tizenkét esztendőben a magányosan élő nagykövet úr otthonában lakott mint egyetlen alkalmazott. Ma reggel bevitte a reggelit, de a hálószoba üres volt, és utóbb holtan találta a gróf urat a dolgozószobájában.

Az öregasszony gyanakvó, vizsla tekintete egyikükről a másikukra ugrott.

– Állítása szerint egy vagy több lövés érte a gazdáját.

– A rendőrséget nem értesítette?

A szőke fiatalember lebiggyesztette az ajkát.

– Megértem, hogy csodálkozik. De ne felejtse el, hogy Larrieu kisasszony élete nagy részét diplomaták között élte le. Tudatában volt tehát: bár a gróf úr már visszavonult, diplomatakarrierje miatt nem árt megtartani a diszkréció bizonyos szabályait.

Maigret Janvier-ra hunyorított.

– És az se jutott eszébe, hogy orvost hívjon?

– Úgy látta, nem fér kétség hozzá, hogy a gróf meghalt.

– Ki tartózkodik most a Saint-Dominique utcában?

– Senki. Larrieu kisasszony egyenesen idejött. Félreértések elkerülése végett, és hogy ne vesztegessük az időt, felhatalmazásom van rá, hogy kijelentsem: Saint-Hilaire gróf nem

volt államtitok birtokában, és semmi ok nincs politikai motívumot keresni a halálában. Mindazonáltal ajánlatos rendkívüli óvatossággal eljárni. Ha ismert személyiségről van szó, legkivált olyanról, aki külügyi szolgálatban állott, az újságok igen hajlamosak rá, hogy túldimenzionálják az ügyet, és hogy a legképtelenebb feltételezésekre ragadtassák magukat. – Felállt. – És most, ha javasolhatom, menjünk oda!

– Maga is jön? – kérdezte nagy ártatlanul Maigret.

– Nincs mitől tartania. Nem fogom beleártani magam a nyomozásba. Csak azért megyek önökkel, hogy személyesen meggyőződjek róla, nincs-e valami a helyszínen, ami kellemetlenséget okozhat nekünk. – Az öregasszony is felállt. Négyesben mentek le a lépcsőn.

– Legjobb lesz, ha taxit hívunk, az nem olyan feltűnő, mint egy minisztériumi kocsit.

Nevetségesen rövid volt az út. Egy 18. század végén épült impozáns ház előtt állt meg az autó. Nemhogy csődület nem volt, de egyetlen kíváncsiskodó sem. Beléptek a nagy kapun; a hűs szellő járta boltíves kocsibejáróban lévő helyiség inkább hasonlított nappalira, mint házmesterfülkére, a benne tartózkodó egyenruhás férfi pedig legalább olyan tekintélyparancsoló volt, mint a minisztériumi ajtónálló.

Balra fordultak, fölmentek négy lépcsőfokot. A sötét márványburkolatú lépcsőház földszintjén állt a lift. Az öregasszony kulcsot vett elő a táskájából, és kinyitotta a díófa ajtót.

– Erre tessék!

Végigvezette őket egy hosszú folyosón, be egy szobába, amelynek az ablakai valószínűleg az udvarra nyíltak, de a függönyök be voltak húzva, és csukva voltak az ablaktáblák is. Larrieu kisasszony felkapcsolta a villanyt, és látták, hogy egy test hever a vörös szőnyegen a mahagóni íróasztal mellett.

A három férfi mintegy vezényszóra lekapta a kalapját, az öreg cseléd pedig kihívóan nézett rájuk. „Na ugye, megmondtam!” – ezt fejezte ki a tekintete.

Csakugyan minden vizsgálódás nélkül is nyilvánvaló volt, hogy Saint-Hilaire gróf halott. Egy golyó a jobb szemén hatolt be, szétvitte a koponyát, és a fekete bársony háziköntös szakadásaiból és a vérfoltokból ítélve több más lövedék is érte a test különböző pontjait.

Cromières a többieket megelőzve az íróasztalhoz lépett.

– Nézzék! A jelek szerint korrektúrát javított.

– Könyvet írt?

– Emlékiratokat. Két kötet már megjelent. Nevetséges volna ebben keresni a halála okát, mivel Saint-Hilaire-nél diszkrétebb embert elképzelni sem lehet, és megkapó stílusú emlékiratai sokkal inkább irodalmi jellegűek, mintsem politikaiak.

Cromières nagy műgonddal hajlítgatta a mondatait, élvezte a saját hangját, és Maigret egyre ingerültebb lett tőle. Itt álldogál délelőtt tízkor negyedmagával egy elsötétített szobában, és egy öregember véres és nyaklott holttestét bámulja, miközben odakint ragyog a nap.

– Talán nem ártana az ügyészséget is tájékoztatni – dörögte nem minden gúny nélkül a főfelügyelő.

Volt egy telefon az íróasztalon, de jobbnak látta, ha nem nyúl hozzá.

– Menj, Janvier, telefonálj a házmesterlakásból! Értesítsd az ügyészi hivatalt meg a kerületi főfelügyelőt.

Az öreg nő egyikükről a másikukra nézett, mintha azt a feladatot kapta volna, hogy felügyeljen rájuk. Kemény volt a tekintete, nem volt benne semmi jóindulat, semmi melegség.

– Mit csinál? – lépett közbe Maigret, mert a külügy embere sorra nyitogatta egy könyvszekrény ajtajait.

– Vetek rá egy pillantást... – Visszatetsző volt, hogy fiatal korához képest milyen magabiztos. – Az a dolgom, hogy teljes bizonyosságot szerezzek felőle, nincsenek-e itt olyan írások, amelyeknek a nyilvánosságra kerülése nem lenne kívánatos.

Vajon csakugyan olyan fiatal, amilyenek látszik? És tulajdonképpen melyik szolgálat embere? Nem várva a rendőrtiszt hozzájárulását, átvizsgálta a könyvszekrény tartalmát, kinyitogatta a dossziékat, és aztán szépen visszatette őket a helyükre.

Ezenközben Maigret rosszkedvűen és türelmetlenül járkált fel-alá.

Cromières sorra vette a többi bútort is, minden fiókot kihúzott. Az öregasszony kalappal a fején, táskával a kezében mozdulatlanul állt az ajtónál.

– Mutassa meg a hálósobát, ha megkérhetem.

Az öregasszony nyomban kiment a dolgozósobából. Maigret magára maradt, de kisvártatva jött Janvier.

– Hol vannak?

– A hálósobában.

– Mit csinálunk?

– Egyelőre semmit. Várom, hogy a tisztelt uraság átengedje nekünk a terepet.

Nemcsak Cromières ingerelte Maigret-t. Az egész ügy jellege is, és – ha lehet, még jobban – az az idegen közeg, amelybe beleszóppent.

– A kerületi főfelügyelő hamarosan itt lesz.

– Megmondtad neki, hogy miről van szó?

– Csak annyit kértem, hogy hozza magával a tisztiorvost.

– Telefonáltál a bűnügyi nyilvántartóba?

– Moers mindjárt indul az embereivel.

– Az ügyészség?

– Ők is jönnek.

Tágas és kényelmes volt a dolgozósoba. Nem volt benne semmi ünnepélyes, de olyan választékos ízlésre vallott, hogy azt Maigret rögtön, már a küszöbön érezte. Minden bútor, minden tárgy szép volt önmagában. És az öregember, ahogy szétlőtt fejjel ott feküdt a földön, valahogy beleillett ebbe a kifinomult környezetbe.

Visszajött Cromières, nyomában az öreg házvezetőnővel.

– Úgy gondolom, nincs több teendőm itt. Újólaj felhívom a figyelmét a kellő körültekintésre és diszkrécióra. Nem történhetett öngyilkosság, mivel nincs fegyver a helyiségben. Gondolom, ebben egyetértünk. Hogy rablás esete forog-e fenn, ennek kiderítését önre bízom. Akárhogyan is, kellemetlen lenne, ha a sajtó nagy zajt csapna az ügy kapcsán.

Maigret nem szólt semmit, csak nézett rá.

– Majd érdeklődöm telefonon, ha nincs ellenére – folytatta a fiatalember. – Megeshet, hogy felvilágosításra lesz szüksége, és ez esetben bátran forduljon hozzám.

– Köszönöm.

– A hálószoza egyik sublótjában vannak bizonyos levelek, amelyek bizonyára meg fogják lepni önt. Régi história, mindenki tud róla a külügyben, és semmi köze a mai tragédiához. – Szemlátomást szívesen maradt volna. – Számítok önre.

Az öreg Larrieu kisasszony kikísérte, becsukta mögötte az ajtót, és amikor megjelent, már nem volt rajta kalap, és táska sem volt a kezében. Nem azért jött, hogy a rendőrtiszt rendelkezésére álljon, hanem inkább hogy szemmel tartsa a két férfit.

– Itt alszik a lakásban?

Az asszony éppen nem rá nézett, és nem hallotta vagy elengedte a füle mellett a kérdést. Maigret megvárta, hogy felé forduljon, és megismételte, amit kérdezett, most már hangsúlyosabban.

– Igen. Van egy kis szobám a konyha mögött.

Oldalra hajtotta a fejét, és a jó fülét tartotta a rendőrtiszt felé.

– Van más alkalmazott is?

– Nem, nincsen.

– Maga takarít és főz?

– Én.

– Hány éves?

– Hetvenhárom.

- És a gróf úr?
- Hetvenhét.
- Hány órakor búcsúzott el tőle tegnap este?
- Tíz óra körül.
- Itt a dolgozószobában?
- Itt.
- Várt valakit?
- Nem mondta.
- Volt, hogy este vendéget fogadott?
- Csak az unokaöccsét.
- Hol lakik az unokaöccse?
- A Jacob utcában. Régiségkereskedő.
- Ő is Saint-Hilaire?
- Nem. A gróf úr nővérének a fia. Mazon a neve.
- Felírtad, Janvier?... Ma reggel, amikor megtalálta a holttestet... Ma reggel találta meg, ugye?
- Igen. Nyolckor.
- Nem jutott eszébe, hogy telefonáljon Mazon úrnak?
- Nem.
- Miért?

Nem válaszolt. Olyan merev volt a szeme, mint némely madárnak, és az is madárra emlékeztetett, ahogy néha fél lábon álldigált.

- Nem szereti?
- Kit?
- Mazon urat.
- Nem az én dolgom.

Maigret most már tisztában volt vele, hogy bajosan fog boldogulni ezzel a nővel.

- Mi nem a maga dolga?
- Hát a családi ügyek.
- Az unokaöcs és a nagybácsi nem jöttek ki egymással?
- Ezt én nem mondtam.
- Jóban voltak?

- Nem tudom.
- Mit csinált tegnap este tíz órákor?
- Lefeküdtem.
- Hánykor kelt?
- Hatkor, mint mindig.
- És nem jött be ebbe a helyiségbe?
- Nem volt itt semmi dolgom.
- Be volt csukva az ajtó?
- Ha nyitva lett volna, rögtön észrevettem volna, hogy történt valami.
- Miért?
- Mert égve maradtak a lámpák.
- Mint most?
- Nem. A mennyezetlámpa nem égett. Csak az íróasztali meg az állólámpa ott, a sarokban.
- Mit csinált hatkor?
- Felkeltem, felöltöztem.
- És aztán?
- Aztán rendbe hoztam a konyhát, és elmentem kiflit venni.
- Közben üres maradt a lakás?
- Mint minden reggel.
- Aztán?
- Kávét főztem, reggeliztem, és aztán bevitettem a tálcát a hálószobába.
- Érintetlen volt az ágy?
- Igen.
- Rendetlenség volt?
- Nem.
- Tegnap este, amikor elköszönt a gróftól, akkor is ez a fekete köntös volt rajta?
- Mint minden este, ha nem ment el hazulról.
- Gyakran eljárt?
- Szerette a mozit.

- Fogadott társaságot?
- Nagyon ritkán. De néha étteremben vacsorázott.
- Kikkel találkozott? Tud mondani neveket?
- Nem ütöttem bele az orromat a dolgaiba.

Csöngettek. A kerületi főfelügyelő volt meg a helyettese. Csodálkozva nézett szét a dolgozószobában, aztán az öregaszszonyon, végül Maignet-n állapodott meg a tekintete; vele kezét is fogott.

– Hogy lehet, hogy előbb van itt, mint mi? A hölgy telefonált magának?

– Nem telefonált, hanem elment a Külügyminisztériumba. Ismeri az áldozatot?

– A volt nagykövet, ugye? Ismerem névről és látásból. Minden délelőtt sétált egyet a környéken. Ki tette?

– Még semmit sem tudunk. Várom az ügyészséget.

– A tisztiorvos mindjárt itt lesz.

Senki sem ért a bútorokhoz és egyáltalán a tárgyakhoz. Feszélyezett volt a hangulat, és mindenki megkönnyebbült, amikor megérkezett a doktor. A holttest fölé hajolt, és füttyentett.

– Gondolom, jobb, ha nem fordítom meg, mielőtt ideérnének a fotósok.

– Hozzá se nyúljon! Van elképzelése róla, hogy mikor halt meg?

– Hát már jó ideje. Ránézésre azt mondanám, hogy vagy tíz órája... Hm, furcsa...

– Mi furcsa?

– Úgy nézem, legalább négy golyót kapott... Egyet ide... Egy másikat ide... – Térden állva vizsgálgatta a holttestet... – Nem tudom, mit fog szólni a törvényszéki orvos. De nem lennék meglepve, ha azt állapítaná meg, hogy már az első lövés is halálos volt, és mégis beleeresztettek még egypárat. De persze ez csak feltételezés.

Nem telt bele öt perc, és megtelt a lakás. Jött az ügyészi

hivatal képviselőjében Pasquier ügyész helyettes meg egy Urbain de Chézaud nevű vizsgálóbíró, akit Maigret nem nagyon ismert. Velük érkezett Tudelle doktor, Paul doktor utódja. Kisvártatva előzőnlötték a helyszínt a bűnügyi nyilvántartó technikusai, és mozdulni se lehetett a tömérdek felszereléstől.

– Ki találta meg a halottat?

– A házvezetőnő.

Maigret az öregasszonyra mutatott, aki érzelmet nem mutatva, de annál éberebb figyelemmel követte, hogy ki mit csinál és mit mond.

– Kihallgatta?

– Még nem. Épp csak néhány szót váltottam vele.

– Tud valamit?

– Ha tud, nem lesz könnyű kihúzni belőle.

Maigret elmondta, hogy a Külügyminisztérium is benne van az ügyben.

– Elvittek valamit?

– Nem úgy néz ki. Ha majd a technikusok befejezik a munkát, a végére járok.

– Rokonság?

– Egy unokaöcs.

– Értésítették?

– Még nem. Azt tervezem, hogy ameddig az embereim dolgoznak, személyesen elmegyek hozzá. Itt lakik a közelben, a Jacob utcában. – Maigret akár telefonon is odakérezte volna a régiségkereskedőt, de jobbnak látta, ha a saját környezetében beszél vele. – Engedelmmükkel máris indulnék. Janvier! Te maradj itt!

Megkönnyebbülés volt újra kint lenni az utcán, nézni, ahogy a Saint-Germain körút fájának lombján áttűz a nap. Langyos volt a levegő, a nők világos ruhát viseltek, és egy lépésben haladó locsolóautó vizet permetezett a fél útestre.

Maigret gond nélkül megtalálta a Jacob utcai régiségboltot, amelynek az egyik kirakatában csak régi fegyverek voltak,

főleg kardok. Az ajtó nyitására csengettyű szólalt meg, de bele-
telt két-három percbe, mire előjött egy férfi a félhomályból.

A nagybácsi hetvenhét éves lévén, Maigret nem gondol-
hatta, hogy az unokaöcs fiatalember. Mégis meglepődött, hogy
egy élemedett korú férfi áll előtte.

– Mit óhajt?

Hosszú, sápadt arc, bozontos szemöldök, majdnem tar-
koponya... és úgy lóg rajta minden ruha, hogy az a valóságos-
nál is soványabbnak mutatja.

– Mazon úrhoz van szerencsém?

– Igen, Alain Mazon vagyok.

Fegyverekkel volt zsúfolva az üzlet, muskétákkal, öblös
torkú puskákkal, leghátul két páncélruha terpeszkedett.

– Maigret főfelügyelő vagyok, a Bűnügyi Rendőrségtől.

Mazon összevonta a szemöldökét. Értetlenül nézett
Maigret-re.

– Maga Saint-Hilaire gróf unokaöccse, ugye?

– Igen, ő a nagybátyám. Miért kérdi?

– Mikor találkozott vele utoljára?

Habozás nélkül válaszolt:

– Tegnapelőtt.

– Van családja?

– Nős vagyok, és vannak gyerekeim.

– Amikor tegnapelőtt találkozott a nagybátyjával, nem
vett észre semmi rendkívülit a viselkedésében?

– Nem. Nagyon is jókedvű volt. De miért kérdezi?

– Azért, mert meghalt.

Mazon tekintetében ugyanolyan gyanakvás tükröző-
dött, mint az öreg házvezetőnőében.

– Baleset történt?

– Úgy is lehet mondani.

– Hogy érti?

– Mára virradó éjjel megölték a dolgozószobájában, több
lövést adtak le rá egy revolverből vagy egy automata pisztoly-

ból.

A régiségkereskedő hitetlenkedve nézett Maigret-re.

– Voltak ellenségei?

– Nem... Egész biztos, hogy nem voltak.

Ha csak annyit mondott volna, hogy „nem”, Maigret megelégedett volna a válasszal. De az „egész biztos” úgy hangzott, mint valami helyesbítés, és erre már felkapta a fejét.

– Nincs elképzelése róla, hogy kinek állhat érdekében a nagybátyja halála?

– Nincs... Senkinek se érdeke.

– Volt vagyona?

– Nem lehet vagyonnak mondani. A nyugdíja volt a fő jövedelme.

– Járt ide?

– Néha eljött.

– Családi ebédre, vacsorára?

Mazon szórakozottan válaszolt, mintha máson járna az esze.

– Nem... Inkább délelőtt, séta közben benézett...

– Bejött egy kicsit beszélgetni magával?

– Valahogy úgy. Bejött, leült...

– És maga? Eljárt hozzá?

– Nagy néha.

– Családostul?

– Nem.

– Azt mondta, vannak gyerekei.

– Igen, kettő... Két lány.

– Ebben a házban laknak?

– Az első emeleten van a lakás... Az egyik lányom, az elsőszülött, Angliában van... A kicsi, Marcelle, az anyjával él.

– Ezek szerint maga meg a felesége nem élnek együtt.

– Már néhány éve.

– Elváltak?

– Nem... Bonyolult ügy... Mi lenne, ha elmennénk a

nagybátyámhoz?

Hátrament a félhomályba, hozta a kalapját, kitett az ajtóra egy táblát, hogy egy ideig távol lesz, bezárta a boltot, aztán elindult Mairret nyomában.

– Hogy történt? – kérdezte.

Érződött rajta, hogy gondterhelt, erősen nyugtalanítja valami.

– Jóformán semmit sem tudok.

– Elvittek valamit?

– Nem hinném. Minden érintetlennek látszott a lakásban.

– Mit mond Jacqueline?

– Mármint a házvezetőnő?

– Igen... Ez a keresztnéve... Nem tudom, hogy az anyakönyvben is ez van-e, mindenesetre mindig Jacqueline-nak hívtuk.

– Nem szereti?

– Hát ezt meg miért kérdezi?

– Ő nyilvánvalóan nem szereti magát.

– Senkit se szeret, egyedül a nagybátyámat. Ha rajta múlik, soha senki be nem tette volna a lábát a házba.

– Maga szerint képes lett volna megölni?

Mazeron hökkenten nézett rá.

– Megölni? Ő? – Szemlátomást, úgy ítélte, hogy ilyen bolondságot elképzelni se lehet. Hanem aztán mégiscsak gondolkodóba esett. – Nem. Az nem lehet.

– Úgy láttam, elbizonytalanodott.

– Talán féltékenységből...

– Úgy értsem, szerelmes volt belé?

– Nem mindig volt öregasszony.

– Maga szerint volt köztük valami?

– Valószínűnek tartom. Megesküdni nem esküdnek meg rá, de... A nagybátyámon nehéz eligazodni... Látott Jacqueline-ról fiatalkori fényképeket?

– Még semmit sem láttam.

– Majd meglátja. Nagyon bonyolult ez az egész... Pláne, hogy pont most történt.

– Ezt hogy érti?

Alain Mazeron kényszeredetten nézett Maigret-re.

– Úgy látom, tulajdonképpen semmit sem tud – sóhajtotta.

– Mit kellene tudnom?

– Ezen gondolkodom... Kínos egy história... Megtalálta a leveleket?

– Még csak most kezdem a nyomozást.

– Ma van szerda, ugye?

Maigret bólintott.

– Ma van a temetés.

– Kinek a temetése?

– V. hercegé... Meg fogja érteni, ha majd olvassa a leveleket.

Éppen befordultak a Saint-Dominique utcába, amikor a technikusok autója elindult; Moers búcsúzóul odaintett Maigret-nek.



MÁSODIK FEJEZET

– Mi jár a fejében, főnök?

Janvier-t meglepte, hogy micsoda hatása van a kérdésének, amelyet pedig csak azért tett fel, hogy megtörje a meglehetősen hosszúra nyúló csöndet. Mintha a szavak nem hatoltak volna el Maigret tudatáig, mintha csak hangok volnának, amelyeket össze kell rendezni, hogy meg lehessen fejteni az értelmüket.

A főfelügyelő semmibe révedő, tágra nyílt szemmel, kelletlenül nézett a társára, mintha valami titkára derült volna fény.

– Ezek az emberek... – dörmögte.

Természetesen nem azokra gondolt, akik ott ebédeltek körülöttük a Bourgogne utcai étteremben, hanem azokra, akikről tegnap még azt se tudta, hogy a világon vannak, ma pedig az a dolga, hogy felderítse a titkaikat.

Maigret valahányszor öltönyt, felöltőt, cipőt vásárolt magának, először este vette fel, sétált egyet a feleségével a lakásuk környékén, vagy moziba mentek.

– Meg kell szoknom – mondta az asszonynak, aki szeretetteljesen csúfolódott vele.

Ugyanúgy volt, ha új nyomozásba kezdett. Az emberei nem vették észre, mert mackós termete és nyugodt arca magabiztosságot sugárzott. De a valóságban mindig eltartott egy darabig, mire elmúlt benne a rossz érzés, a bizonytalanság, sőt a féltékenység.

Hozzá kellett szoknia az új környezethez, helyszínhez,

életmódhoz, egyszóval azokhoz az emberekhez, akiknek megvoltak a szokásaik, megvolt a maguk gondolkodás- és kifejezőmódja.

Némely embertípus esetében könnyen ment, például ha többé-kevésbé visszatérő ügyfelekről volt szó, vagy olyanokról, akik hasonlítottak rájuk.

Más esetekben viszont mindent újra kellett tanulnia, annál is inkább, mivel Maigret őrizkedett tőle, hogy elfogadja a szabályszerűségeket és az előítéleteket.

És most volt valami, ami még jobban megnehezítette a dolgát. Egy olyan miliőbe került, amely részint zárt, részint pedig személyes okból, különleges volt: gyerekkori élményeket idézett föl benne.

Tudta, hogy ott, a Saint-Dominique utcában mindvégig hiányzott belőle a szokásos könnyedség; esetlen volt, a kérdései ügyetlenek, visszafogottak. Vajon észrevette-e Janvier?

Lehet, hogy észrevette, de az nyilván meg se fordult a fejében, hogy a magyarázat Maigret távoli múltjában rejlik, azokban az években, amikor egy kastély árnyékában élt (apja volt a jószágigazgató), és Saint-Fiacre gróf és a grófné hosszú időn át különleges lények voltak a szemében.

A két férfi azért választotta ezt a Bourgogne utcai éttermet, mert itt ki lehetett ülni a teraszra, és hamar észrevették, hogy jó néhányan idejárnak ebédelni a környékbeli minisztériumokból, főleg a miniszterelnöki hivatalból, de a hadügyminisztérium néhány civil ruhás tisztje is törzsvendégnek látszott.

Nem akármilyen tisztviselőkről volt szó. Legalább irodafőnöki rangban voltak valamennyien, és Maigret csodálkozott, hogy milyen fiatalok. Lerítt róluk, hogy milyen magabiztosak; erre vallott, ahogy beszéltek, ahogy viselkedtek. Néhányan megismerték, összesűgtak, és Maigret-t bosszantotta bennfentességük és gunyoros modoruk.

Az Orfèvres rakparti intézmény emberei is köztisztviselők, de vajon ők is ilyen tudálékosnak látszanak, olyannak, aki

mindenre tudni véli a választ?

Ez járt a fejében, amikor Janvier kérdése kiragadta a mé-lázásból. A Saint-Dominique utcai délelőttre gondolt. A halott-ra, Armand de Saint-Hilaire grófra, aki olyan sokáig volt nagy-követ, és most, hetvenhét éves korában meggyilkolták. Jacqueline Larrieu-re, erre a fura szerzetre, ahogy félrebillentett fejjel, apró szemét rámeresztve fürkészi, és próbálja leolvasni a szájáról a szavakat. És végül Alain Mazonra, a sápadt és pu-hány férfit, aki magányosan üldögél a Jacob utcai boltban a kardok meg a vérték közt, és akit Maigret egyetlen embertípus-ba se tudott besorolni.

Hogyan is írta az a bizonyos angol orvos a *Lancet*-beli cikkben? A kifejezések nem jutottak eszébe. De olyasmi a lé-nyeg, hogy egy rátermett iskolamester, egy regényíró, egy rendőr jobban az emberek lelkébe lát, mint egy orvos vagy pszichiáter.

Miért csak harmadik a sorban a rendőr, miért előzi meg a tanító és főleg az író?

Egy kicsit sértette a hiúságát a dolog. Szeretett volna mi-nél előbb eligazodni ebben az ügyben, már csak azért is, hogy megcáfolja a cikk szerzőjének rangsorolását.

Spárgával kezdték az ebédet, és második fogásnak ráját szolgálták fel vajjal. Fölöttük változatlanul kék volt az ég, és az előttük elhaladó nők világos ruhát viseltek.

Maigret és Janvier, mielőtt úgy határoztak volna, hogy elmennek ebédelni, másfél órát töltöttek az áldozat lakásában, és egyre otthonosabban mozogtak.

A hullát már elszállították a Törvényszéki Orvostani In-tézetbe, Tudelle doktor most boncolja. Az ügyészségiék és a Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal technikusai is elmentek. Maigret megkönnyebbült sóhajjal elhúzta a függönyöket, kitérta a zsa-lut, és napfény árasztotta el a szobát, visszaadta a bútoroknak, a tárgyaknak közönséges alakjukat.

Maigret-t nem zavarta, hogy az öreg házvezetőnő meg az

unokaöcs nem tágitanak mellőle, lesik a mozdulatait, arcának minden rezdülését; időnként hozzájuk fordult, és kérdezett valamit.

Valószínűleg csodálkoztak, hogy sokáig csak jön-megy, semmit sem vesz alaposan szemügyre, úgy viselkedik, mint aki egy kiadó lakást szemlél meg.

Legjobban a mesterséges fényben oly igen nyomasztó dolgozószoba érdekelte a főfelügyelőt, és persze az is visszavonzotta, hogy nem sok ilyen kellemes helyiséget látott életében. Magas volt és világos; ha nagy üvegajtaján kilépett az ember, három lépcsőfokon lemenve egy igazi kertben találta magát a városi körengeteg kellős közepén: szépen nyírt gyeppel, hatalmas hársfa.

– Kié a kert? – kérdezte Mairret fölnézve a többi lakás ablakaira.

Mazon válaszolt:

– A nagybátyámé.

– Nincs más bérlő?

– Ez nem úgy van. Övé volt a ház. Itt is született. Az apjának még meglehetősen vagyona volt, ő lakta a földszintet és az első emeletet. Amikor meghalt, a nagybátyám, aki már korábban elvesztette az anyját, csak ezt a kis lakást és a kertet tartotta meg magának.

Milyen jellemző ez a kis adalék is! Igencsak ritka lehet Párizsban, hogy egy hetvenhét éves ember ugyanabban a házban lakik, amelyben született.

– És amikor külföldön teljesített diplomáciai szolgálatot?

– Lezárta a lakást, a szabadsága idejére pedig birtokba vette. Ellentétben azzal, amit gondolna az ember, a házból úgyszólván semmi haszna nem volt. A bérlők többsége régóta itt lakik, és nevenségesen kis összeget kell fizetniük, úgyhogy voltak évek, amikor a javítások meg az adók többet vittek el, mint amennyi befolyt.

Nem volt sok helyiség a lakásban. A dolgozószoba egy-

szersmind szalon is volt. Mellette az ebédlő, szemközt a konyha, az utcafronton pedig egy hálószoza, fürdőszoba.

– Maga hol alszik? – kérdezte Maigret Jacqueline-et.

Az öregasszony megismételtette a kérdést, és Maigretben egyre erősebb volt a gyanú, hogy ez megrögzött szokása.

– A konyha mögött.

Nem is igazi szoba volt, hanem kamraféle, benne vaságy, szekrény és folyóvízes mosdó. Nagy ébenfa fészület a falon, alatta barkaággal díszített szenteltvíztartó.

– Istenfélő ember volt Saint-Hilaire gróf?

– Minden vasárnap misére ment, még Oroszországban is.

Volt a tárgyakban valami kifinomultság, ami lenyűgözte Maigret-t, bár bajosan tudta volna megmondani, hogy mi adja a harmóniájukat. A bútorok más-más stílusúak voltak, és nem is próbálták összehangolni őket. De mindegyik szép volt önmagában, mindegyik egyként patinás, mindegyiknek egyénisége volt.

A dolgozószoba falait majdnem teljesen elfedték az újrakötött könyvek, más könyvek pedig fehér és sárgás borítójúak, az előszoba polcain sorakoztak.

– Zárva volt a kertre nyíló ajtó, amikor felfedezte a holttestet?

– Maga nyitotta ki. Én a függönyökhöz se nyúltam.

– Hát a hálószoza ablaka?

– Az is csukva. A gróf úr fázós volt.

– Kinek volt kulcsa a lakáshoz?

– Neki és nekem. Senki másnak.

Janvier kihallgatta a házmestert. A hatalmas kocsibehajtó kapuba vágott kis kapu mindennap éjfélig nyitva volt. A házmester sosem feküdt le éjfél előtt, de az megesett, hogy a kapusfülke mögött lévő szobában tartózkodott, és onnan nem biztos, hogy mindenkit látott, aki bejött vagy kiment.

Előző este semmi rendkívülit nem vett észre. Ez egy békés ház, ezt hajtogatta. Harminc éve ő a házmester, és ezalatt

nem volt dolga itt a rendőrségnek.

Még nem jött el az ideje, hogy rekonstruálják, mi történt az előző este vagy éjszaka. Meg kellett várni a törvényszéki orvos jelentését, meg a Moers-ét és az embereiét.

Egy dolog mindenestre nyilvánvalónak látszott: Saint-Hilaire nem feküdt le. Halvány csíkos sötétszürke nadrágot viselt, enyhén kikeményített fehér inget, pöttyös csokornyakendőt, és – mint otthon mindig – fekete bársony háziköntöst.

– Sokáig fenn szokott maradni?

– Attól függ, hogy érti, hogy sokáig.

– Hánykor feküdt le?

– Én majdnem mindig előbb feküdtem le, mint ő.

Idegcsillapító volt. A legegyszerűbb kérdések is gyanakvásba ütköztek, az öreg cseléd ritkán adott egyenes választ.

– Nem hallotta, hogy kijött volna a dolgozószobából?

– Menjen be a szobámba, és meg fogja állapítani, hogy onnan semmit sem hallani, legfeljebb a liftet, mert az pont ott van a fal túloldalán.

– Mivel töltötte az estéit?

– Olvasással. Írással. Javította a könyve kefelevonatát.

– Mondjuk, úgy éjfél tájt szokott lefeküdni?

– Volt, hogy egy kicsit előbb, volt, hogy egy kicsit később, mikor hogy.

– És olyankor sosem szólította magát, nem tartott igényt a szolgálataira?

– Ugyan mire?

– Például kedve támadhatott egy csésze gyógyteára, mielőtt nyugovóra tér, vagy...

– Sose ivott gyógyteát. Amúgy pedig ott volt neki az ital-szekrény...

– Mit ivott?

– Étkezéshez bordeaux-i vörösbort. Este egy pohár konyakot.

Az üres pohár ott volt az íróasztalon, és a bűnügyi nyil-

vántartó technikusai elvitték, hátha van rajta valami idegen ujjlenyomat.

Nincs kizárva, hogy az öregúr látogatót fogadott, de hihe-
tőleg nem kínálta itallal, mert nem volt másik pohár a dolgozó-
szobában.

– Volt lőfegyvere a grófnak?

– Vadászpuskái. Ott vannak a beépített szekrényben, a fo-
lyosó végén.

– Nagy vadász volt?

– Csak olyankor vadászott, ha meghívták valamelyik vi-
déki kastélyba.

– És pisztolya, revolvere? Az nem volt?

Jacquette nem válaszolt, most is, mint ilyenkor mindig,
összeszűkül a pupillája, akár egy macskáé, és kifejezéstelenül,
mereven nézett előre.

– Hallotta, mit kérdeztem?

– Mit kérdezett?

Maigret megismételte a kérdést.

– Úgy tudom, volt egy pisztolya.

– Forgópisztoly?

– Az mi?

Maigret jól-rosszul megmagyarázta. De nem, nem forgó-
pisztoly volt. Kékesszürke, rövid csövű, lapos automata.

– Hol tartotta?

– Nem tudom. Régóta nem láttam. Utoljára a fiókos szek-
rényben.

– A hálósobában?

Az öregasszony megmutatta a fiókot, de abban csak
zsebkendők voltak, harisnyagumi meg egynéhány különféle
színű nadrágtartó. A többi fiókban nagy gonddal elrendezett
fehérmű volt: ingek, alsónadrágok, zsebkendők és legalul
szmokinghoz és frakkhoz való féhérmű.

– Mikor látta utoljára azt a pisztolyt?

– Évekkel ezelőtt.

- Körülbelül hány éve?
- Nem tudom. Szalad az idő.
- Csak a komódban látta, sehol másutt?
- Sehol. Lehet, hogy áttette valamelyik íróasztalfiókba.

Azokat sose nyitottam ki, meg különben is mindig kulcsra voltak zárva.

- Mit gondol, miért?
- Maga szerint miért zárnak kulcsra egy fiókot vagy egy szekrényt?

- Nem bízott magában?
- De igen, bízott.
- Akkor kiben nem bízott?
- Maga soha egyetlen fiókot se zár be?

Csakugyan találtak egy kulcsot, egy ciradás bronzkulcsot, amelyik nyitotta az empire stílusú íróasztal fiókjait. A tartalmuk semmit sem árult el, legfeljebb csak annyit, hogy Saint-Hilaire, mint bárki más, egy csomó haszontalan kis holmit felhalmozott, például kiszolgált, üres levéltárcákat, két-három, régóta nem használt, aranygyűrűs borostyán szivarszipkát, egy szivarvágót, rajzszöveget, gemkapcsokat, különféle színű ceruzákat és töltőceruzákat.

Egy másik fiókban koronás levélpapír volt, továbbá borítékok, vizitkártyák és gondosan felgombolyított spárgadarabok, ragasztó, törött pengéjű zsebkés.

Egy könyvszekrény zöld posztóval kárpitozott ajtaját rézveret rácsozta. A könyvszekrényben nem könyvek voltak, hanem minden polcán nagy műgonddal átkötött levélkötegek, és minden kötegen egy kis papír mutatta a levelek dátumát.

– Ezek azok a levelek, amelyeket említett? – kérdezte Maigret Alain Mazerontól.

- Az unokaöcs bólintott.
- Tudja, ki írta a leveleket?
- Bólintás.
- A nagybátyjától tudja?

– Már nem tudom, hogy ő beszélt-e róluk, de mindenki tudta.

– Hogy érti, hogy mindenki?

– Mindenki a diplomáciában és a társasági életben...

– Olvasott egyet-kettőt ezek közül a levelek közül?

– Nem, egyet sem.

– Most magunkra hagyhat bennünket – mondta Maigret Jacqueline-nak –, főzön nyugodtan ebédet magának.

– Csak nem képzeli, hogy képes lennék enni egy ilyen napon!

– Akkor is hagyjon magunkra bennünket! Biztosan talál valami tennivalót.

Lesírt az asszonyról, hogy nincs ínyére kettesben hagyni a felügyelőt meg az unokaöcsöt. Maigret-nek nem kerülte el a figyelmét, hogy majdhogynem gyűlölködő pillantásokat vet Mazonra.

– Hallotta, amit mondtam?

– Tudom, hogy nem tartozik rám, de...

– De?

– A levéltitok, az szent, nem szabad megsérteni.

– Még akkor se, ha a levelek segítenek, hogy megtaláljuk a gyilkost?

– Nem fognak segíteni.

– Később még valószínűleg szükségem lesz magára. De addig...

Az ajtó felé nézett, és Jacqueline kelleetlenül távozott. Hát még akkor hogy felháborodott volna, ha látja, amint Maigret leül Saint-Hilaire gróf helyére az íróasztalhoz, Janvier pedig elérakosgatja a levélkötegeket!

– Üljön le! – mondta Maigret Mazonnak. – Tudja, ki írta ezeket a leveleket?

– Tudom. Mint látja majd, mindegyiknek ugyanaz az aláírása: Isi.

– Ki az az Isi?

– Isabelle V. Ő írta a leveleket, V. hercegné. A nagybátyám mindig csak Isinek nevezte.

– A szeretője volt?

Maigret maga se tudta, miért gondolja: beszélgetőtársának sekrestyésképe van, végtére miért volna egy sekrestyésnek másmilyen ábrázata, mint bárki másnak? Mazeron, akárcsak Jacqueline, minden kérdésre némi késéssel válaszolt.

– Úgy tudni róluk, hogy nem voltak szeretők.

Maigret kioldotta az egyik megsárgult levélsomagot, azt, amelyik 1914-ben kelt, néhány nappal az után, hogy kitört a világháború.

– Hány éves a hercegné?

– Várjon csak, mindjárt kiszámítom. Öt-hat évvel fiatalabb, mint a nagybátyám. Tehát hetvenegy vagy hetvenkét éves.

– Gyakran járt itt?

– Soha nem találkoztam vele itt. Azt hiszem, soha életében nem járt ebben a házban, vagy ha igen, akkor az előtt.

– Mi előtt?

– Az előtt, hogy feleségül ment volna V. herceghez.

– Megkérném valamire, uram. Mondja el a lehető legértetetőbben az egész történetet.

– Isabelle S. herceg lánya.

Különös érzés volt visszahallani az iskolában tanult történelmi neveket.

– Na és?

– A nagybátyám huszonhat éves volt, amikor 1910-ben találkoztak. Illetve már kislánykorából is ismerte, néha a herceg kastélyában nyaralt. De aztán évekig nem találkoztak, és amikor viszontlátták egymást, azonnal egymásba szerettek.

– A bácsikájának akkor már nem élt az apja?

– Két évvel korábban meghalt.

– Mi volt az örökség?

– Csak ezt a házat hagyta rá, meg némi földet Sologne-

ban.

– Miért nem házasodtak össze?

– Nem tudom. Talán azért, mert a nagybátyámnak akkor kezdődött a diplomatakarrierje, és Lengyelországba küldték követségi harmad- vagy másodtitkárnak.

– Jegyesek voltak?

– Nem.

Maigret egy kicsit szemérmetlen dolognak érezte, hogy beleolvas az elé kiterített levelekbe. Várakozásával ellentétben nem szerelmes levelek voltak. Írójuk, Isi, meglehetősen eleven stílusban számolt be mindennapjairól és a párizsi életről.

A lány nem tegezte levelezőtársát; édes barátomnak nevezte, és úgy írta alá: az ön hű barátnéja, Isi.

– Azután mi történt?

– A háború előtt... az első világháborúról van szó... ha nem tévedek, 1912-ben Isabelle feleségül ment V. herceghez.

– Szerelemből?

– Ha hinni lehet a szóbeszédnek, nem. Sőt állítólag kereken meg is mondta a férfinak. Ezt onnan tudom, hogy gyerekként hallottam, mit beszélnek a szüleim.

– Az anyja Saint-Hilaire gróf nővére volt, ugye?

– Igen.

– Ő nem társaságbeli férfihoz ment feleségül?

– Apám festő volt, egy időben nem is sikertelen. Mára igencsak elfeledték, de van egy vászna a Luxembourg-palotában. Később képre Restaurátor lett, mert hát muszáj volt megélni valamiből.

Maigret-nek a délelőtt nagy részében az volt az érzése, hogy erőszakkal kell kihúznia a valóság elemeit a történet résztvevőiből. Sehogy sem akart tisztulni a kép. Irreálisak voltak a figurák, mintha egy századfordulós regényből léptek volna elő.

– Ha jól értem, Armand de Saint-Hilaire azért nem vette feleségül Isabelle-t, mert nem volt elegendő vagyona.

– Azt hiszem, így volt. Mindig is ezt hallottam, és ez tűnik a legvalószínűbbnek is.

– Nőül ment tehát V. herceghez, akit, maga szerint nem szeretett, és ezt őszintén a szemébe is mondta.

– Két nagy család egyezett ki, két nagy név kötött szövetséget.

Lám, ugyanaz a helyzet, mint egykor Saint-Fiacre-éknál; az öreg grófné a püspökéhez fordult, hogy megfelelő feleséget találjon a fiának.

– Vannak gyerekeik?

– Csak egy. Sok évvel az esküvő után született.

– Most mi van vele?

– Philippe herceg negyvenöt év körül jár. Marchangy lányt vett feleségül, és az év nagy részét a Caen közeli genestoux-i kastélyban tölti, van egy ménese és több majorja. És öt vagy hat gyereke.

– Ha jól látom a levelekből, a nagybátyja és Isabelle vagy egy fél évszázadon át leveleztek. Majdnem mindennap többoldalas levelet írtak egymásnak. Tudta ezt a férj?

– Állítólag igen.

– Ismerte?

– Csak látásból.

– Milyen ember volt?

– Nagyvilági és gyűjtő.

– Mit gyűjtött?

– Érmét, burnótos szelencét, miegyebet.

– Nagy társasági életet élt?

– Minden héten fogadást adott a Varenne utcai palotájában, ősszel pedig a saint-sauveur-en-bourbonnais-i kastélyában.

Maigret-nek rángatózni kezdett a szeme. Érezte ugyan, hogy mindaz alkalmasint igaz, amit hall, de valahogy anyagszerűtlenek voltak a figurák.

– A Varenne utca öt perc járásra van ide – jegyezte meg.

– Én mégis meg mernék esküdni rá, hogy a nagybátyám

és a hercegné egyszer sem találkoztak.

- De írni mindennap írtak egymásnak?
- Ott vannak a levelek az orra előtt.
- És a férj tudta...
- Ki van zárva, hogy Isabelle titkolta volna előtte.

Kis hija volt, hogy Maigret fel nem fortyant: ezek a boldondját járatják vele? Pedig hát a levelek csakugyan ott voltak az orra előtt, és arról tanúskodtak, hogy Mazon igazat beszél.

...ma délelőtt tizenegykor eljött hozzám Gauge tisztelendő úr, és hosszan beszélgettünk önről. Vigasz számomra a tudat, hogy emberi hatalom mit sem árthat a bennünket összefűző köteléknek...

- Nagyon vallásos a hercegné?
 - Kápolnát szenteltetett a Varenne utcai palotában.
 - Hát a férje?
 - Ő is.
 - Voltak szeretői?
 - Úgy hírlík.
- Másik levél egy frissebb keletű kötegből:

...Örök életemben hálás leszek Hubert-nek, amiért megértette...

- Gondolom Hubert, az V. herceg...
 - Igen, ő. Hajdan a saumuri dragonyosok állományaiba tartozott, és még a közelmúltban is ki-ki lovagolt a Bois de Boulogne-ban, mígnem a múlt héten le nem esett a lóról, még-hozzá nagyon szerencsétlenül.
 - Hány éves volt?
 - Nyolcvan.
- Csupa öregember szerepel ebben az ügyben, és a kapcsolataikban nincs semmi természetes.

– Biztos benne, hogy minden úgy van, ahogyan állítja?
– Ha kételkedik a szavaimban, kérdezzen meg bárki mást!

Bárki mást? Egy olyan miliőben, amelyről neki, Maigret-nek csak homályos és szükségképpen pontatlan elképzelései vannak...

– Folytassuk! – sóhajtott fáradtan. – A szóban forgó herceg a napokban meghalt, ugyebár?

– Vasárnap délelőtt. Az újságok is megírták. Leesett a lóról, és belehalt a sérüléseibe, ezekben a percekben temetik.

– Semmi kapcsolatot nem tartott a nagybátyjával?

– Tudtommal nem.

– És ha találkoztak a társasági életben?

– Gondolom, kerülték egymást, más-más szalonokba, társaságba jártak.

– Gyűlöltek egymást?

– Nem hinném.

– A nagybátyja beszélt magának a hercegről?

– Nem. Soha még csak meg sem említette.

– És Isabelle-ről?

– Egyszer régen azt mondta, hogy én vagyok az egyetlen örököse, és kár, hogy nem viselem a nevét. Azon is sajnálkozott, hogy nincsen fiam, csak két lányom. Mert hogyha volna fiam, kérvényt nyújtana be, hogy viselhesse a Saint-Hilaire nevet.

– Maga tehát a nagybátyja kizárólagos örököse.

– Igen. De hadd folytassam a történetet! Közvetve és a neve említése nélkül akkor beszélt nekem a hercegnéről. Azt mondta: *Még nem adtam fel a reményt, hogy egy szép nap megnősülök, Isten tudja, mikor, de ahhoz már mindenképpen későn, hogy gyerekeink szülessenek.*

– Ha jól értem, a következő a helyzet: 1912 körül a nagybátyja megismerkedik egy leánnyal, beleszeret, a lány viszonzszereti, de nem házasodnak össze, mert Saint-Hilaire

grófnak csekélyke a vagyona.

– Úgy van.

– Két évvel később, miközben a nagybátyja Lengyelországban vagy hol teljesít diplomáciai szolgálatot, Isabelle érdekházasságot köt, és V. hercegné lesz belőle. Fia születik, tehát nemcsak névházasságról van szó. A hitvestársak, legalábbis abban az időben, férj-feleségként viselkedtek.

– Igen.

– Hacsak Isabelle és a nagybátyja időközben nem találkoztak, és engedtek szenvedélyes szerelmük parancsának.

– Az nem lehet.

– Miért ilyen biztos benne? Azt képzeli, hogy az ilyen előkelőségek közt...

– Azért mondtam, hogy az nem lehet, mert a nagybátyám az egész világháborút külföldön töltötte, és amikor visszatért Franciaországba, a gyermek, Philippe már két-három éves volt.

– Hát jó. A szerelmesek újra találkoznak...

– Nem.

– Soha többé nem találkoztak?

– Már mondtam, hogy nem találkoztak.

– Szóval ötven éven át napi rendszerességgel leveleznek, és egy szép napon a nagybátyja azt mondja magának, hogy előbb-utóbb meg fog nőszülni. Ami szerintem azt jelenti, hogy ő meg Isabelle csak arra vár, hogy a herceg meghaljon.

– Szerintem is.

Maigret megtörülte a homlokát, és kinézett a hársfára, mintha erőt akarna meríteni valami megfoghatóbb, földhöz ragadtabb valóságból.

– És elérkezünk az epilógushoz. Tíz-tizenkét napja... hogy egészen pontosan mikor, az nem fontos... a nyolcvanéves herceg leesik a lóról a Bois de Boulogne-ban. Vasárnap reggel belehal a sérüléseibe. Tegnap, kedd este, vagyis két napra rá, a nagybátyját meggyilkolják itt, ebben a dolgozószobában. Következőleg a két szerelmes, aki immár egy fél évszázada várja,

hogy egybekelhessen, végül is nem kel egybe. Jól mondom? Köszönöm, uram. Kérem, adja meg a felesége címét.

– Passy, Pompe utca 23.

– Tudja, ki a nagybátyja közjegyzője vagy ügyvédje?

– Aubonnet közjegyző úr, Villersexel utca.

Az is itt van pár száz méternyire. Mazon feleségét nem számítva mindenki itt lakik, majdhogynem egymás tözsomszédságában, abban a párizsi negyedben, amit ő, Maigret a legkevésbé ismer.

– Távozhat. Gondolom, otthon mindig elérhetem.

– Ma délután nemigen fogok otthon tartózkodni, mert intézmem kell a temetést, a gyászjelentést, és mindenekelőtt fel kell vennem a kapcsolatot a közjegyzővel.

Mazon távozott, bár nem szívesen, és Jacqueline, felbukkanva a konyhából, becsukta mögötte az ajtót.

– Szüksége van rám? – kérdezte Maigret-t.

– Egyelőre nem. Ebéidő van. Délután visszajövünk.

– Itt kell maradnom?

– Miért, hová akar menni? – Úgy nézett rá, mint aki nem érti. – Azt kérdelem, hogy hová szeretne menni.

– Én? Sehová. Hová mennék?!

Olyan furcsán viselkedett, hogy Maigret és Janvier még maradt egy darabig. Maigret felhívta az Orfèvres rakpartot.

– Lucas? Tudsz küldeni valakit egy-két órára a Saint-Dominique utcába? Torrence? Helyes! Ugorjon be egy kocsi-ba...

Így aztán, miközben a két férfi ebédelt, Torrence szundított egy sort Saint-Hilaire gróf karosszékében.

Amennyire meg lehetett állapítani, semmit sem loptak el a lakásból. Betörés bizonyosan nem történt. A gyilkos a bejárati ajtón jött be, és mivel Jacqueline megesküdtött rá, hogy ő senkit nem engedett be, valószínűleg maga a gróf nyitott ajtót.

Várta a látogatót? Vagy nem várta? Nem kínálta itallal. Csak egy pohár volt, az íróasztalon, a konyakosüveg mellett.

Vajon ha nőt fogad, akkor is házi köntösben maradt volna? Annak a kevésnek az alapján, amit tudni lehet róla, valószínűleg nem.

Tehát férfi látogatója volt. Nem gyanakodott rá, hiszen visszaült az íróasztalhoz, és nyugodtan folytatta a kefelevonat korigálását.

– Hogy emlékszel? Volt cigarettacsikk a hamutartóban?

– Szerintem nem.

– És szivarvég?

– Az se.

– Fogadok, hogy még ma délután ránk telefonál a külfügből Cromières úrfi. – Maigret-nek már a gondolattól is borsódzott a háta. – Gondolom, mostanra vége a temetésnek.

– Valószínű.

– Isabelle pedig hazament a Varenne utcába, és ott van mellette a fia, a sógornője, ott vannak az unokák.

Csend támadt. Maigret ráncolta a szemöldökét, mint aki nem tud dűlőre jutni magában.

– Azt tervezi, hogy odamegy? – kérdezte Janvier némi-képp nyugtalanul.

– Nem. Majd ha nem lesznek ott... Kérsz kávét?... Pin-cér! Két feketét!

Szemlátomást mindenki a begyében volt, s persze azok az ilyen-olyan rangú tisztviselők is, akik a szomszédos asztaloknál ebédeltek és csúfondárosan méregették őt.



HARMADIK FEJEZET

Maigret befordult a Saint-Dominique utca sarkán, észrevette őket, és felmordult. Voltak vagy egy tucatnyian, újságírók meg fotósok, ott vártak Saint-Hilaire gróf háza előtt, és némelyikük, mint aki hosszú ostromra készül, hátát a házfalnak vetve üldögélt a járdán.

Már messziről megismerték és elé szaladtak.

– Na, ettől lesz csak boldog a mi drágalátos Cromières úrfink! – vetette oda Maigret Janvier-nak.

Csak az történt, aminek meg kellett történnie. Ha egy ügy a kerületi rendőrség hatáskörébe kerül, valaki óhatatlanul föllármázza a sajtót.

A fotósoknak már vagy száz felvételük volt róla, de úgy géppuskázták a masinájukkal, mintha más lenne az ábrázata, mint előző nap vagy bármikor. A riporterek kérdésekkel bombázták. Szerencsére a kérdések arról tanúskodtak, hogy az újságírók kevesebbet tudnak, mintsem félni lehetett tőle.

– Öngyilkosság, főfelügyelő úr?

– Tűntek el dokumentumok?

– Egyelőre nincs mit mondanom, uraim.

– Lehet, hogy politikai ügyről van szó?

Jegyzetfüzettel a kezükben hátráltak előtte.

– Mikor tud tájékoztatást adni?

– Lehet, hogy már holnap, lehet, hogy egy hét múlva. –

Sajnos azt is hozzátette: – Lehet, hogy soha. – Megpróbálta helyreütni a hibát: – Ez persze csak tréfa volt. Legyenek olyan

kedvesek, és hagyjanak nyugodtan dolgozni bennünket.

– Igaz, hogy az emlékiratait írta?

– Olyannyira, hogy két kötet már meg is jelent.

Egyenruhás rendőr posztolt az ajtó előtt. Egy-két másodperc múlva, nyilván Maigret hangja hallatára, jött Torrence, ingujjban nyitott ajtót.

– Muszáj volt iderendelnem egy őrszemet, főnök. Beözönlöttek a házba, és azzal szórakoztak, hogy ötpercenként becsöngettek.

– Semmi újság? Telefon?

– Az volt vagy húsz. Az újságoktól hívogatnak.

– Hol az öregasszony?

– Kint, a konyhában. Valahányszor csöng a telefon, ki-ront, hátha sikerül előttem odaérnie. Először megpróbálta kitépni a kezemből a kagylót.

– Ő maga nem telefonált? Ugye tudod, hogy van egy készülék a hálósobában is?

– Nyitva hagytam a dolgozószoba ajtaját, hogy halljam, merre járkal. Nem ment be a hálósobába.

– Nem ment ki a lakásból?

– Nem. Megpróbált elmenni, állítólag, hogy friss kenyeret vegyen. De mivel ez ügyben nem volt utasításom magától, jobbnak láttam, ha nem hagyom elmenni. És most? Mi a feladat?

– Menj be a Rakpartra!

Maigret-nek megfordult a fejében, hogy talán az lenne a legjobb, ha ő is bemenne, vinné Jacqueline-et, és kedvére kihallgatná. De még nem érezte felkészültnek magát a vallatásra. Inkább bóklászik egy kicsit a lakásban, és úgyis az lesz a vége, hogy Saint-Hilaire gróf dolgozószobájában próbálja majd szóra bírni az öreg cselédet.

Egyelőre szélesre tárta a kertre néző kétszárnyú üvegajtót, és leült a gróf helyére. Éppen egy levélköteget nyúlt, amikor nyílt az ajtó. Jacqueline Larrieu jött be, ridegebb és gyanak-

vőbb arccal, mint valaha.

– Ehhez nincs joga!

– Tudja, ki írta ezeket a leveleket?

– Nem számít, hogy tudom-e vagy nem tudom. Magánlevelek.

– Megkérem, hogy menjen vissza a konyhába vagy a szobájába.

– Nem hagyhatom el a házat?

– Egyelőre nem.

Egyik lábáról a másikra állt, keresett valami csattanós választ, de nem jutott eszébe, és dühtől sápadtan sarkon fordult, kisetett a dolgozószobából.

– Hozd be nekem azt az ezüstkeretes fényképet a hálószobából, már délelőtt megakadt rajta a szemem.

De akkor még nem szentelt figyelmet neki. Még túl sok minden volt idegen. Elve volt, hogy nem alkot elhamarkodottan ítéletet; nem bízott az első benyomásban.

Miközben a teraszon ebédeltek, hirtelen eszébe jutott egy könyomat, amelyet éveken át látott a szülei hálószobájában. Alighanem az anyjának tetszett meg, ő akasztotta ki a képet. Fehér volt a keret, századfordulós stílusú. Fiatal nő áll a tóparton, csipkés, habos ruhában, a fején széles karimájú, strucctollas kalap, a kezében hegyes napernyő. Az arc mélabús, akárcsak a táj, és Maigret biztos volt benne, hogy az anyja poétikusnak találta a képet. Elvégre ilyen volt a poézis abban az időben, ugyebár.

Isabelle és Saint-Hilaire gróf története olyan éles fényt vetett az emlékezetében felbukkanó régi képre, hogy még a szülei hálószobájának halványkék csíkos tapétáját is maga előtt látta.

Nos, ezen az ezüstkeretes képen, amelyet Janvier most odahozott neki a gróf hálószobájából, ugyanolyan volt a nő sziluettje, ugyanolyan stílusú a ruhája, és ugyanolyan mélabút árasztott.

Nem volt kétsége felőle, hogy a fényképen a hajdon Isabelle látható 1912 körül, amikor a leendő nagykövet találkozott vele.

Nem volt magas, és – talán a fűző miatt – karcsúnak látszik és dús keblűnek, ahogy akkoriban mondták. Az arcvonásai szabályosak, az ajka keskeny, a szeme világos: kék vagy szürke.

– Mit csináljak, főnök?

– Ülj le!

Szüksége volt valakire, akin lemérheti, mennyire helytállóak az impressziói. A levelek évenként kötegelve sorakoztak előtte, és egymás után kézbe vette őket; persze nem olvasta el mindet, hiszen az több napba telt volna, csak bele-beleolvasott egyikbe-másikba.

Drága barátom... Édes barátom... Szívemnek kedves barátom...

Később, talán mert még szorosabbnak érezte a köteléket levelezőtársával, egyszerűen csak azt írta: *Barátom*.

Saint-Hilaire megőrizte a borítékokat, s rajtuk különböző országok bélyegei voltak. Isabelle sokat volt külföldön. Például éveken át minden augusztusi levél Baden-Badenban vagy Marienbadban kelt, az akkoriban roppant elegáns fürdőhelyeken.

Jöttek levelek Tirolból is, és jó néhány Svájcból meg Portugáliából. Isabelle élvezettel és elevenen számolt be az apró-cseprő eseményekről, amelyekkel a mindennapjai teltek, és meglehetősen szellemesen írta le az embereket, akikkel találkozott.

Gyakorta csak a keresztnevükön nevezte meg őket, vagy akár a nevük kezdőbetűjével.

Beletelt némi időbe, mire Maigret eligazodott. De aztán, hála a bélyegnek meg a szövegkörnyezetnek, lassan-lassan

megfejtette a rejtvényeket.

Mária például egy akkortájt még trónon lévő királyné volt, a román uralkodó felesége. Isabelle a bukaresti udvarban vendégeskedett az apjával, onnan írt, egy évre rá pedig az olasz királyi udvarból.

H. kuzinom...

A név teljes terjedelmében szerepelt egy másik levélben, amiből kiderült, hogy Hesse hercegről van szó, és sok hasonló volt, közeli vagy távoli rokonok.

Az első világháború alatt a madridi francia követség útján továbbította a leveleket.

Az apám tegnap tudtomra adta, hogy okvetlenül feleségül kell mennem V. herceghez, akit ön is ismer, nemegyszer találkoztott nálunk is vele. Kértem három nap gondolkodási időt, és végigsírtam azt a három napot...

Maigret pöfékelve pipázott, ki-kinézett a kertbe, a hársfa lombjára, és egyenként adogatta a leveleket Janvier-nak, lesve, hogy mit szól hozzájuk.

Borzongott ettől a szellemidézéstől, valószerűtlennek érezte ezt a világot. Már annak idején, gyerekként is mennyire idegenkedett a tóparti nőtől a szülei hálószobájában! Az ő szemében az hazug költőiség volt, a nő élettelen bábu, nem valósgos teremtmény.

És most tessék: egy olyan világban, amely azóta sokat változott, még kíméletlenebb lett, egy igen hasonló kép eleve-nedik meg a szeme láttára.

Ma délután hosszú beszélgetést folytattam Hubert-rel, és semmit nem rejtettem véka alá. Tudja, hogy szeretem önt, hogy áthághatatlan akadály választ el bennünket egymástól, és hogy

meghajolok apám akarata előtt...

A múlt héten még egy egyszerű és brutális szerelmi gyilkossággal foglalkozott, egy férfi halálra szurkálta a szeretője férjét, aztán megölte a nőt, és végül megpróbálta (sikertelenül) felválni a saját ereit. Na persze az a bűntény a Saint-Antoine negyedben esett meg, és a szereplői kisemberek.

Beleegyezett, hogy frigyünk csak névházasság legyen, és cserébe megígértem, hogy soha többé nem találkozom önnel. Tudomása van róla, hogy levelezünk. Nagyra becsüli önt, és nem kétli, hogy soha nem vétett az irántam való tisztelet szabályai ellen...

Maigret lázadozott, alig tudta türtőztetni magát.

– Te elhiszed ezt, Janvier?

A nyomozó nem tudta kivonni magát a levelek hatása alól.

– Szerintem őszinte.

– Ezt olvasd!

Tudom, barátom, hogy fájdalmat fogok okozni, de ha ez megvigasztalja, én még jobban szenvedek...

A levél három évvel később íródott, 1915-ben.

Azt tudatta, hogy Julien, V. herceg fivére az ezrede élén elesett az argonne-i ütközetben. Arról is beszámol, hogy hosszú beszélgetést folytatott az eltávozáson Párizsban tartózkodó férjével.

Voltaképpen arról tájékoztatta a szeretett férfit, hogy kénytelen lesz lefeküdni a herceggel. Természetesen nem ezeket a szavakat használta. Nemcsak hogy nem volt egyetlen közönséges vagy megbotránkoztató szó sem a levélben, de a pusztá tény közlése is híján volt minden testiségnek.

Amíg Julien élt, Hubert nem aggódott, mivel meg volt győződve róla, hogy a fivérének lesz utóda, következésképpen a V. név...

A fivér elhalálozott. Tehát Hubert kötelezettsége lett, hogy biztosítsa az utódlást.

Egész éjszaka imádkoztam, és reggel elmentem a gyóntatómhoz...

A pap osztotta a herceg véleményét. Nem engedhető meg, hogy holmi szerelmi hóbort miatt az enyészete legyen egy olyan név, amely öt évszázadon át Franciahon történelmének minden egyes lapján szerepelt.

Most már tudom, mi a kötelességem...

Az áldozat pedig meghozatott, hiszen világra jött Philippe. Isabelle a gyermek születéséről is beszámolt, és volt egy félmondata e tárgyban, amin Maigret igencsak elmélázott:

Hála istennek, fiú!...

Ez, ugye, nyilvánvalóan azt jelentette, hogy ha a gyerek lány volna, újra kellene próbálkozni.

Ha pedig újra lány születne, és utána is...

– Olvastad?

– Olvastam.

Mindkettőjüket ugyanaz a rossz érzés szorongatta. Ők a nyers valósághoz voltak szokva, és az általuk megismert szenvedélyek szükségképpen tragédiába torkolltak, hiszen az Orfèvres rakparton végezték.

Ez a mostani helyzet éppolyan reménytelen volt, mintha

délibábót akarna utolérni az ember. A szereplők éppolyan elmosódóak, valószerűtlenek maradtak, mint a tóparti hölgy.

Kis hija volt, hogy Maigret be nem vágta az egész paksamétát a zöld kárpitos ajtajú könyvszekrénybe, mondván: A fenébe ezzel a sok hülyeséggel!

Mindazonáltal némi tisztelet is ébredt benne, sőt majd-hogynem ellágyult. Csak azért keményítette meg a lelkét, mert nem akart lépre menni.

– Te elhiszed ezt?

És további hercegek, főhercegek, trónfosztott uralkodók, akikkel Portugáliában találkoznak. Utazás Kenyába a férjével. Utazás az Egyesült Államokba, ahol Isabelle el van képedve, milyen durva az élet.

Philippe, ahogy cseperedik, egyre jobban hasonlít önre. Hát nem csodálatos ez? Mintha az ég kárpótolni akarna minket áldozatunkért. Hubert is észrevette, abból látom, ahogy a gyerekre néz...

Akárhogy is, Hubert örökre ki van tiltva a nászi ágyból, és nagy buzgalommal keres máshol vigasztalást. A levelekben már nem Hubert, hanem H...

Szegény H. már megint belebolondult valakibe, és az az érzésem, hogy a nő gyötri őt. Szemlátomást fog, és egyre idegesebb...

H. félévente *bolondult bele* valakibe. Armand de Saint-Hilaire, nos, nyilvánvalóan ő sem akarta azt a látszatot kelteni a leveleiben, hogy megtartóztatná magát.

Isabelle például ezt írta neki:

Remélem, a török nők kevésbé veszedelmesek, mint hírlik, és főleg: a férjek nem vérszomjasak...

És:

*Legyen óvatos, barátom! Minden reggel imádkozom
önért...*

Amikor Saint-Hilaire követ Kubában, majd nagykövet Argentínában, Isabelle a spanyol vérű nők miatt aggodalmaskodik:

*Oly szépek! És én, távoli, halványuló emlék, reszketek, ha
arra gondolok, hogy egy nap szerelemre lobban, barátom...*

Törődik az egészségével is.

*Még mindig kínozzák a furunkulusok? Abban a szörnyű
melegben, az bizonyára...*

Ismeri Jacqueline-t.

*Írok Jacqueline-nek, és megadom neki a mandulás lepény
receptjét, melyet ön annyira szeret...*

– Megígérte, ugye, a férjének, hogy soha többé nem találkozik Saint-Hilaire-rel... No, hát ezt hallgasd meg!... Ide van címezve.

*Minő kimondhatatlan és gyötrelmes boldogság volt tegnap
távolról látnom önt az Operában!... Tetszik a deresedő
halántéka, és páratlanul méltóságteljes, ahogy enyhén pocakosodik...
Oly büszke voltam önre egész este...*

*Azután, amikor hazaértem a Varenne utcába, és megnéztem
magam a tükörben, nagyon megrémültem... Bizonyára kiábrándult
belőlem... A nők hamar fonnyadnak, és lám, én már majdnem
öregasszony vagyok...*

Szóval így, messziről elég gyakran láthatták egymást. Sőt még találkafélét is megbeszélhettek.

Holnap három óra körül a Tuileriák kertjében fogok sé-

tálni a fiammal...

Saint-Hilaire pedig előre megadott időben sétált el a házuk előtt.

Volt Isabelle-nek egy mondata Philippe kapcsán, amikor tíz év körül járhatott a fiú, amelyet Maigret olyan jellemzőnek talált, hogy fel is olvasta.

Philippe, látván, hogy szokás szerint írok, jámborul megkérdezte:

– Már megint a szerelmesednek írsz?

Maigret sóhajtott, megtörölte a homlokát, és egymás után újrakötegelte a paksamétákat.

– Hívd fel nekem Tudelle doktort!

Szilárd talajt kellett éreznie a lába alatt. A levelek visszakerültek a helyükre, a könyvszekrénybe, és Maigret megfogadta magában, hogy többé nem nyúl hozzájuk.

– Itt van a vonalban, főnök...

– Halló! Doktor úr?... Igen, itt Maigret... Tíz perce végezett? Nem, nem, persze hogy nem kell részletesen...

Miközben hallgatta, hogy mit mond a doktor, értelmetlen szavakat és jeleket firkált Saint-Hilaire jegyzetömbjére.

– Szóval egészen biztos benne... Elküldte a töltényeket Gastine-Renette-nek? Később majd őt is felhívom... Köszönöm. Az lesz a legjobb, ha a vizsgálóbírónak címezi a jelentést, hadd örüljön... Még egyszer köszönöm.

A kezét hátul összefogva fel s alá járkált a szobában, meg-megállt, kinézett a kertre, nézte azt a bátor rigót, amelyik ott ugrált a fűben, alig néhány lépésnyire tőle.

– Az első lövést szemből, közletről adták le – mondta Janvier-nak. – A lövedék nikkelezett rézköpenyes 7,65-ös. Tudelle még nem olyan tapasztalt, mint Paul doktor, de majdnem biztos benne, hogy a fegyver egy automata browning...

Azt pedig határozottan állítja: az első lövés jóformán azonnal halált okozott. A test előredőlt, és a karosszékből lecsúszott a földre.

– Honnan tudja?

– Onnan, hogy a további lövéseket fölülről lefelé adták le.

– Hány volt még?

– Három. Kettő a törzsbe, egy a vállba. Tekintve, hogy az automata pisztolyban hat golyó van... vagy hét, ha egyet a csőbe is töltenek... nem értem, miért állt le a gyilkos a negyedik töltény után. Hacsak nem mondott csütörtököt a pisztoly. – Nézte az úgy-ahogy megtisztított szőnyeget, amelyen még jól láthatók voltak a vérnyomok. – Persze az is lehet, hogy aki ezt művelte, biztos akart lenni, hogy meghalt az áldozata, vagy pedig olyan felfokozott idegállapotban volt, hogy gépiesen lőtt tovább. Hívd fel nekem Moers-t légy szíves!

Délelőtt annyira lekötötte a figyelmét az ügy különös jellege, hogy nem is foglalkozott személyesen a bűnjelekkel, rábízta a munkát a bűnügyi nyilvántartó technikusaira.

– Moers?... Igen, én... Hol tartanak?... Persze, persze... Mindenekelőtt azt szeretném tudni, hogy megtalálták-e a hüvelyeket a helyiségben. Nem?... Egyet sem...

Különös körülmény, és arra vall, hogy a gyilkos tudta: nem fogják megzavarni. Négy hangos (sőt, ha a fegyver csakugyan egy 7,65-ös browning volt, akkor nagyon hangos) lövés után szánt rá időt, és megkereste a szobában szerteszét szóródott hüvelyeket.

– Az ajtókilincs?

– Csak a cselédasszonynak vannak többé-kevésbé tiszta ujjnyomai rajta.

– A pohár?

– Az áldozat ujjnyomai.

– Íróasztal, bútorok?

– Semmi, főnök. Úgy értem: nincs idegen ujjnyom,

egyedül a magáé.

– Zár? Ablak? Ajtó?

– A fényképnagyításon nincs erőszakos behatolás nyoma.

Igaz, hogy Isabelle levelei nemigen hasonlítottak azokra a szerelmes levelekre, amelyekkel Maigret-nek általában dolga akadt, de a bűntény az nagyon is valóságos volt.

Hanem két részlet feltűnően ellentmondott egymásnak. A gyilkos tovább lőtt a halottra, egy mereven heverő emberre, akinek szörnyen szétroncsolódott a feje. Maigret felidézte magában, ahogy a még dús, ősz haj a tátongó koponyára tapad, a nyitott fél szem előremered, s a leszakított arcból kifehérlik a csont.

A tisztiorvos bizton állította, hogy az első lövés után a holttest a földön feküdt a karosszék lábánál, ott, ahol meg is találták.

Tehát a gyilkos, aki minden valószínűség szerint az íróasztal túlfelén állt, megkerülte az asztalt, újra lőtt, másodszor is lőtt, harmadszor is, fölülről lefelé, közvetlen közelről, Tudelle szerint fél méterről.

Ilyen távolságból nem kell célozni, hogy a lövedék pontosan célba találjon. Más szóval a tettes szándékosan lőtt a mellbe és a hasba.

Mi mást sugall ez, mint bosszút vagy roppant gyűlöletet?

– Biztos vagy benne, hogy nincs fegyver a lakásban? Mindent átkutattál?

– Még a kandalló kürtőjét is – felelte Janvier.

Maigret maga is kereste az automata marokfegyvert, amelyről az öreg cseléd beszélt (igaz, meglehetősen kuszán).

– Kérdezd meg a posztos rendőrt, hogy 7,65-ös van-e a pisztolytáskájában! – Sok egyenruhásnak ilyen kaliberű pisztoly volt a szolgálati fegyvere. – Adja kölcsön egy percre!

Ő is kiment a dolgozószobából, végigment az előszobán, be a konyhába. Jacqueline Larrieu merev, egyenes háttal ült egy széken. Csukva volt a szeme, mint aki alszik. Összerezzen a

zajra.

– Kérem, jöjjön velem.

– Hová?

– A dolgozószobába. Szeretnék föltenni magának néhány kérdést.

– Már megmondtam, hogy semmit se tudok.

Bent a dolgozószobában úgy nézett körül, mintha arról akarna megbizonyosodni, hogy minden a helyén van.

– Üljön le!

Tétovázott; a gazdája jelenlétében nyilván nemigen szokott leülni ebben a helyiségben.

– Arra a székre, legyen szíves!

Nagy nehezen engedelmeskedett, és még a korábbiaknál is gyanakvóbban meredt Maigret-re.

Janvier visszajött, automata pisztollyal a kezében.

– Add oda neki!

A nő húzódozott, hogy kézbe vegye a fegyvert, már nyitotta a száját, hogy mondjon valamit, de elharapta a szót, és Maigret esküdni mert volna, hogy az csúszott ki majdnem a száján: „Hol találta?” Lenyűgözte a pisztoly, alig tudta levenni róla a szemét.

– Megismeri a pisztolyt?

– Hogy ismerném meg? Sose néztem meg közletről, és gondolom, nem csak egyet gyártottak ebből a fajtából.

– Ilyesfajta pisztolya volt a gróf úrnak?

– Azt hiszem, igen.

– Ilyen méretű?

– Nem értek hozzá.

– Vegye kézbe! Körülbelül ilyen súlyú volt?

Kereken visszautasította, hogy megtegye, amire kéri.

– Minek? Úgyse tudnám. Soha nem nyúltam ahhoz, amelyik a fiókban volt.

– Visszaadhatod a rendőrnek, Janvier.

– Én is mehetek a dolgomra?

– Kérem, maradjon. Gondolom, nem tudja, hogy a gazdája odaadta vagy kölcsönadta volna valakinek a pisztolyt, például az unokaöccsének vagy bárki másnak.

– Honnan tudjam? Én csak azt tudom, hogy régóta nem láttam.

– Félt a rablóktól a gróf úr?

– Egyáltalán nem félt. Se rablótól, se gyilkostól. Hogy mást ne mondjak, nyáron nyitott ablaknál aludt, pedig ez itt a földszint, és bárki bemászhatott volna a hálószobába.

– Őrzött valami értékes tárgyat a lakásban?

– Maga meg az emberei jobban tudják, mint én, hogy mi van itt.

– Mikor lépett a szolgálatába?

– Rögtön az első világháború után. Külföldről jött haza. Az inasa meghalt.

– Húsz év körül járt akkoriban, igaz?

– Huszonnyolc éves voltam.

– Mióta volt Párizsban?

– Néhány hónapja. Az apám meghalt, kénytelen voltam munkába állni.

– Voltak kalandjai?

– Tessék?

– Azt kérdem, hogy voltak-e szeretői, vagy volt-e jegyese.

– Semmi olyasmi, amire gondol.

– Tehát egyedül élt Saint-Hilaire gróffal ebben a lakásban.

– Na és?

Maigret nem valami logikus gondolatmenet szerint haladt, mert az égvilágon semmi logikát nem talált ebben az ügyben, és ide-oda ugrált a témák közt, mint aki a másik gyenge pontját keresi. Janvier közben visszajött, és leült egy székre az ajtó mellett. Ahogy rágyújtott, a földre ejtette a gyufaszálat, és az öregasszony, akinek semmi sem kerülte el a figyelmét, rend-

re utasította:

- Hozhatna egy hamutartót.
- Erről jut eszembe: dohányzott a gazdája?
- Sokáig dohányzott.
- Cigarettazott?
- Szivarozott.
- Az utóbbi időben már nem dohányzott?
- Nem. Merthogy idült légcsőhurutja volt.
- Pedig úgy nézett ki, mint aki kiváló egészségnek örvend.

Tudelle doktor mondta a telefonban, hogy Saint-Hilaire makkegészséges volt: – *Jó fizikum, tökéletes ketyegő, semmi meszesedés.*

De némely szerveket annyira összeroncoltak a pisztolygolyók, hogy lehetetlen volt teljes diagnózist adni.

– Amikor a szolgálatába állt, még majdhogynem fiatal-ember volt.

– Három évvel volt idősebb, mint én.

– Tudta, hogy szerelmes?

– Én dobtam be a leveleit.

– Nem volt féltékeny?

– Már mért lettem volna?

– Sosem fordult meg ebben a házban a hölgy, akinek a gróf úr mindennap levelet küldött?

– Soha be nem tette ide a lábát.

– De maga találkozott vele? – A nő hallgatott. – Feleljen! Ha majd törvényszék elé kerül az ügy sokkal kellemetlenebb kérdéseket fognak feltenni magának, és nem tagadhatja meg a választ.

– Nem tudok semmit.

– Azt kérdeztem, hogy találkozott-e azzal a hölgygel.

– Találkoztam. Itt sétált el az utcán. Az is előfordult, hogy személyesen neki vittem el a levelet.

– Titokban?

– Nem. Odamentem, mondtam, hogy hozzá jöttem, és bekísértek a lakosztályába.

– Beszélgetett magával?

– Néha kérdezett ezt-azt.

– Ez mikor volt? Negyven éve?

– Akkor is, meg mostanában is.

– Miket kérdezett?

– Főleg a gróf úr egészsége felől érdeklődött.

– És arról, hogy kiket fogad?

– Arról nem.

– Külföldre is elkísérte a gazdáját?

– Mindenhová.

– Amikor követ s aztán nagykövet volt, óhatatlanul nagy házat kellett vinnie. Mi volt a maga szerepe?

– Gondját viseltem.

– Úgy értsem, hogy maga nem tartozott a cselédségbe, nem volt dolga a főzéssel, a takarítással, a fogadásokkal?

– Szemmel tartottam a dolgokat.

– Milyen címen? Házvezetőnő volt a beosztása?

– Nem volt beosztásom.

– Voltak szeretői? – Jacqueline megmerevedett, a szeméből csak úgy sütött a megvetés. – A gróf szeretője volt? – Maigret már-már attól félt, a nő vadul nekiront. – Tudom a levelekből, hogy neki voltak kalandjai.

– Kinek mi köze hozzá?

– Féltékeny volt rájuk?

– Előfordult, hogy egyiket-másikat kipenderítettem, mert nem hozzá valók voltak, és kellemetlensége lehetett volna miattuk.

– Vagyis a magánéletben gondoskodott róla.

– Jó ember volt. Túlságosan is jóhiszemű.

– De képes volt betölteni a kényes nagyköveti posztot, ami pedig jó ítélőerőt követel.

– Az más.

- Mindig vele volt?
- Szó van róla a levelekben?
- Ezúttal Maigret nem válaszolt, hanem tovább kérdezett:
- Mennyi ideig volt külön tőle?
- Öt hónapig.
- Mikor történt?
- Amikor követ volt Kubában.
- Miért?
- Egy nő miatt, aki kirúgatott.
- Miféle nő? – Nincs válasz. – Miért nem szenvedhette magát az a nő? A gazdjával élt?
- Mindennap eljött hozzá, és gyakran az éjszakát is a követségen töltötte.
- Maga akkor hová ment?
- Kibéreltem egy kis lakást a városközpontban.
- A gazdája meglátogatta magát?
- Nem mert eljönni, csak telefonált, hogy legyen türelemmel. Tudta, hogy nem lesz tartós az a kapcsolat. De az ért megvettem a jegyet Európába.
- De végül is nem utazott el.
- Az utolsó este értem jött.
- Ismeri Philippe herceget?
- Ha csakugyan elolvasta a leveleket, fölösleges faggatnia. Meg kellene tiltani, hogy ha meghal valaki, beleturkálhasanak a levelezésébe.
- Nem válaszolt a kérdésemre.
- Láttam őt gyerekkorában.
- Hol?
- A Varenne utcában. Gyakran ott volt az anyjával.
- Nem jutott eszébe ma reggel, hogy telefonáljon a hercegnének, mielőtt elmegy a Külügyminisztériumba? – Rezzenetlen tekintettel bámult rá. – Miért nem hívta fel, hiszen, mint maga mondta, sokáig maga volt az összekötő kettejük közt?
- Azért, mert ma van a temetés.

– Na és utána? Délelőtt, amikor mi nem voltunk itt, miért nem próbálta értesíteni?

Jacquette mereven nézte a telefont.

– Mindig volt itt valaki.

Kopogtak. A ház előtt posztoló rendőr jött.

– Nem tudom, fontos-e, de gondoltam, nem árt, ha behozom az újságot.

Az egyik délutáni lap volt, egy órája került utcára. Kövéren szedett kéthasábos cím a címlapon:

EGY NAGYKÖVET
TITOKZATOS HALÁLA

A szöveg rövid volt.

Ma reggel Saint-Dominique utcai otthonában holtan találták Armand de Saint-Hilaire grófot, aki hosszú időn át Franciaország nagyköveteként szolgált számos fővárosban, többek közt Rómában, Londonban és Washingtonban.

Az évek óta nyugállományban lévő Armand de Saint-Hilaire kétkötetnyi emlékiratot jelentetett meg, és éppen a harmadik kötet korrektúráján dolgozott, amikor – hírek szerint – meggyilkolták.

A büntényt ma korán reggel fedezte fel az idős házvezetőnő. Egyelőre nem tudni, hogy rablógyilkosság történt-e, avagy más rejlik a háttérben.

Maigret odaadta az újságot Jacqueline-nek, ránézett a telefonra, tétovázott. Arra gondolt, hogy vajon olvasták-e a lapot a Varenne utcában, vagy közölte-e valaki a hírt Isabelle-lel.

És ha igen, mit fog csinálni az asszony? Ide mer jönni? Vagy a fiát küldi hírekért? Vagy vár, csak vár a néma palotában, amelynek nyilván csukva vannak az ablaktáblái a gyász jeleként?

Vajon neki, Maigret-nek, nem kellene-e...

Elégedetlen volt magával, elégedetlen az egész világgal. Felállt, kilépett az üvegajtón, és Jacqueline méltatlankodásával mit sem törődve a sarkához ütögette a pipáját, kiverte belőle a hamut.



NEGYEDIK FEJEZET

A törékeny vénkisasszony úgy ült a széken, mint aki karót nyelt, és csodálkozva hallgatta a rendőrtisztet: ezt a hangját még nem ismerte. Igaz, nem is hozzá intézte a szavait Maigret, hanem egy láthatatlan személyhez a telefonba.

– Nem, Cromières úr, én nem adtam ki kommunikét a sajtónak, és nem is hívtam ide az újságírókat meg a fotósokat, az inkább a miniszter urak kedves foglalatossága. A második kérdésére pedig az a válaszom, hogy nincs új fejlemény, amit közölhetnék, sőt a maga szavával élve ötletem sincs, de ha rájövök valamire, tüstént jelentést teszek róla a vizsgálóbírónak.

Látta, ahogy Jacqueline cinkosan Janvier-ra sandít, hogy nicsak, milyen rosszul leplezi dühét a főfelügyelő, és még egy sokatmondó kis mosoly is végigfutott az arcán: „Nahát, ez a maga főnöke...!”

Maigret magával vont a beosztottját az előszobába.

– Elugrom a közjegyzőhöz. Kérdezzesd tovább, de csak finoman, ne szorongasd meg túlságosan, jó? Talán neked sikerül megpuhítani.

Hát igen. Ha már reggel tudta volna, hogy egy megátalmodott vénlánnyal lesz dolga, akkor a kis Lapointe-ot hozza magával, és nem Janvier-t, mert a Bűnügyi Rendőrség egész állományából neki, Lapointe-nak volt a legnagyobb sikere az idős hölgyek körében. Egyszer egy asszony fejszóvalva azt mondta neki:

– Hogy lehet, hogy egy ilyen illemtudó fiatalember erre a

mesterségre adta a fejét? – És még azt is hozzáfűzte: – Biztos nehezen bírja.

Maigret kilépett az utcára. Egyetlen újságíró maradt a kapuban, a többiek elvonultak egy frissítő pohárra valamelyik közeli kocsmába.

– Nincs semmi újság, öregem... Nem érdemes utánam jönnie.

Nem ment messzire. Ebben az ügyben nem jutott messzire, de nem is kellett nagy utat bejárni. Akik többé vagy kevésbé érintve voltak, azoknak a Párizsa mintha összeszűkülött volna, alig néhány elegáns utcára korlátozódott.

A jegyző Villersexel utcai háza ugyanabban az időszakban épült és ugyanolyan stílusú volt, mint a Saint-Dominique utcai, ennek is kocsibehajtós kapuja volt; a lépcsőház tágas, piros szőnyeg fut végig rajta, a lift pedig bizonyára zökkenőmentesen és nesztelenül működik. Nem kellett kipróbálnia, mivel az iroda az első emeleten volt. A kétszárnyú ajtó rézki-lincsei fényesre voltak suvickolva, csakúgy, mint a réztábla, mely arra szólította fel az ügyfeleket, hogy lépjenek be, ne csöngessenek.

„Ha megint egy vénemberrel lesz dolgom...”

Kellemes meglepetés, hogy az írnokok közt volt egy harminc év körüli csinos nő.

– Aubonnet közjegyző urat keresem.

Volt ugyan egy kis feszélyező ünnepélyesség az irodában, viszont nem várokoztatták meg, hanem jóformán azonnal bevezették egy tágas helyiségbe, ahol egy legfeljebb negyvenöt éves férfi állt fel a jöttére.

– Maigret főfelügyelő vagyok... Az egyik kliense, Saint-Hilaire gróf ügyében jöttem.

A férfi mosolygva azt mondta:

– Ez esetben nem énrám tartozik az ügy, hanem az apámra. Megnézem, vannak-e nála. – Átment egy másik szobába, és kisvártatva visszajött. – Erre parancsoljon!

Maigret természetesen egy igazi vénemberrel találta szemben magát, sőt mondhatni, egy roskatag aggastyánnal. Idősebb Aubonnet magas támlájú karosszékben ült, rángatózott a szemhéja, és olyan kába volt a képe, mint akit most riasztottak fel a délutáni sziesztából.

– Beszéljen hangosan! – látta el jó tanáccsal a fiú, és távozott.

Aubonnet közjegyző úr nagyon kövér lehetett valamikor. Pohosnak most is pohos volt, de az egész teste elpuhult, mindenhol redőket vetett. Az egyik lábán cipő, a másikon – a dagadt boka miatt – nemezpapucs.

– Gondolom, szegény barátom ügyében jár... – A szája is renyhe volt, motyogva, kásásan beszélt. Viszont nem kellett kérdéseket feltenni neki, anélkül is dőlt belőle a szó. – Képzeld, Saint-Hilaire meg én a Stanislas-ban ismerkedtünk meg... Hány éve is? Várjon csak! Hetvenhét éves vagyok. Tehát egy híján hatvan éve végeztük a kollégiumot. Ő diplomatának készült. Én arról álmodoztam, hogy a saumuri hadiakadémiába megyek. Akkoriban még voltak lovak. Még nem volt motorizálva a lovasság. És mondok én magának valamit: végül is soha életemben nem ültem nyeregben. És miért? Azért, mert egyetlen gyerek voltam, és át kellett vennem az apám közjegyzői irodáját.

Maigret nem kérdezte meg, hogy már az apa is ebben a házban lakott-e.

– Saint-Hilaire már a középiskolában is tudott élni, mégpedig úgy, ahogy kevesen tudnak: a körme hegyéig kifinomult ember volt.

– Hagyott végrendeletet magánál?

– Az unokaöccse, a kis Mazon is ezt kérdezte, amikor egy-két órája itt járt. Megnyugtattam.

– Az unokaöcs öröklí az egész vagyont?

– Nem, nem általános örökös. Betéve tudom a végrendeletet, hiszen én készítettem.

– Régen?
– Az utolsó tíz évvel ezelőtt kelt.
– Különbözik a korábbiaktól?
– Csak részletekben tér el. Nem mutathattam meg a hagyatkozást az unokaöcsnek, mivel az összes érintett személynek jelen kell lennie.

– Kik az érintettek?
– Nagyjában-egészében Alain Mazon öröklő a Saint-Dominique utcai házat, valamint a vagyont, amely egyébiránt nem különösebben jelentékeny. Jacqueline Larrieu, a házvezetőnő életjáradékot kap, amelyből holtáig kényelmesen éldegélhet. A bútorokat, csecsebecsét, képeket, személyes tárgyakat Saint-Hilaire egy öreg barátjára hagyja...

– Isabelle de V.-re.
– Látom, tájékozódott.
– Ismeri a hölgyet?
– Meglehetősen. És még jobban ismertem a férjét, az ügyfelem volt.

Hát nem különös, hogy még a közjegyzőjük is egyazon személy?

– Nem tartottak tőle, hogy összetalálkoznak itt, az irodában?

– Egyszer sem fordult elő. Valószínűleg eszükbe se jutott, és nem tudom, hogy különösebben zavarta-e volna őket. Nem mondom, hogy az isten is barátoknak teremtette őket, de állítom, hogy szükségképpen tisztelték egymást, mert mindketten gáncstalan férfiak voltak és igen pallérozottak is.

Még a szavak is a múltból bukkantak elő. Jó régen volt, hogy Maigret utoljára hallotta ezeket a szavakat: *gáncstalan, pallérozott*.

Az öreg közjegyzőnek eszébe jutott valami, rázta a hangtalan nevetés.

– De még milyen pallérozottak, és milyen jó ízléssel megáldva! – mondta csúfondárosan. – Bizonyos téren tökélete-

sen meg is egyezett az ízlésük. Most, hogy meghaltak, azt hiszem, nem szegem meg a titoktartási kötelezettségemet, ha elmondom... kivált, hogy magát is köti a titoktartás... A közjegyző többnyire a bizalmasa is az ügyfélnek... Saint-Hilaire a tetejébe még régi barátom is volt, és elmesélte a kilengéseit. Szóval majdnem egy éven át őneki meg a hercegnek ugyanaz a nő volt a szeretője, egy dús keblű, csinos leányzó, aki valamelyik körúti revüben szerepelt... Ők nem is tudták. Mindkettőnek megvolt a maga napja. – Hamiskásan nézett Maigret-re. – Ezek aztán tudtak élni... Én már évek óta nemigen foglalkozom az irodával, az elsőszülött fiam lépett a helyembe. De azért mindennap lejövök, én viszem a régi klienseim ügyeit.

– Voltak barátai Saint-Hilaire-nek?

– Hogyne lettek volna! Éppen úgy, ahogy nekem ügyfeleim. A mi korunkban egyre fogyatkoznak az ismerősök. Azt hiszem, az utóbbi időben már csak énhozzám járt. Őt nem hagyta cserben a lába, mindennap sétált egyet. Időnként meglátogattott, ott ült, ahol most maga.

– Miről beszélgettek?

– Természetesen a régi szép időkről, főleg az internátusban töltött közös évekről. Még ma is emlékszem a legtöbb osztálytársamra. Hihetetlen, hogy mennyien futottak be fényes pályát. Egyikük, nem is a legokosabb, isten tudja, hányszor volt az alsóház elnöke, csak tavaly halt meg. Egy másik pedig akadémikus, a hadtudományok nagydoktora...

– Voltak ellenségei Saint-Hilaire-nek?

– Ugyan, dehogy! Szakmai téren senkinek nem lépett a tyúkszemére, nem tülekedett, ahogy a mostaniak. Mindig türelmesen kivárta a sorát, míg ki nem nevezték nagykövetnek valahová. És az emlékirataiban senkiről sem rántja le a leplet, ezért is olvasták olyan kevesen.

– No és V.-ék táborá?

– A herceget már említettem. Természetesen mindenről tudott, és azt is tudta, hogy Saint-Hilaire tartani fogja a szavát.

Ha nem kellett volna ügyelni a látszatra a világ előtt, biztos vagyok benne, hogy Armand bejáratos lett volna a Varenne utcai palotába, sőt az is lehet, hogy rendszeres vacsoravendég lett volna.

– A fiú is tud a dologról?

– Minden bizonnyal.

– Milyen ember?

– Nem hinném, hogy olyan kaliberű ember volna, mint az apja. Habár sokkal kevésbé is ismerem. Zárkózottabbnak tetszik, de ehhez nyilván hozzájárul, hogy a mostani időkben igen nehéz egy olyan veretes nevet viselni, amilyen az övé. Nem vesz részt a társasági életben. Ritkán mutatkozik Párizsban. Az év nagy részét Normandiában tölti a feleségével meg a gyermekeivel. A birtokaival foglalatostkodik és a lovaival...

– Találkozott vele mostanában?

– Holnap fogok vele is meg az anyjával is, amikor kinyitjuk a végrendeletet, úgyhogy valószínűleg egy napon kell intézmem mindkét hagyatékozás ügyét.

– A hercegné nem telefonált magának ma délután?

– Még nem. Ha olvassa az újságot, vagy ha valaki megviszi neki a halálhírt, alkalmasint kapcsolatba lép velem. Fel nem foghatom, miért ölték meg öreg barátomat. Ha nem az otthonában történt volna a gyilkosság, bármibe fogadnék, hogy összetévesztették valakivel.

– Jól sejtem, hogy Jacqueline Larrieu a szeretője volt?

– Én nem egészen így mondanám. Megjegyzem, Saint-Hilaire erről soha nem beszélt nekem. De ismerem. Jacqueline-et is ismertem, már fiatal korában, igen csinos lány volt. Márpedig Armand többnyire szerencsét próbált, ha csinos lány akadt az útjába. Már csak a szépérzéke miatt is, nem tudom, érti-e... Az alkalom megvolt, nagyon valószínű tehát, hogy...

– Jacqueline-nek nincsen családja?

– Nem tudok rokonáról. Ha voltak testvérei, hihetőleg már rég meghaltak.

– Köszönöm.

– Gondolom, sietős a dolga. Mindenesetre bármikor állok rendelkezésére. Maga is talpig becsületes férfiúnak látszik, és nagyon remélem, hogy elkapja a gazembert, aki ezt művelte.

Maigret változatlanul úgy érezte, hogy a múltba, egy le-tűnt világba merült alá. Nagyon furcsa volt újra kint lenni az utcán, a város forgatagában, látni a testre feszülő nadrágot vise-lő nőket, a kávézók nikkelezett bútorait, a piros lámpánál álló, ugrásra kész autókat.

Elment a Jacob utcába, de hiába, mert a lehúzott redőnyű üzlet ajtaján fekete keretes kiírást talált:

Családi haláleset miatt zárva

Többször megnyomta a csengőt, majd átment az utca túl-oldalára, és felnézett az első emelet ablakaira. Az ablakok nyit-va voltak, de nem látszott semmi mozgás odabent. Egy rézvö-rös hajú, elomló mellű nő jött ki egy kis galériából.

– Ha Mazon urat keresi, nincs itthon. Láttam, amikor dél körül lehúzta a rolót, és elment. Azt nem tudom, hová. Nem valami közlékeny ember.

Maigret Isabelle de V. meglátogatását is tervbe vette, de nem tudta kivonni magát a találkozás várható hatása alól, jobb-nak látta hát, ha egy kicsit halogatja, és megpróbál minél többet megtudni az asszonyról.

Ritkán volt ilyen tanácstalan. Vajon egy pszichiáter, egy tanító vagy egy regényíró (a *Lancet* felsorolását átvéve) jobban megértené a letűnt korból előbukkanó alakokat?

Egy dolog mindenesetre biztos: Armand de Saint Hilaire-t, a légynek se ártó, kedves öregurat, ezt a gáncstalan férfiút az otthonában meggyilkolta valaki, akitől nem félt, akiről semmi rosszat nem feltételezett.

Ki van zárva, hogy ostoba, véletlenszerű, szokványos rablógyilkosság történt volna, hiszen semmi nem tűnt el, és az

exnagykövet békésen ült az íróasztalnál, amikor a közlőről le-
adott első lövés arcon találta.

Vagy maga nyitott ajtót a látogatónak, vagy annak kulcsa
volt a lakáshoz; habár Jacqueline állította, hogy csak két kulcs
volt, egy nála, egy a grófnál.

Maigret, egyre forgatva magában a meglehetősen zavaros
gondolatokat, bement egy kocsmába, rendelt egy pohár sört, és
bezárkózott a telefonfülkébe.

– Maga az, Moers?... Ott van maga előtt a tárgyjegy-
zék?... Nézze meg, szerepel-e a felsorolásban egy kulcs...
Igen, a bejárati ajtó kulcsa... Tessék?... Megvan? Hol talál-
ták?... Szóval a nadrágzsebében... Köszönöm... Amúgy?
Semmi újság?... Semmi. Későn fogok bemenni. Ha bármi köz-
ölnivalója van, hívja Janvier-t, ő ott maradt a Saint-Dominique
utcában...

A halott zsebében megtalálták tehát az egyik kulcsot, és
Jacquette-nek is megvolt a kulcsa, hiszen reggel azzal nyitotta
ki az ajtót, amikor Maigret-vel és a külügyissel bementek a
lakásba.

Indíték nélkül nincs gyilkosság. Mi marad, ha a rablás ki
van zárva? Szerelemföltés aggak közt? Nyereségvágy?

Jacquette Larrieu tisztos évjáradékot kap – ezt mondta a
közjegyző.

Az unokaöcs örökli az ingatlant és a vagyon java részét.

Isabelle-ről meg bajos elképzelni, hogy pont amikor
meghal a férje, fogja magát, és...

Nem! Egyik magyarázat sem kielégítő, a külügy pedig
határozottan tagadja, hogy politikai indíték szóba jöhetne.

– A Pompe utcába! – vetette oda egy sárga taxi sofőrjé-
nek.

– Igenis, főfelügyelő úr.

Már régóta nem legezgette a hiúságát, ha megismerték
az utcán. A ház mesterné felirányította az ötödik emeletre; ott
egy barna hajú, csinoska asszony résnyire nyitotta előtte az

ajtót, aztán bevezette a napfényben fürdő lakásba.

– Bocsásson meg a rendetlenségért! Éppen ruhát varrok a lányomnak. – Fekete selyem macskanadrágja ráfeszült gömbölyű farára. – Gondolom, a gyilkosság miatt jött, de fogalmam sincs, mit mondhatnék magának.

– A gyerekek nincsenek itthon?

– A nagyobbik lányom Angliában tanulja a nyelvet. Egy családnál lakik, vigyáz a kisgyerekekre, a húga pedig dolgozik. Neki csinálom. – Az asztalra kiterített könnyű, tarka kelmére mutatott, amelyből ruhát szabott. – Találkozott a férjemmel, ugye?

– Igen.

– Hogy fogadta a hírt?

– Rég nem találkozott vele?

– Majdnem három éve.

– És Saint-Hilaire gróffal?

– Valamivel karácsony előtt járt itt. Ajándékokat hozott a lányaimnak. Soha nem mulasztotta el. Még amikor külföldön teljesített szolgálatot, a lányaim pedig még kislányok voltak, akkor sem feledkezett meg a karácsonyról, és mindig küldött nekik valami apróságot. Így aztán mindenféle országból vannak babáik. Tessék, megnézheti őket, ott vannak a szobájukban. – Legfeljebb negyvenéves volt, és még mindig nagyon vonzó nő. – Igaz, amit az újságok írnak? Meggyilkolták?

– Beszéljen a férjéről!

Az asszony arca egyszeriben elkomorult.

– Mit mondjak róla?

– Szerelmi házasság volt? Úgy nézem, jóval idősebb, mint maga.

– Csak tíz évvel. Sose nézett ki fiatalnak.

– Szerelmes volt belé?

– Nem tudom. Az apámmal éltem, aki megkeseredett ember volt. El nem ismert nagy művésznek tartotta magát, és nagyon megviselte, hogy festmények restaurálásával kell ke-

resnie a kenyérért. Én egy körúti nagyáruházban dolgoztam. Találkoztam Alainnel. Nem szomjas?

– Köszönöm. Az imént ittam egy pohár sört. Folytassa!

– Talán az vonzott, hogy olyan rejtélyes ember. Nem olyan, mint a többiek, keveset beszél, és amit mond, az mindig érdekes. Összeházasodtunk, és megszületett a kislányunk.

– A Jacob utcában laktak?

– Ott. Szerettem azt az utcát meg a kis lakásunkat is az emeleten. Akkoriban Saint-Hilaire gróf még nagykövet volt, ha jól emlékszem, Washingtonban. Egyszer, amikor itthon volt, meglátogatott, és utána meghívott bennünket a Saint-Dominique utcába. Nagy hatást tett rám.

– Milyen volt a viszonya a férjével?

– Nem is tudom, hogy fejezzem ki magam. A gróf mindenkiel szívélyes volt. Úgy láttam, meglepte, hogy hozzámentem az unokaöccséhez.

– Miért?

– Csak később kezdtem kapiskálni, de még most se vagyok biztos benne. Valószínűleg jobban ismerte Alaint, mintsem gondoltam volna, mindenesetre jobban, mint én akkoriban... – Elhallgatott, mint aki megbánta, amit mondott. – Nem szeretném azt a látszatot kelteni, mintha a harag beszélne belőlem, hiszen a férjem meg én már külön élünk. Különben én hagytam ott.

– És nem is próbálta visszatartani?

Itt a bútorok modernek voltak, a falak világosak, és ki lehetett látni a szép, rendezett konyhába. Otthonos zajok hallatszottak lentről, az utcáról, és a közelben ott zöldellt a Bois de Boulogne.

– Gondolom, nem Alaint gyanúsítja.

– Őszintén szólva még senkit sem gyanúsítok.

– Biztos vagyok benne, hogy nem ő volt. Alain boldogtalan ember, aki nem tudott és soha nem is lesz képes beilleszkedni. Magam is csodálkozom, hogy ugye, menekültem az

apámtól, merthogy megkeseredett ember volt, és feleségül mentem egy még nála is keserűbb férfihoz. De erre csak idő múltával jöttem rá. Tulajdonképpen soha nem láttam elégedettnak, és nem is tudom, elmosolyodott-e egyetlenegyszer is életében. Mindenem aggódik, az egészségén, az üzletmeneten, azon, hogy mit gondolnak róla az emberek, hogyan néznek rá a szomszédok, a vevők... Azt képzelem, hogy az egész világ ellene van... Nehéz megmagyarázni... Ne nevéssen ki azért, amit most mondani fogok. Amikor vele éltem, úgy éreztem, hogy hallom, amint reggeltől estig gondolkozik, idegesítően ketyeg az agya, mint egy ébresztőóra. Némán járkált, és hirtelen rám nézett, de a tekintete befelé irányult, és én nem tudtam, mi zajlik ott belül. Még most is olyan nagyon sápadt?

– Sápadt, igen.

– Már amikor megismertem, akkor is az volt, és nem múlt el a sápadtsága vidéken sem, a tengernél. Olyan, mintha mesterséges halványság volna... És semmi nem látszott rajta. Nem lehetett vele kapcsolatba kerülni. Éveken át aludtunk egy ágyban, de előfordult, hogy amikor felébredtem, úgy néztem rá, mint egy idegenre... Kegyetlen volt. – Vissza akarta szívni a szót. – Nem, ez túlzás. De igazságosnak hitte magát, mindenáron igazságos akart lenni. Ez volt a rögeszméje. Pedánsan volt igazságos, erre értettem, hogy kegyetlen. Ez akkor lett igazán feltűnő, amikor gyerekeink lettek. Ugyanúgy nézett rájuk, mint rám, és ahogy mindenki másra nézett: vesébe látó, fagyos tekintettel. Ha valami ártatlan rosszaságot csináltak, megpróbáltam megvédeni őket. – *Ugyan, Alain, még kicsik!* – *Ez nem mentség. Ne szokjanak rá a csalásra!* Ez volt az egyik kedvenc szava. Csalás! A kis csalások. Kis megalkuvások. Hajthatatlan volt, a legcsekélyebb dolgokban sem engedett. – *Miért vettél halat?* Magyarázni próbáltam, hogy miért. – *Azt mondtam, borjúhúst vegyél.* – *De amikor elmentem vásárolni...* Csökönyösen hajtogatta: – *Azt mondtam, borjút, úgyhogy helytelen volt halat vened.* – Elhallgatott. – Túl sokat beszélek, igaz?

Butaságokat hordok össze.

– Folytassa csak!

– Mindent elmondtam. Évek múltán, azt hiszem, rájöttem, mit neveznek az amerikaiak lelki vadságnak, és miért lett ez ott válóok. Vannak tanítók meg tanítónők, akik fel sem emelik a hangjukat, és mégis rettegésben tartják az osztályt. Alain mellett fulladoztunk, én is, a lányaim is, és még csak annyi könnyebbségünk se volt, hogy reggel dolgozni ment volna valami irodába. Nem, ő reggeltől estig ott volt alattunk, napjában tízszer is feljött, és fagyos tekintettel nézte, hogy mit csinálunk, hogyan csináljuk... Minden frankkal el kellett számolnom. És ha elmentem valahová, tudni akarta, hogy milyen útvonalon megyek, utána pedig kifaggatott, hogy kivel beszéltem, mit mondtam, és ő mit válaszolt.

– Megcsalta?

Az asszony nem háborodott fel. Sőt Maigret úgy látta, mintha elégedett, majdhogynem csábos mosoly bujkálna az arcán.

– Miért kérdi? Valaki beszélt magának rólam?

– Nem, senki.

– Amíg vele éltem, semmi olyan nem csináltam, amit a szememre lehetne vetni.

– Mi adta az utolsó lökést, hogy otthagyja?

– Nem bírtam tovább. Fulladoztam, mint már mondtam is, és azt akartam, hogy a lányaim ne ilyen fojtogató légkörben nőjenek fel.

– Nem volt valami személyesebb indítéka is, hogy visszaszerezze a szabadságát?

– Talán volt.

– A lányai tudják?

– Nem titkoltam el előttük, hogy van egy barátom, és ők megértettek.

– Itt él magukkal?

– Én járok hozzá. Korombeli özvegyember, és ugyan-

olyan boldogtalan volt a feleségével, mint én a férjemmel, úgyhogy mindketten azt reméljük, hogy egymással sikerül.

– A környéken lakik?

– Itt, a házban, két emelettel lejjebb. Orvos. Kint van a névtáblája a kapun. Úgy tervezzük, hogy összeházasodunk, már ha Alain hajlandó lenne beleegyezni a válásba. Nem nagyon bízom benne, mert Alain nagyon vallásos, inkább szokásból, mint belső hitből.

– A férje jól keres?

– Mikor hogy. Amikor elhagytam, megállapodtunk, hogy fizet egy szerény havi összeget gyerektartásra. Néhány hónapig megtartotta az ígéretét. Aztán egyre később küldte a pénzt. Aztán pedig beszüntette a gyerektartást azzal az ürüggyel, hogy elég nagyok már a lányok, tartsák el magukat. De ettől még nem lesz belőle gyilkos!

– Tudott a nagybátyja szerelméről?

– Isabelle-ről?

– Azt is tudta, hogy V. herceg vasárnap délelőtt meghalt, és ma temették?

– Olvastam az újságban.

– Gondolja, hogyha Saint-Hilaire életben marad, feleségül veszi a hercegnét?

– Nagyon valószínű. Egész életében reménykedett, hogy egyszer majd egybekelnek. Megható volt, hogy úgy beszél róla, mint aki egy különleges lény, majdhogynem természetfölötti teremtmény, pedig hát olyan férfi volt, aki nagyon is élvezte az élet örömeit, időnként talán túlzásba is vitte a dolgot. – Őszinte mosoly terült el az arcán. – Egyszer, már jó régen, már nem is tudom, miért, elmentem hozzá, és alig tudtam megmenekedni tőle. Nem zavartatta magát. Az ő szemében ez egészen természetes volt.

– A férje megtudta?

A nő felvonta a vállát.

– Ugyan, dehogy!

– Féltekeny volt?

– A maga módján. Kevés együttlétünk volt, hogy úgy mondjam, és azok is mindig hidegek, majdhogynem gépiesek. Nem is azt ítélte volna el, ha vonzódok egy másik férfihoz, hanem hogy vétkezem, bűnt követek el, árulást, olyan tettet, amelyet ő hitványságnak tart. Bocsásson meg, ha talán túllőttem a célon, és úgy nézne ki, mintha terhelő dolgokat akarnék mondani rá, egyáltalán nem ez volt a célom. Láthatta: nem akarom kedvezőbb színben feltüntetni magam, mint amilyen vagyok. Már nem olyan nagyon sokáig érezhetem nőnek magam, és ki akarom használni a maradék időt...

Húsos ajka volt, csillogó tekintete. Percek óta hol keresztbe rakta a lábát, hol szétvetette.

– Biztos, hogy nem inna valamit?

– Köszönöm. Most már mennem kell.

– Ugye, köztünk marad, amit mondtam?

Maigret rámosolygott, és elindult kifelé. A küszöbön megszorította a feléje nyújtott meleg, párnás kezét.

– Folytatom a lányom ruháját – mondta halkán, kicsit bánatosan az asszony.

Maigret, ha csak egy kis időre is, kiszabadult az öregek köréből. Ahogy kilépett a kapun, nem volt idegen az utca, meghittek volta a zajok, a szagok.

Rögtön talált szabad taxit, és a Saint-Dominique utcába vitette magát. Ám mielőtt bement volna a házba, mégiscsak betért egy kocsmába, és megitta azt a pohár sört, amit az asszonynál elhárított. Minisztériumi és nagyúri sofőrök közt könnyökölt a pultnál.

A riporter nem hagyta el őrhelyét.

– Látja, nem követtem. Megmondaná, kinél járt?

– A közjegyzőnél.

– Megtudott tőle valamit?

– Semmi újat.

– Nincs valami nyom?

- Nincs.
- Biztos, hogy nem politikai gyilkosság?
- Nagyon úgy néz ki.

Az egyenruhás rendőr is a helyén volt. Maigret becsöngett a lift melletti lakásba. Janvier nyitott ajtót, ingujjban, és Jacqueline nem volt a dolgozószobában.

- Mit csináltál vele? Hagytad, hogy elmenjen?
- Nem. Megpróbált meglépni a telefonhívás után, azzal az ürüggyel, hogy nincs egy falat enivaló a házban.
- Hol van?
- A szobájában. Pihen.
- És mi volt az a telefon?

– Fél órára rá, hogy maga elment, csöngött a telefon, én vettem fel. Egy gyöngé női hang szólta bele. Azt kérde: – *Kivel beszélek? Mire én visszakérdeztem. Kihez van szerencsém? – Larrieu kisasszonnyal szeretnék beszélni. – Ki keresi? Csönd, aztán: – V. hercegné. Ezenközben Jacqueline úgy nézett rám, mint aki pontosan tudja, hogy mi a helyzet. – Adom – mondom. Áadtam a kagylót, és ő rögtön belevágott: – Én vagyok az, kegyelmes asszony... Igen... Szerettem volna odamenni, de az urak nem engedik, hogy elhagyjam a házat... Tele volt velük az egész lakás, velük meg mindenféle felszereléssel... Órákon át kérdezgettek, és egy nyomozó még most is faggat. – Janvier hozzátette: – Láthatólag engem akart bosszantani. Utána már inkább csak hallgatott. – Igen. Igen, értem... Nem tudom... Nem... Igen... Megpróbálom... Én is szeretném... Köszönöm, kegyelmes asszony.*

- És utána? Mondott valamit?

– Semmit. Visszaült a helyére. Negyedóra múlva szólalt meg, rosszkedvűen azt mondta: – *Gondolom, nem engedi, hogy elmenjek hazulról. Még akkor sem, ha nincs semmi enivaló, nem lesz mit vacsoráznom... – Majd gondoskodunk róla, hogy legyen. – Akkor viszont azt mondja meg, minek ülünk itt kettesben, miért nem mehetek pihenni. Az is tilos?*

– Azóta a szobájában van. Kulcsra zárta az ajtót.
– Jött valaki?
– Senki. Volt egypár telefon: egy amerikai hírügynökség, vidéki lapok...

– Semmit nem tudtál kiszedni Jacqueline-ből?

– A lehető legártatlanabb kérdéseket tettem föl neki, hát-ha sikerült bizalmat ébresztenem. Ő meg gunyorosan kijelentette: – *Ide hallgasson, fiatalember! Nem most másztam le a falvédőről. Ha a gazdája azt hitte, hogy kiöntöm magának a szívemet, hát nagyon tévedett.*

– Bentről nem kerestek?

– Csak a vizsgálóbíró.

– Hívatott?

– Azt kéri, hogy hívja fel, ha tud valami újat. Nála járt Alain Mazon.

– És ezt csak most mondod?

– Ezt hagytam a végére. Na szóval, az unokaöcs bement hozzá, és panaszt tett, amiért maga az ő engedélye nélkül beleolvasott Saint-Hilaire magánlevelezésébe. Mint végrendeleti végrehajtó azt követeli, hogy a végakarát felolvasásáig peccélteljék le a lakást.

– Mit mondott erre a bíró?

– Azt, hogy forduljon magához.

– És Mazon nem jött ide?

– Nem. De lehet, hogy úton van, mert nemrég volt ez a telefon. Maga szerint idejön, főnök?

Maigret tétovázott, végül maga elé húzta a telefonkönyvet, megkeresett benne egy számot, és állva, szemlátomást kényszeredetten tárcsázott.

– Halló! V.-palota?... V. hercegnével szeretnék beszélni.

Maigret főfelügyelő a Bűnügyi Rendőrségtől. Jó, várok.

Különös csend telepedett a szobára, másféle csend, mint amilyen korábban honolt, és Janvier lélegzet-visszafojtva nézte a főnökét. Percek múltak el.

– Igen, várok, köszönöm... Halló! Itt Mairgret főfelügyelő, igen, asszonyom. – Nem a szokásos hangján beszélt, és maga is érezte, hogy olyanféle elfogódottság vesz erőt rajta, mint gyerekkorában, amikor Saint-Fiacre grófnéhez intézte a szavait. – Azt gondoltam, hogy talán nem lenne ellenére, ha fölvenném önnel a kapcsolatot, és közölnék néhány részletet... Igen... Igen... Amikor óhajtja... Tehát egy óra múlva tiszteletemet teszem a Varenne utcában...

A két férfi némán nézett egymásra. Aztán Mairgret sóhajtott egy nagyot.

– Jobb lesz, ha itt maradsz – mondta. – Hívd fel Lucas-t, hogy küldjön ide valakit, ha lehet, Lapointe-ot. Az öreglány elmehet, ha akar, de egyikőtök kövesse.

Maradt egy teljes órája. Hogy elüsse az időt, elővett egy levélcsomagot a zöld kárpitú könyvszekrényből.

Tegnap láttam önt a longchamp-i pályán. Zsakettben volt, és ugye tudja, mennyire tetszik nekem, ha így van öltözve. Egy csinos vörös hajú nő volt a társaságában, és...



ÖTÖDIK FEJEZET

Maigret tudta, hogy nem olyan kép fogadja majd, mint a kisembereknél vagy akár a derék polgároknál, akiknek a házából árad a temetés hangulata, gyertyák és krizantém áporodott szaga terjeng, s a kisírt szemű özvegy körül messzi vidékekről összesereglett gyászruhás rokonok esznek-isznak. Hogy vidéken gyerekeskedett, számára a pálinka szaga, legkivált a törkölyé, a halál és a gyászszertartás képzetével társult.

– Ezt idd meg, Catherine! – mondták az özvegynek, mielőtt elindultak a templomba és a temetőbe. – Kell egy kis lélekerősítő.

Az özvegy sírt és ivott. A férfiak ittak a kocsmában, és aztán ittak a torban.

Lehet, hogy délelőtt még ezüst könnycsepp mintázatú gyászkárpittal volt bevonva a kapuzat, de most már nyoma sem volt, és a díszudvar a megszokott képet mutatta: a felét árnyék borította, a másik fele napfényben fürdött; libériás sofőr mosott egy nagy fekete autót, három másik kocsi, köztük egy sárga karosszériás márkás sportkocsi a lépcsőfeljárónál várakozott.

Maigret-nek eszébe jutott, hogy gyakran rendeznek itt bálákat és jótékonyági vásárokat.

Fölment a lépcsőn, belépett az üvegajtón, és ott állt egyedül a márványpadozatú előcsarnokban. Jobbra és balra kétszárnyú ajtó nyílt egy-egy díszes terembe, ahol különféle tárgyak voltak kiállítva, mint a múzeumokban, nyilván a herceg gyűjtötte régi pénzérmék és burnótos szelencék.

Merre menjen? Jobbra, balra vagy fel az első emeletre vezető két pihenős lépcsőn? Nem tudta eldönteni, de akkor, isten tudja, honnan, elöbukkant egy komornyik, hangtalanul odasiklott hozzá, elvette a kalapját, és a nevét sem kérdezve halkán így szólt:

– Erre tessék!

Maigret, kalauza nyomában, fölment a lépcsőn, az emeleten áthaladt egy szalonon, majd egy hosszú csarnokon.

Nem várakoztatták meg. A komornyik résnyire nyitott egy ajtót, és fátyolos hangon bejelentette:

– Maigret főfelügyelő úr.

A budoár, ahová belépett, nem a díszudvarra nézett, hanem egy kertre; a fák lombjai, melyek közt madarak csiviteltek, ott libegtek a két nyitott ablak előtt.

Valaki felállt egy karosszékből, és Maigret hirtelen nem fogta fel, hogy az a hölgy az, akihez jött, V. hercegné. A meglepetése olyannyira látható volt, hogy Isabelle, elébe menve, azt mondta:

– Nem ilyennek képzelte, igaz?

Nem mert válaszolni. Csak ámult és hallgatott. Először is fekete ruhát viselt ugyan, de – Maigret meg nem tudta volna mondani, hogy miért – nem látszott rajta, hogy gyászban volna. És nem volt kisírva a szeme. Nem volt megrendülve.

Alacsonyabb volt, mint amilyenek a fényképeken látszott, de nem görnyesztették meg az évek, mint például Jacqueline-et. Maigret-nek nem volt ideje rá, hogy elemezze az első benyomásait. Majd később. Egyelőre csak gépiesen rögzítette őket.

Az lepte meg legjobban, hogy egy molett asszony áll előtte, az arca telt és sima, az alakja gömbölyded. A csípője, amelynek az íve épphogy csak sejlett a Saint-Hilaire hálósobájában lévő hercegkisasszony-fényképen, olyan széles lett, akár egy parasztasszonyé.

Vajon ebben a kis szalonban tölti-e az ideje java részét?

Régi faliszőnyegek, tükörfényes parketta, minden bútor a környezetbe illik... Maigret-t – megint csak nem tudta, miért – arra a zárdára emlékeztette a budoár, ahol apáca nagynénjét látogatta meg annak idején.

– Kérem, foglaljon helyet.

Egy aranyozott karosszékre mutatott, de ő inkább egy széket választott, habár félt, hogy amint ráül, kitörnek a szék kecses lábai.

– Az volt az első gondolatom, hogy odamegyek – mondta az asszony, és ő is leült –, de rájöttem, hogy már biztosan nincs ott. A Törvényszéki Orvostani Intézetbe szállították, ugye?

Nem félt a szavaktól, sem a képektől, amelyeket felidéznek a szavak. Derűs volt az arca, majdhogynem mosolygós, és ez is a zárdára emlékeztetett, arra a derűre, amely a kedvesnővérek sajátja, akik mintha mindig a fellegekben járnának.

– Szeretném még egyszer látni őt. De erről majd később. Mindenekelőtt azt akarom tudni, hogy szenvedett-e. Feleljen őszintén!

– Nyugodjon meg, asszonyom. Saint-Hilaire gróf azonnal meghalt.

– A dolgozószobájában volt?

– Ott.

– Ült?

– Igen. A jelek szerint nyomdai levonatokat javított.

Az asszony lehunyta a szemét, talán hogy maga elé képzelje a jelenetet, és Maigret nekibátorodva megkockáztatott egy kérdést.

– Járt valaha a Saint-Dominique utcában?

– Egyetlenegyszer, már nagyon régen, Jacqueline cinkoságával. Akkor mentem, amikor biztos volt, hogy Armand nincs otthon. Ismerni akartam az élete színterét, hogy el tudjam képzelni, mikor melyik helyiségben van. – Eszébe ötlött valami. – Nem olvasta a leveleket?

Maigret pillanatnyi habozás után úgy döntött, hogy jobb, ha bevallja az igazságot.

– Átfutottam őket. Korántsem mindegyiket, de...

– Ott voltak az aranyráczoszatú könyvszekrényben?

Maigret bólintott.

– Sejtettem, hogy elolvassa őket. Nem neheztelek érte.

Hiszen ez a kötelessége.

– Kitől szerzett tudomást a haláláról?

– A menyemtől. Philippe, a fiam feleségestül, gyerekestül Párizsba jött Normandiából a temetésre. A temetőből hazajövet a menyem megnézte az újságokat, amelyeket a személyzet rendszerint odatesz az előcsarnokban egy asztalra.

– A menyé tud róla?

Meglepődve nézett rá, már-már együgyűen. Más esetében Maigret talán arra gyanakodott volna, hogy szerepet játszik.

– Miről?

– Az ön Saint-Hilaire gróffal való kapcsolatáról.

A mosolya is amolyan kedvesnővéres mosoly volt.

– Hát persze. Hogyne tudna róla! Soha sem titkoltuk.

Semmi rossz nem volt benne. Armand egy nagyon-nagyon kedves barát volt.

– A fia ismerte?

– A fiam is mindenről tudott, és gyerekkorában néhány-szor meg is mutattam neki Armand-t. Először, azt hiszem, az auteuil-i pályán.

– Sosem ment el hozzá?

A maga logikája szerint nagyon is logikus volt a válasza:

– Minek ment volna?

Csivitelő madarak repkedtek, kergetőztek a lombok közt, és friss levegő áradt be a kertből.

– Iszik egy csésze teát?

Alain Mazon feleségénél sört ihatott volna. Itt teával kínálják.

– Köszönöm, nem.

– Mondjon el mindent, főfelügyelő úr! Tudja, ötven éven át lélekben vele éltem. A nap minden órájában tudtam, hogy mit csinál. Végiglátogattam minden várost, amelyben nagykövetségként szolgált, és úgy intéztem Jacqueline-tel, hogy mindig megnézhessem a házat, ahol él. Hány órákor érte a halál?

– Legjobb tudomásunk szerint tizenegy óra és éjfél közt.

– Pedig még nem készült lefeküdni.

– Honnan tudja?

– Mielőtt visszavonult volna a hálósobába, mindennap írt nekem egy pár sort, lezárva az aznapi levelét. Reggel szertartásosan így kezdte a leveleit: *Jó reggelt, Isi...* Ahogy akkor üdvözölt volna, ha a sors megengedi, hogy együtt éljünk, írt még néhány sort, aztán napközben folytatta, és beszámolt róla, hogy mit csinált. És minden este ezzel búcsúzott: *Jó éjszakát, szépséges Isi...* – Zavartan mosolygott. – Szégyellem, hogy elismétlem a szavait, lehet, hogy ki is nevet értük. De hát őneki én örökre a húszéves Isabelle maradtam.

– Később is látta magát.

– Látott, de csak messziről. Tudta, hogy öregasszony lettem, de az ő szemében a múlt valóságosabb volt, mint a jelen. Meg tudja érteni? Egyébként ő sem változott az én szememben. És most mondja el, mi történt! Mindent mondjon el, ne próbáljon megkímélni! Az én koromra megedződik az ember... Belement a gyilkos. Ki volt az? Hogy jutott be?

– Valaki mindenképpen bejutott, mivel nem találtunk fegyvert a helyiségben és az egész lakásban sem. Tekintve, hogy Jacqueline azt állítja, hogy kilenc óra tájban, mint minden este, bezárta az ajtót, és a biztonsági láncot is beakasztotta, a jelek arra vallanak, hogy Saint-Hilaire gróf maga engedte be a látogatót. Nem tudja? Szokott látogatót fogadni késő este?

– Soha. Amióta nyugállományba vonult, ragaszkodott a szokásaihoz, többé-kevésbé egyforma volt az időbeosztása. Megmutathatnám az utolsó években írt leveleit. Többnyire így kezdődnek: *Jó reggelt, Isi! Köszöntöm, mint minden reggel,*

hiszen új nap virradt ránk, nekem pedig kezdődik az unalmas napi rutin... Így nevezte a szabályos időbeosztás szerint zajló mindennapjait, melyekben soha semmi váratlan nem történt... Hacsak nem kapok levelet a ma esti postával! Eh, dehogy! Jacqueline szokta postára adni a leveleket, amikor reggel friss kifliért ment a boltba. Ha ma is bedobott volna egyet, megmondta volna a telefonba.

– Mi a véleménye róla?

– Odaadó hívünk volt, Armand-é is, az enyém is. Armand, amikor Svájcban karját törte, neki diktálta a leveleket, később pedig, amikor műtété volt, Jacqueline mindennap beszámolt az állapotáról.

– Nem gondolja, hogy féltékeny volt?

Megint csak mosolygott, Maigret pedig változatlanul ámult. Ámult ezen a határtalan nyugalmon és derűn, annál is inkább, mivel drámai párbeszédre volt felkészülve.

Mintha ebben a házban a halál nem ugyanazt jelentené, mint máshol, mintha Isabelle békésen együtt élne vele, minden félelem nélkül, mintha a halál beletartozna az élet mindennapi menetébe.

– Féltékenynek féltékeny volt, de csak mint egy gazdáját imádó kutya.

Maigret nem tett fel bizonyos kérdéseket, tartózkodott tőle, hogy egyes témákat érintsen, de az asszony, lefegyverző természetességgel, maga hozta szóba őket.

– Ha netalán régebben mint nő féltékeny volt, nem rám volt féltékeny, hanem Armand szeretőire.

– Gondolja, hogy ő is a szeretője volt?

– Egészen biztos, hogy az volt.

– Megírta?

– Semmit nem titkolt előttem, még az afféle megalázó dolgokat sem, amelyeket a férfiak nemigen árulnak el a feleségüknek. Azt írta például, még hozzá nem is olyan nagyon régen: *Jacquette egész nap ideges. Este, azt hiszem, a kedvére kell*

majd tennem... – Szemlátomást mulattatta, hogy Maigret csodálkozik. – Miért van meglepve? Ez természetes dolog, nem?

– Ön sem volt féltékeny?

– Erre nem. Egyetlen félelmem volt, az, hogy találkozik egy olyan nővel, aki átveszi a helyemet a lelkében... De mondja tovább: mit tud még, főfelügyelő úr? Semmit se tudni a látogatóról?

– Csak azt, hogy nagy kaliberű marokfegyverrel lőtt, valószínűleg egy 7,65-ös automatával.

– Hol érte Armand-t a lövés?

– A fején. A törvényszéki orvos szerint azonnal meghalt. A holttest lecsúszott a karosszék lábához. Akkor a gyilkos újabb három lövést adott le.

– Miért, ha egyszer már halott volt?

– Nem tudjuk. Pánikba esett? Önkívületben volt, azért vesztette el a hidegvérét? Egyelőre bajos volna megmondani. Az esküdtszék előtt gyakran vádolják különös kegyetlenséggel az olyan gyilkost, aki tombolva veti magát az áldozatára, például összeviszsa szurkálja. Nos, nekem éppenséggel az a tapasztalatom, és ezt osztják a kollégáim is, hogy az efféle tettek jobbra félénk, hogy azt ne mondjam, érzékeny emberek. Azért esnek pánikba, azért vesztik el a fejüket, mert nem bírják elviselni, hogy szenvedjen az áldozat...

– Ön szerint ezúttal is ez történt?

– Hacsak nem bosszúról, sokáig leplezett gyűlöletről van szó, ami sokkal ritkább. – Egyre kevésbé feszélyezte magát ennek az öregasszonynak a társaságában, aki nem fél se kimondani, se meghallani a szavakat. – Ez utóbbi lehetőségnek az is ellentmond, hogy a gyilkosnak utóbb gondja volt rá, hogy összeszedje a hüvelyeket, amelyek valószínűleg szétszóródtak a szobában. Mindet megkereste, és nem hagyott ujjlenyomatot. Maradt egy nyitott kérdés, főleg az után, amit az imént mondott a Jacqueline-tel való kapcsolatáról. Hogy lehet, hogy Jacqueline meglátta ma reggel a holttestet, és nem jutott eszébe, hogy tele-

fonáljon önnek, és miért egyenesen a Külügyminisztériumba ment, és nem a rendőrségre?

– Azt hiszem, a kérdése első felére tudom a magyarázatot. Miután meghalt a férjem, szüntelenül csörgött a telefon. Olyan emberek hívogattak bennünket, akiket nem is ismertünk, és azt tudakolták, hogy mikor lesz a temetés, vagy részvétüket nyilvánították. A fiam megelégette a dolgot, és mellétette a kagylót.

– Szóval lehet, hogy Jacqueline próbálta hívni magukat?

– Könnyen lehet. És csak azért nem jött ide, hogy személyesen tájékoztasson, mert tudta, hogy a temetés napja lévén, nehéz bejutni hozzám.

– Ismeretei szerint voltak ellenségei Saint-Hilaire grófnak?

– Nem voltak.

– A leveleiben ejt szót az unokaöccséről?

– Találkozott Alainnel?

– Igen, még délelőtt.

– Mit mond?

– Semmit. Sietett Aubonnet közjegyző úrhoz. Holnap lesz a végrendeletnyitás, a közjegyző magát is keresni fogja, mert nélkülözhetetlen a jelenléte.

– Tudom.

– Azt is tudja, hogy mi van a végrendeletben?

– Armand ragaszkodott hozzá, hogy rám hagyja a bútora-
it és a személyes tárgyait, hogy ha előbb halna meg, mint én,
hadd érezhessem egy kicsit úgy, mintha a felesége lettem volna.

– Elfogadja a hagyatékot?

– Ő akarta így, nemde? Egyébként én is így akarom. Ha nem hal meg, a gyászév leteltével Saint-Hilaire grófné lettem volna. Ez volt a megállapodás köztünk.

– A férje tudott a tervükről?

– Hogyne!

– És a fia meg a menyé?

– Nemcsak ők, hanem még a barátaink is. Mondom: nincs rejtegetnivalónk. A név miatt, amelyet viselek, most továbbra is ebben a nagy házban kell élnem, és hiába álmodoztam róla, nem költözhettek a Saint-Dominique utcába. De legalább itt újratestem majd Armand lakását. Már bizonyára nem élek sokáig, de ami még megadatik, azt abban a környezetben fogom leélni, amelyben az özvegyeként élnék.

Maigret azon kapta magát, hogy valami ingerli. Az imént még lélekből hódolt ennek az asszonynak, aki oly igen elütt mindentől, amit ismert. Nemcsak ő maga bilincselte le, hanem a legenda is, amit ő és Saint-Hilaire teremtett, és amiben benne éltek.

Ránézésre éppolyan hihetetlen volt ez, mint egy tündérmese vagy az olvasókönyvek épületes tanmeséi.

Itt, az asszony társaságában már-már hitt benne. Átvette a látásmódjukat, az észjárásukat, egy kicsit úgy érezte magát, mint a nagynénje zárdájában: lábujjhegyen lépked, halkán beszél, áhítat és kenetesség tölti el.

Aztán egyszer csak más szemmel nézett beszélgetőtársára, a főfelügyelő szemével, és fellázadt.

Nem lehet, hogy a bolondját járatják vele? Nem lehet, hogy ezek itt, Jacqueline, Alain Mazon, a macskanadrágos felesége, Isabelle, de még a közjegyző, Aubonnet is, szépen összebeszéltek?

Van egy halott, egy igazi hulla, szétlőtt koponyával, mellés haslövessel. Következésképp gyilkosnak is kell lennie, márpedig minden jöttment bűnöző nem juthatott be a házba és lőhetett le közvetlen közélről az exnagykövetet úgy, hogy az még csak ne is gyanakodjon, és ne próbáljon védekezni.

Maigret a hosszú évek alatt megtanulta, hogy nincs gyilkosság indíték, súlyos indíték nélkül. Még ha netán örült is a tettes, hús-vér emberről van szó, aki az áldozat környezetében él.

Vajon örült-e a harciasan bizalmatlan Jacqueline? Vagy Mazeron, akit a felesége lelki vadsággal vádol? Vagy talán Isabelle-nek nincs ki mind a négy kereke?

Valahányszor így fordultak a gondolatai, hajlamos volt rá, hogy kíméletlen kérdéseket tegyen fel, ha másért nem, legálább hogy szertefoszlassa ezt a negédes hangulatot, amely őt magát is elandalította.

És mindannyiszor olyan meglepve vagy ártatlanul nézett rá a hercegné, vagy éppen olyan csúfondárosan, hogy az lefegyverezte, és elszégyellte magát.

– Egyszóval nincs elképzelése róla, kinek lehetett érdeke, hogy megölje Saint-Hilaire-t?

– Érdeke senkinek nem volt. Nagy vonalakban maga is ismeri a végrendeletet.

– És ha Alain Mazeronnak pénzre volt szüksége?

– A nagybátyja mindig adott neki, ha kért, és mindenképpen ráhagyta volna a vagyonát.

– Mazeron tudta ezt?

– Nincs kétségem felőle. Való igaz: a férjem halála esetén Armand meg én összeházasodtunk volna, de nem fogadtam volna el, hogy a családom örököljön tőle.

– És Jacqueline?

– Tudta, hogy nem kell szűkölködni öreg napjaira.

– Azt is tudta, hogy magának az a szándéka, hogy beköltözik a Saint-Dominique utcába.

– Örömmel várta.

Maigret-ben megint megszólalt a hang: nem, mindez hamis, nem emberi.

– És a fia?

Az asszonynak elkerekedett a szeme, várta, hogy mi voltaképpen a kérdés, de hogy Maigret nem szólt, kérdéssel válaszolt:

– Mi köze a fiának ehhez az egészhez?

– Nem tudom. Tapogatózom. Ő a V. név örököse.

– Akkor is ő volna, ha Armand élne.

Na persze! De miért ne tekinthetné rangon alulinak, ha az anyja hozzámegy Saint-Hilaire-hez?

– Itt volt a fia tegnap este?

– Nem. Egy Vendôme téri hotelban szállt meg a feleségével és a gyerekekkel, rendszerint ott laknak, amikor Párizsba jönnek.

Maigret összevonta a szemöldökét, és úgy nézett körül, mint aki a falakon átlátva felméri, mekkora nagy is ez a Varenne utcai palota. Nincs elég üres szoba, lakatlan lakosztály benne?

– Úgy értsem, hogy a fia, amióta megnősült, soha egyetlen éjszakát nem töltött a házban?

– Először is ritkán jön Párizsba, és sohasem hosszú időre, mert utálja a nagyvilági életet.

– A felesége is?

– Ő is. Amikor fiatal házaspár volt, megvolt a saját lakosztályuk a házban. Aztán gyerekük született, egy, kettő, három...

– Összesen hány van?

– Hat. Az elsőszülött húszéves, a legkisebb hét. Lehet, hogy most megütközik rajta, de nem bírok együtt élni a gyerekekkel. Ne higgye, hogy minden nő anyának termett. Azért szültem Philippe-et, mert a kötelességem volt. Annyit foglalkoztam vele, amennyit okvetlenül kellett. Nem tudtam volna elviselni, hogy évekkal később gyerekzsivaj verje fel a házat. A fiam tudja ezt. A felesége is.

– Nem haragszanak érte?

– Elfogadnak olyannak, amilyen vagyok, a hibáimmal és a hóbortjaimmal együtt.

– Egyedül volt itthon tegnap este?

– A személyzettel és két apácával, akik virrasztottak a ravatal mellett. Gauge atya, aki a gyóntatóm és egyszersmind réges-régi barátom, tíz óráig maradt.

– Említette, hogy a fia és a családja most itt vannak...

– Azt várják, hogy elköszönhessenek tőlem, mármint a menyem és a gyerekek. Bizonyára látta az autójukat az udvaron. Indulnak vissza Normandiába, csak a fiam marad, mert velem együtt meg kell jelennie holnap a közjegyzőnél.

– Megengedi, hogy váltsak egypár szót a fiával?

– Hogyne! Számítottam is a kérésére. Sőt azt hittem, az egész családdal óhajt beszélni, ezért kértem meg a menyemet, hogy várjon egy kicsit az indulással.

Vajon őszinte-e ez a jámborság? Vagy egy játszma része? Az angol orvos teóriájára visszatérve: vajon egy egyszerű tanító könnyebben ki tudná deríteni az igazságot, mint ő, a rendőrtiszt?

Maigret soha ennyire nem érezte, hogy milyen szerény az eszköztára, milyen nehéz megítélni az embereket.

– Jöjjön velem!

Az asszony átkísérte a hosszú csarnokon, és kezét a kilincsre téve megállt egy ajtónál, amely mögül hangok hallatszottak. Benyitott, és egyszerűen csak ennyit mondott:

– Maigret főfelügyelő.

A tágas helyiségben Maigret-nek először egy süteményt majszoló gyereken akadt meg a tekintete. Egy tízévesforma kislány éppen halkán kérdezett valamit az anyjától.

Az anya, negyven év körüli, rózsás bőrű, magas, szőke asszony, azokra a tenyeres-talpas holland nőkre emlékeztette Maigret-t, akiket képeslapokon meg nyomatokon láthatni.

Egy tizenkét-tizenhárom éves fiú kinézett az ablakon. A hercegné sorra bemutatta őket, és Maigret rögzítette a képeket, hogy ha kell, utóbb összerakhassa őket, akár egy puzzle darabjait.

– Julien, az elsőszülött.

Egy nyakigláb fiatalember, szőke, mint az anyja, enyhén meghajolt, de nem nyújtott kezét.

– Diplomátának készül... ő is.

Volt még egy tizenöt éves lány és még egy fiú.

– Philippe nincs itt?

– Lement megnézni, hogy útra kész-e a kocsi.

Olyan volt, mint egy vasúti váróteremben: várakozásba dermedt az élet.

– Jöjjön velem, főfelügyelő úr!

Elindultak egy másik folyosón, és annak a végében ott állt egy magas férfi, rosszkedvűen nézte, ahogy közelednek.

– Önt keresem, Philippe. Maigret főfelügyelő úr szeretne beszélni önnel. Hol kívánja fogadni?

Philippe egy kicsit szórakozottan kezet nyújtott, de kíváncsiság is csillant a szemében, hogy testközelben láthat egy rendőrtisztet.

– Akárhol. Például itt.

Belékött egy ajtót, bementek egy vörös kárpitú dolgozószobába, ahol ősök arcképei lógtak a falon.

– Elbúcsúzom – mondta a hercegné Maigret-nek –, de nagyon kérem, tájékoztasson minden fejleményről. Okvetlenül szóljon, ha a holttestet visszaviszik a Saint-Dominique utcába.

Azzal, mint egy szellemkép, eltűnt, tovalibbent.

Kié lehetett ez a dolgozószoba? Valószínűleg senkié, mert semmi jele nem volt, hogy valaha is dolgoztak volna benne. Philippe de V. helyet mutatott Maigret-nek, és odanyújtotta a cigarettatárcáját.

– Köszönöm, nem.

– Nem dohányzik?

– Pipázom.

– Én is. De ebben a házban nem. Anyám nem bírja elviselni. – Volt a hangjában némi kelletlenség vagy talán türelmetlenség. – Gondolom, Saint-Hilaire-ről óhajt beszélni velem.

– Tud róla, hogy tegnap este meggyilkolták?

– Egy-két órája tudtam meg a feleségemtől. Furcsa véletlen, nem gondolja?

– Úgy értsen, maga szerint kapcsolatban lehet az apja

halálával?

– Nem tudom. Az újság nem ír a gyilkosság körülményeiről. Öngyilkosság semmiképp se lehetett?

– Miért kérdi? Volt valami oka a grófnak, hogy öngyilkos legyen?

– Én egy okról sem tudok, de hát ki lát bele az emberek lelkébe?

– Ismerte őt?

– Az anyám megmutatta, még gyerekkoromban. Előfordult, hogy később találkoztunk.

– Beszélt is vele?

– Nem, soha.

– Haragudott rá?

– Ugyan miért haragudtam volna? – Ő is őszintén meglepődni látszott a kérdéseken. Ő is gáncstalan férfiúnak látszott, akinek nincs rejtegetnivalója. – Anyám világéletében valamiféle misztikus szerelemmel volt iránta, amelyben azonban nem volt semmi szégyenletes. Egyébként az apám is csak megmosolyogta, sőt egy kicsit el is érzékenyült rajta.

– Mikor jöttek Párizsba Normandiából?

– Vasárnap délután. Az apám balesete után egyedül jöttem, de minthogy úgy látszott, hogy az élete nincsen veszélyben, visszautaztam. Nagyon meglepődtem, amikor anyám felhívott, és közölte, hogy leállt a veséje és meghalt.

– A családjával utazott?

– Nem. A feleségem és a gyerekek csak hétfőn jöttek. A legidősebb fiam pedig eleve itt volt, hiszen Párizsban jár egyetemre.

– Beszélt az anyja Saint-Hilaire-ről?

– Hogy értve?

– Lehet, hogy nevetséges a kérdés. De említette-e esetleg, hogy most feleségül mehet a grófhhoz?

– Szükségtelen lett volna, hogy akár említse is. Régóta tudtam, hogy összeházasodnak, ha apám előbb halna meg.

– Sosem vett részt a társasági életben? Nem követte az apja életmódját?

Elgondolkodott a kérdésen, csak egy kis idő múltán válaszolt.

– Azt hiszem, értem, hogyan gondolja a dolgot. Látta a szüleim fényképét a képeslapokban, amint éppen látogatást tesznek egy-egy királyi udvarban, vagy részt vesznek valami nagyúri esküvőn, hercegi eljegyzésen. Természetesen én is részt vettem némely ünnepi rendezvényen, tizennyolc éves koromtól huszonöt éves koromig... A huszonötöt csak találomra mondom... Később megnősültem, vidékre költöztem. Nem tudom, mondták-e: végzett mezőgazda vagyok. Apám nekem adta az egyik normandiai birtokát, ott élünk a családommal. Ezt óhajtotta tudni?

– Van valami gyanúja?

– Hogy ki ölhetette meg Saint-Hilaire-t? – Maigret úgy látta, mintha megremegett volna az ajka, de nem volt biztos benne. – Nem, gyanúnak nem mondanám.

– De valami eszébe jutott!

– Eh, badarság, kár is beszélni róla! – mondta Philippe de V., és lehajtotta a fejét.

– Egy személyre gondolt, akinek az élete megváltozott volna az apja halála által?

A férfi most Maigret-re emelte a tekintetét.

– Átfutott az agyamon, de tüstént el is hessentettem a gondolatot. Olyan sokat hallottam Jacqueline-ről, és hogy milyen odaadó... – Láthatóan nem volt kedvére való, hogy ilyen fordulatot vett a beszélgetés. – Nem akarom siettetni, de szeretnék elbúcsúzni a családomtól, jó lenne, ha még sötétedés előtt hazaérnének.

– Marad még néhány napot Párizsban?

– Holnap estig.

– A Vendôme téren?

– Anyámtól tudja?

– Tőle. A lelkiismeretem megnyugtató végett felteszek még egy kérdést, de kérem, ne vegye zokon. Az anyjának is kénytelen voltam feltenni.

– Hogy hol voltam tegnap este, igaz? Attól függ, hánykor.

– Mondjuk tíz óra és éjfél közt.

– Az meglehetősen tág időhatár... No várjon. Itt vacsoráztam anyámmal.

– Kettesben?

– Igen. Fél tízkor mentem el, mert megjött Gauge atya, akit nem nagyon szívelek. Visszamentem a hotelba, és jó éjszakát kívántam a feleségemnek és a gyerekeknek, megcsókoltam őket. – Philippe de V. elhallgatott, elnézett a távolba, zavarban volt. – Utána levegőztem egyet a Champs-Élysées-n.

– Éjfélig?

– Nem. – Egy kicsit szégyenlős mosollyal nézett Maigret szemébe. – Lehet, hogy furcsának fogja találni, már csak a friss gyász miatt is. De hát, hogy úgy mondjam, ez már afféle hagyomány nekem... Genestoux-ban mindenki ismer, úgyhogy még egy kis flörtöt sem engedhetek meg magamnak, de amúgy se jutna eszembe. De... talán az ifjúkori emlékek miatt... valahányszor Párizsban járok, egy csinos nővel töltök egy-két órát. Mivel a legkevésbé sem szeretnék valami tartós kapcsolatba bonyolódni, beérem annyival, hogy... – Tett egy bizonytalan mozdulatot.

– A Champs-Élysées-n? – kérdezte Maigret.

– Nem szeretném, ha a feleségem megtudná, ő egészen máshogy ítélné meg a helyzetet. Az ő számára nincs más világ, csak amelyik...

– Mi a felesége leánykori neve?

– Irène de Marchangy... Talán hasznára lesz, ha hozzáteszem, hogy a tegnapi partnerem halványzöld ruhát viselt, barna hajú, közepes termetű, és anyajegy van a bal melle alatt. Nem, az nem biztos, hogy a bal.

– A lánynál volt?

– Egy Berry utcai szállóba vitt, és azt hiszem, ott is lakik, mert voltak ruhák a szekrényben és személyes holmik a fürdőszobában.

Maigret rámosolygott.

– Ne haragudjon, amiért faggattam, és köszönöm a türelmét.

– Remélem, sikerült eloszlatnom a gyanúját. Erre parancsoljon! Nem kísérem le, ha nem haragszik. Szeretném, ha mielőbb... – Az órájára nézett, kezét nyújtott. – Sok sikert!

Az udvaron sofőr állt egy limuzin mellett, amelynek már járt a motorja, de olyan halkán duruzsolt, hogy alig-alig lehetett hallani.

Öt perccel később Maigret valósággal fejest ugrott egy füstös kocsmába, és sört rendelt.



HATODIK FEJEZET

A zsalugáter résein át beszűrődő napfény ébresztette fel, és Maigret hosszú évek alatt gépiessé vált mozdulattal nyúlt át az ágyon, kereste a feleségét. Még langyos volt az ágynemű. A konyhából frissen darált kávé illata szállt, és halkan füttyült a kannában forrni kezdő víz.

Itt is csiviteltek a fákon a madarak, akárcsak az előkelő Varenne utcában, csak nem olyan közel az ablakokhoz, és Maigret élvezte a heverészést, bár nem felhőtlenül, mert volt benne valami bizonytalan rossz érzés is.

Mozgalmas éjszakája volt. Mindenfélét összeálmodott, és fel is riadt, egyszer bizonyosan, de az is lehet, hogy többször is.

Felrémlett benne, hogy a felesége halkán beszél hozzá, és egy pohár vizet nyújt felé.

Bajosán tudta felidézni az álmait. Több történet is egymásba gabalyodott, és ő folyton elvesztette a fonalat. De egy valami közös volt minden álomban: mindegyikben megalázó szerep jutott neki.

Az egyik tisztább volt, mint a többi, egy helyszíne; hasonlított a V.-palotára, csak sokkal nagyobb volt és kevésbé pompás. Inkább zárdára és minisztériumi irodákra emlékeztetett: végeláthatatlan folyosók, megszámlálhatatlan ajtó.

Nem derült ki, hogy őneki mi dolga ott. Csak azt tudta, hogy van valami cél, még hozzá rendkívül fontos cél, ahová okvetlenül el kellett jutnia. És senki sem irányította útba. Par-don doktor ezt előre megmondta, amikor elváltak az utcán.

Magát Pardont nem látta, és az utcát sem. De abban biztos volt, hogy a barátja figyelmeztette.

Valójában nem volt szabad megkérdeznie, hogy merre menjen. Eleinte kérdezősködött, de aztán rájött, hogy nem helyénvaló. Az öregek egyre csak mosolyogva néztek rá, és csóválták a fejüket.

Merthogy körös-körül öregek voltak. Lehet, hogy nyugdíjasotthon volt a ház, vagy aggok menhelye, habár nem annak látszott.

Megismerte Saint-Hilaire-t. Szálfaegyenes termet, rózsás arc, galambősz, selymes haj: szép ember, aki tudja is ezt. És most megszegyeníti őt, a felügyelőt. Aubonnet közjegyző úr egy gumikerekes toloszékben ül, és nagy vidáman száguld végig egy hosszú csarnokon.

És voltak még sokan mások is, köztük V. herceg. A kezét Isabelle vállán pihentetve, elnézően figyelte Maigret erőlködését.

Kényes volt a helyzet, mert nem volt beavatva, és senki sem árulta el neki, hogy milyen próbákat kell teljesítenie.

Úgy érezhette magát, mint egy újonc a seregben, vagy egy gólya az iskolában. Mindenféle tréfát űztek vele. Például valahányszor be akart nyitni egy szobába, az ajtó magától becsapódott, vagy pedig nem valamilyen szobára nyílt, hanem egy újabb folyosóra.

Egyedül az öreg Saint-Fiacre grófné volt hajlandó segíteni. Beszélni nem volt szabad neki, így hát taglejtéssel próbálta megértetni, hogy mi a baj. A saját térdére mutogatott, és Maigret, ahogy lenézett, észrevette, hogy rövidnadrágban van.

Kint, a konyhában a felesége végre ráöntötte a forró vizet a kávéra. Maigret kinyitotta a szemét. Kínos volt felidézni ezt az ostoba álmot. Voltaképpen az történt, hogy felvételét kérte egy zártkörű klubba, alkalmasint a vének egyletébe. És azért nem vették komolyan, mert kölyöknek tekintették.

Már rég ült az ágyon, de még mindig sértve érezte magát,

és csak homályosan látta, amint a felesége letesz egy csésze kávét az éjjeliszekrényre, aztán megy, nyitja a spalettát.

– Nem kellett volna csigát enned tegnap este...

Kikapcsolódásképpen a csüggesztő nap után vendéglőbe vitte vacsorázni a feleségét, és csigát evett.

– Hogy vagy?

– Jól.

Vele aztán nem fog elbánni holmi álom! Megitta a feketét, kiment az ebédlőbe, és reggelizés közben belenézett az újságba.

Egy kicsit részletesebben írtak Armand de Saint-Hilaire haláláról, mint előző nap, és egy egész jó fényképet is találtak róla. Jacqueline-ről is volt fotó, akkor kapták le, amikor kora este, Lapointe-tal a sarkában vásárolni ment, épp belépett a tejboltba.

A Bűnügyi Rendőrségen határozottan tagadják, hogy politikai gyilkosság történt volna. Jól tájékozott körökben viszont párhuzamba állítják a gróf halálát egy baleset miatt bekövetkezett, három nappal korábbi halálesettel.

Ez azt jelenti, hogy valamelyik következő kiadásban ki fogják teregetni Saint-Hilaire és Isabelle egész históriáját.

Maigret nehézkesnek, lomhának érezte magát; ilyenkor sajnálta, hogy nem választott más mesterséget.

A Voltaire rakparton várta a buszt, és szerencséjére nyitott peronos jött, szabadon nézelődhetett és pipázhatott. Az Orfèvres rakparton köszönésképpen intett a posztos rendőrnek, és a lépcsőn fölmenet elhaladt egy takarítónő mellett, aki egy pár csepp vizet elhintve söprögetett, hogy ne szálljon a por.

Az asztalán akták, jelentések, fényképek tornyosultak.

Döbbenetek voltak a halotról készült fotók. Voltak köztük egész alakosak, amelyeken olyan volt, ahogyan megtalálták, előtérben egy asztallábbal, vérfoltokkal a szőnyegen.

Voltak képek külön a fejről, a mellről, a hasról, azok is még ruhástul.

Számozott felvételek rögzítették a lövedékek bemeneti nyílását, és egy sötét duzzanat a háton azt mutatta, hogy az egyik golyó, szétzúzván a kulcscsontot, hol állt meg a bőr alatt.

Kopogtattak, és egy tetre kész Lucas jelent meg az ajtóban, frissen borotválva (még hintőporos volt a füle alatt).

– Dupeu van itt, főnök.

– Küldd be!

Dupeu nyomozó, csakúgy, mint Isabelle fia, népes család feje volt, hat vagy hét gyerekkel megáldva, de Maigret nem kajánságból bízta meg egy bizonyos feladattal. Hanem mert pont ő állt rendelkezésre, amikor szükség volt rá.

– Nos?

– A herceg igazat beszélt. Este tíz körül elmentem a Berry utcába. Négy-öt lány strichelt, máskor is ennyien szoktak. Egyetlen kis barna volt köztük, de ő azt állította, hogy tegnap nem volt a placcon, mert a kisbabáját látogatta meg vidéken. Vártam egy jó darabig, és akkor megláttam egy másik barnát, jött kifelé az egyik szállóból egy amerikai katonával. Nagyon beijedt, amikor föltettem neki a kérdést. – *Ezt miért kérdi? Keresi a rendőrség?* – *Á, nem* – mondom. – *Csak ellenőriznem kell valamit. – Jól megtermett, ötvenes?* – Dupeu élvezettel folytatta: – Kérdem a lányt, hogy van-e anyajegy a melle alatt, mire azt felelte, hogy van, sőt a csípőjén is. A férfi persze nem mutatkozott be, de tegnapelőtt az az egy fuvarja volt, mert a tarifa háromszorosát kapta tőle. – *Pedig* – azt mondja – *egy fél órát sem maradt. – Hánykor szólította le? – Tizenegy előtt tíz perccel. Azért tudom ilyen pontosan, mert épp kijöttem a kávézóból, ahol megkávéztam, és megnéztem a faliórát a pult mögött.*

– Ha csak egy fél órát töltött a lánnyal, akkor már fél tizenkettő előtt eljött tőle – jegyezte meg Maigret.

– Ezt mondta a lány.

Isabelle fia tehát nem hazudott. Ebben az ügyben, úgy látszik, senki nem hazudik. Bár az is igaz, hogy ha fél tizenket-tőkor eljött a Berry utcából, éjfél előtt a Saint-Dominique utcába érhetett.

De ugyan minek csöngetett volna be az anyja öreg szerelmeséhez? És főleg: miért ölte volna meg?

Az unokaöccsel, Alain Mazeronnal sem volt több szerencséje. Előző este, még vacsora előtt elment a Jacob utcába, de senkit sem talált otthon. Nyolc óra tájban aztán telefonált; nem vették fel. Na, akkor megbízta Lucas-t, hogy küldjön valakit ma, jó korán a régiségkereskedőhöz. És máris itt áll Bonfils a szobájában, és nem valami lelkesítőek a hírei.

– Nem volt oda a kérdéseimtől.

– Nyitva volt az üzlet?

– Nem. Csöngetnem kellett. Kinézett az ablakon az első emeleten, aztán lejött, trikóban, nadrágtartóban, borostásan. Megkérdeztem, mit csinált tegnap délután és este. Azt mondta, hogy először is elment a közjegyzőhöz.

– Ott is volt.

– Nem kétkem. Utána elment a Drouot utcába, ahol Napóleon-kori fegyvereket, sisakokat meg pitykéket árvereztek. Azt állította, hogy egyes gyűjtők élnek-halnak azok iránt az ereklyék iránt. Vett egy adaggal, mutatott egy rózsaszín lapot, amin fel van sorolva, hogy mely tárgyakat kell átvennie ma délelőtt.

– S aztán?

– Aztán vacsorázni ment egy Seine utcai vendéglőbe. Majdnem mindennap ott vacsorázik, ellenőriztem.

Egy szó mint száz, ő sem hazudott. Különös egy mester-ség – gondolta Maigret –, amelyikben elkészeríti az embert, hogy valaki nem gyilkos. Most ez volt a helyzet, és a felügyelő akaratlanul is haragudott ezekre az emberekre, amiért ártatlanok vagy legalábbis annak látszanak.

Merthogy van egy hulla, ez tagadhatatlan.

Felvette a telefont.

– Kérem, jöjjön le, Moers.

Nem hitt a tökéletes bűntényben. Huszonöt éve szolgált a Bűnügyi Rendőrségen, de még egyet se látott. Hogyne, volt egypár bűntett, amely büntetlenül maradt. Gyakran megesett, hogy kiderítették, ki a tettes, de annak sikerült külföldre menekülnie. Meg persze voltak mérgezési esetek és rablógyilkosságok.

De ez nem az a helyzet. Egy közönséges bűnöző minnek hatolt volna be a Saint-Dominique utcai lakásba, minnek eresztett volna négy golyót az íróasztalánál üldögélő öregemberbe, ha egyszer nem vitt el semmit?

– Jöjjön csak, Moers! Üljön le!

– Olvasta a jelentésemet?

– Még nem.

Maigret nem vallotta be, hogy nem volt lelki ereje hozzá, mint ahogy a törvényszéki orvos tizennyolc oldalas jelentéséhez sem. Előző nap Moers-re és az embereire hagyta, hogy felkutassák a bűnténnyel kapcsolatba hozható tárgyakat és nyomokat; bízott bennük, tudta, hogy semmi nem kerül el a figyelmüket.

– Gastine-Renette is elküldte a szakértői jelentését?

– Ott van az akták közt. 7,65-ös automata pisztoly, vagy browning, vagy valamilyen utánzata, sokféle van kereskedelmi forgalomban.

– Biztos, hogy egyetlen hüvely sem maradt a lakásban?

– Az embereim minden négyzetcentimétert átkutattak.

– És fegyvert se találtak, igaz?

– Se fegyvert, se töltényt, nem számítva a vadászpuskákat és a hozzájuk való löszert.

– Ujjnyom?

– Az öregasszonyé, a grófé és a házmester feleségéé. Biztos, ami biztos, levettem őket, mielőtt eljöttem a Saint-Dominique utcából. A házmesterné hetente kétszer segített Jacqueline Larrieu-nek a takarításban. – Moers-ön látszott, hogy

zavarban van, elégedetlen. – Csatoltam a bútorokban és beépített szekrényekben fellelt tárgyak jegyzékét. Fél éjszaka azt bogarásztam, de semmi rendellenest vagy szokatlant nem találtam.

– És pénzt?

– Pár ezer frankot egy irattárcában, aprót egy konyhafiókban és a Rothschild Bankház csekk-könyveit az íróasztalban.

– Szelvényeket is?

– Igen, csekkszelvények is voltak. Szegény öreg olyannyira nem készült a halálra, hogy alig tíz napja rendelt öltönyt magának egy Haussmann körúti szabónál.

– Ujjnyom valamelyik ablakkönyöklőn?

– Nincs.

Összenéztek, szólniuk se kellett. Évek óta együtt dolgoztak, és nehezen tudtak volna felidézni egyetlen esetet is, hogy (az újságok nyelvén mondva) alaposan átfésülvén a tethelyet, ne találtak volna valami olyan, többé-kevésbé rendellenes részletet, amely, legalábbis első ránézésre, bűnjelnek tetszik.

Most itt minden túlságosan is tökéletesnek látszott. Mindennek megvolt az ésszerű magyarázata, csak egy dolognak nem, az öreg gróf halálának.

Meg lehetett volna próbálni a markolatot letörölve a halott kezébe nyomni a fegyvert, és azt a látszatot kelteni, hogy öngyilkosság történt. De csak akkor persze, ha a tettes beéri egyetlen lövéssel. Miért eresztett bele további három golyót?

És miért nem találták meg a volt diplomata automata pisztolyát? Volt pisztolya. Az öreg Jacqueline azt vallotta, hogy néhány hónapja még látta a hálószobában a komódbban.

A fegyver már nem volt a lakásban, és a házvezetőnő leírása szerint körülbelül akkora és olyan súlyú volt, mint egy 7,65-ös.

Tegyük fel, hogy az exnagykövet beengedett valakit a lakásába. Valakit, akit ismert, hiszen visszaült az íróasztalhoz, házikájtban...

Előtte egy üveg konyak meg egy pohár... Miért nem kínálta itallal a vendégét?

Képzeld csak el a jelenetet! A vendég besétál a hálószobába (végig az előszobán vagy át az ebédlőn), fogja a pisztolyt, visszamegy a dolgozószobába, megáll a gróf előtt, és közvetlen közélről fejbe lövi.

– Nem, nem áll össze a kép – sóhajtott Maigret.

Továbbá kell hogy legyen indíték, mégpedig nagyon is nyomós, hogy akár a halálbüntetés terhét is vállalja a tettes.

– Gondolom, nem csináltál paraffinpróbát Jacqueline-tel.

– Nem mertem megcsinálni a maga engedélye nélkül.

Ha valaki lőfegyvert használ, kivált hüvelykivető automata pisztolyt, a robbanás bizonyos távolságra jellegzetes anyagrészcskéket szór szét, ami megtapad a fegyvert elsütő személy bőrén, elsősorban a tenyér élén, és egy ideig nem lehet eltávolítani.

Maigret-nek tegnap eszébe jutott. De ugyan miért gyanúsítaná inkább az öreg cselédet, mint bárki más?

Igaz, ami igaz, ő követhette el legkönnyebben a gyilkosságot. Tudta, hol van a fegyver, szabadon járkálhatott a lakásban, miközben a gazdája dolgozott, nem keltett gyanút, oda-mehetett hozzá, löhetett, és nincs kizárva, hogy látva a földre rogyó testet, nem veszi le az ujját a ravaszról.

Kellőképpen pedáns, hogy aztán összeszedje a hüvelyeket a szobában.

Hihető-e viszont, hogy mindezek után szépen nyugovóra tér néhány méterre az áldozattól? Hogy másnap reggel az Orsay rakpartra menet megáll valahol a Szajna-parton vagy a Concorde hídon, és megszabadul a fegyvertől és a hüvelyektől?

Volt indítéka vagy legalábbis indítékféléje. Majdnem ötven éven át Saint-Hilaire árnyékában élt. A férfi semmit sem titkolt előtte, és annak idején, minden valószínűség szerint, viszonyuk is volt. A diplomata nem tulajdonított nagy jelentőséget a dolognak, és Isabelle sem, hiszen mosolyogva beszélt

róla.

Na de Jacqueline? Nem ő volt-e végeredményben a gróf igazi élettársa?

Tudott a hercegné iránti plátói szerelméről, mindennap ő dobta be a levelét a postaládába, és gazdája távollétében ugyancsak ő engedte be a lakásba Isabelle-t.

– Nem is tudom, hogy...

Maigret viszolygott ettől a hipotézistől, túlságosan is kézenfekvőnek találta. El tudta képzelni, de *nem érezte*.

V. herceg meghalt, Isabelle szabad, az öreg szerelmesek végre egybekelhetnek. Már csak azt kell kivárniuk, hogy leteljen a gyászév, és máris oltár és anyakönyvvezető elé járulhatnak, összeköltözhetnek a Saint-Dominique vagy a Varenne utcába.

– Tudja, mit, Moers?... Menjen oda! Legyen nagyon kedves Jacqueline-hez. Ne ijessze meg... Mondja, hogy ez pusztán formalitás.

– Megcsináljam a paraffintesztet?

– Legalább egy gonddal kevesebb.

Nem sokkal később jelentették, hogy Cromières keresi, és ő azt mondatta a telefonba, hogy nincs bent, és nem is tudják, mikor lesz.

Ma délelőtt kinyitják V. herceg végrendeletét. Isabelle és a fia ül majd a vén Aubonnet közjegyző előtt, és később a hercegné ugyanabban az irodában hallgatja majd egy másik végrendelet szövegét.

Két férfi körül zajlott az élete, és most ugyanazon a napon...

Telefonált a Saint-Dominique utcába. Tegnap végül is úgy döntött, hogy nem pecsételteti le a dolgozószobát és a hálószobát. Jobbnak látta, ha vár még vele, hátha újra meg akarja szemlélni a helyszínt.

Az utóvédként ott hagyott Lapointe valószínűleg egy fotelban töltötte az éjszakát.

– Maga az, főnök?

– Semmi újság?

– Semmi.

– Hol van Jacqueline?

– Ma reggel hat körül, miközben én a dolgozószobában örököttem, hallottam, hogy porszívót húzogató az előszobában. Gyorsan kimentem, és megkérdeztem, mit akar azzal a porszívóval, ő meg úgy nézett rám, mint a birka. – *Hogyhogy mit? Hát takarítani.* – *Mit takarítani?* – *Először a hálószobát, aztán az ebédlőt, aztán...*

– Hagytad? – mordult Maigret.

– Nem hagytam. Ő meg értetlenkedett, hogy, azt mondja: – *Akkor én mit csináljak?*

– Mit feleltél?

– Megkértem, hogy főzzön kávét, utána meg elment, hogy friss kiflit vegyen nekem.

– Nem lehet, hogy közben telefonált az utcáról, vagy bedobott egy levelet?

– Nem, mert megbíztam a ház előtt posztoló rendőrt, hogy távolról kövesse. Csak a pékhez ment, és már jött is vissza.

– Dühös?

– Nem mondanám. Jön-megy, és mozog a szája, magában beszél. Most kint van a konyhában, nem tudom, éppen mit csinál.

– Senki nem telefonált? – Biztosan nyitva volt az üvegajtó, mert Maigret hallotta a kagylóban, ahogy füttyörésznek a rigók. – Néhány perc múlva ott lesz Moers. Már úton van. Nem vagy fáradt?

– Bevallom, aludtam egy sort.

– Majd később leváltatlak. – Hirtelen eszébe jutott valami. – Ne tedd le! Kérd meg Jacqueline-et, hogy mutassa meg a kesztyűit. – Istenfélő öregasszony, és egészen biztos, hogy a vasárnapi misén kesztyű van rajta. – Tartom a vonalat.

Eltartotta a fülétől a kagylót, és várt. Elég sokáig kellett várnia.

– Halló, főnök!

– Na?

– Három párat mutatott.

– Nem csodálkozott?

– Úgy nézett rám, mint aki fel akar nyársalni a tekintetével, de aztán bevitt a szobájába, és kihúzott egy fiókot. Volt abban egy imádságoskönyv, két-három rózsafüzér, képeslapok, medálok, zsebkendők és kesztyűk. Két pár fehér cérnakesztyű.

Maigret könnyűszerrel maga elé képzelte, ahogy nyáron fehér cérnakesztyűben és fehér csipkével díszített kalapban megy a misére.

– És a harmadik pár?

– Az fekete sevró, eléggé kopott.

– Jól van, viszlát.

Maigret kérdése Moers megbízásával volt kapcsolatos. Saint-Hilaire gyilkosa tudhatta az újságokból, a képeslapokból, hogy aki löfegyvert süt el, annak a kezén bizonyos ideig ott marad a löpor. Ha Jacqueline használta a fegyvert, miért ne juthatott volna eszébe, hogy kesztyűt húzzon? Ha úgy lett volna, nyilván megszabadult volna tőle.

Hogy tisztán lásson a dologban, belemélyedt az előtte lévő aktacsomagba. Kihalászta a tárgyjegyzéket, amelyben fel volt sorolva, hogy szobánként mit tartalmaztak a bútorok.

Cselédszoba... Vaságy... Régi mahagóniasztal, rajta sötétpiros, rojtos, bársony terítő... – Ujjával követte a gépelt sorokat: Tizenegy zsebkendő, ebből tíz J. monogrammal ellátva... Három pár kesztyű...

Mindhárom párat megmutatta Lapointe-nak.

A kalapját ott hagyva elindult a Bűnügyi Rendőrségről az Igazságügyi Palotába vezető ajtó felé. Még sosem járt Urbain de Chézaud vizsgálóbírónál, aki korábban Versailles-ban dolgozott, és még nem volt közös ügyük. Fölment a harmadikra

(ott voltak a legkopottabb irodák), és nagy nehezen megtalálta a bíró vizitkártyáját az egyik ajtón.

– Jöjjön csak, főfelügyelő úr! Örülök, hogy eljött hozzám, egyébként már készültem, hogy telefonáljak magának.

Negyven év körüli, értelmes tekintetű ember. Maigret ott látta az asztalán az általa is megkapott dosszié egy példányát, és azt is észrevette, hogy némely lapokon már piros ceruzás széljegyzetek vannak.

– Nincs valami sok tárgyi bűnjel a birtokunkban, igaz? – sóhajtott a bíró, és helyetlenné vált Maigret-t. – Az imént hívtak a külügyből...

– Az ifjú Cromières...

– Azt állítja, hogy nem képes telefonhoz hívatni magát, és roppant kíváncsi, honnan vették az információikat a ma reggeli lapok.

Maigret háta mögött az írnök buzgón verte az írógépet. Az ablakok az udvarra néztek, ebbe a szobába soha nem süttött be a nap.

– Van valami újság?

Rokonszenves volt a bíró, így hát Maigret nem titkolta előtte, hogy el van csüggedve.

– Látom, olvasta – mutatott sóhajtva az aktacsomagra. – Ma este vagy holnap megírom az első jelentést. Nem rablógyilkosság történt. A haszonvág sem látszik indítéknak, mert az túlságosan átlátszó volna. Egyedül az áldozat unokaöccsének származik előnye Saint-Hilaire halálából. De ő is csak néhány hónapot vagy évet nyer vele.

– Nincs égető pénzhiánya az örökösnek?

– Ki tudja? Nagyon nehéz bármit is kihúzni ezekből az emberekből, ha irgalmatlanul meg nem hajszolja őket az ember. Márpedig én csak minden alap nélkül gyanúsíthatnám őket. Mazonon külön él a feleségétől és a lányaitól. Zárkózott természet, kellemetlen ember, a felesége úgy jellemzi, hogy van benne némi szadizmus. A régiségboltjáról ránézésre azt

hinné az ember, hogy oda a kutya nem teszi be a lábát. Habár az is igaz, hogy haditrófeákra specializálta magát, és van egy maréknyi gyűjtő, aki megvész ezekért a holmikért. Előelőfordult, hogy pénzt kért a bácsikájától. Semmi jele, hogy a bácsi ne adott volna neki jó szívvel... Attól félt volna, hogy ha Saint-Hilaire megnősül, az örökség kicsúszik a kezéből? Lehet. Nem hiszem. Különös az észjárása az efféle családoknak. Mindegyik bizonyos javak letéteményesének tekinti magát, és kötelességének tartja, hogy azokat a javakat, ha lehet, hiánytalanul továbbadja az egyenes ági vagy oldalági örökösöknek.

A bíró halványan elmosolyodott, és Maigret-nek eszébe jutott, hogy de hiszen az Urbain de Chézaud az egy nemesi név.

– Folytassa csak!

– Voltam Mazeron feleségénél Passyban, a Pompe utcában, és el nem tudom képzelni, miért ölte volna meg az öregurat. Ugyanez vonatkozik a két lányára is. Az egyikük különben Angliában van. A másikuk dolgozik. – Maigret megtöltötte a pipáját. – Megengedi?

– Hogyne! Én is pipázom.

Pipázó vizsgálóbíró se látott még soha életében. Habár azért Urbain de Chézaud még hozzátette:

– Igaz, csak este otthon szoktam pipára gyújtani, amikor az ügyiratokon dolgozom.

– Elmentem V. hercegnéhez. – A bíró szemébe nézett. – Ismeri a históriát, ugye?

Maigret bármibe fogadott volna, hogy Urbain de Chézaud olyan körökben forog, amelyekben szóbeszéd tárgya Isabelle.

– Hallottam róla.

– Meg tudja erősíteni, hogy sokan tudnak a gróffal való viszonyáról... már ha viszonynak lehet nevezni egyáltalán?

– Igen, egy bizonyos miliőben sokan tudnak róla. A barátai csak Isinek nevezik.

– A gróf is így nevezi a leveleiben.

– Olvasta a leveleket?

– Nem mindet. És azoknak se minden sorát. Több kötet megtelne velük. Úgy láttam, de persze ez csak felületes benyomás, hogy a hercegnét nem sújtotta le annyira a gróf halála, mint azt várta volna az ember.

– Énszerintem nincs a világon olyasmi, ami valaha is kezdte volna a derűjét. Találkoztam vele egynéhányszor. Halottam is róla a barátaimtól. Olyan, mintha örökre megrekedt volna egy bizonyos életkorban, és mintha számára megállt volna az idő. Egyesek szerint megmaradt húszévesnek, mások szerint meg zárdanövendéknek.

– Az újságok meg fogják írni az egész történetet. Már pedzegetik.

– Láttam. Kivédhetetlen volt.

– A beszélgetésünk során semmi olyat nem mondott, amit a legcsekélyebb nyomnak tekinthetnék. Ma délelőtt a közjegyzőnél van a férje örökhagyása ügyében. Délután ugyanott lesz Saint-Hilaire-é miatt.

– Örököl tőle?

– Csak a bútorokat és a személyes holmikat.

– Találkozott a fiával?

– Philippe-pel is, meg a feleségével és a gyerekekkel is.

Mind együtt voltak a Varenne utcában. Csak az apa maradt Párizsban.

– Mi a véleménye róla?

Maigret kénytelen volt azt válaszolni:

– Nem tudom.

Ha úgy vesszük, tulajdonképpen Philippe-nek is lett volna indítéka, hogy eltegye láb alól Saint-Hilaire-t. Ő a történelmi V. familia sarja, azé a famíliáé, amely rokonságban van Európa minden királyi házával.

Az atyja könnyedén beletörődött, hogy Isabelle plátói szerelmet táplál egy diszkrét diplomata iránt, akit csak távolról lát, és akinek gyermekded leveleket küldözget.

Hogy a herceg meghalt, megváltozott a helyzet. Igaz ugyan, hogy a szerelmesek jól benne vannak a korban, egyikük hetvenhét, másikuk hetvenkét éves, de Isabelle hozzámegy Saint-Hilaire-hez, elveti hercegnői címét, nevet cserél.

De elegendő indíték-e ez, hogy valaki gyilkoljon, és – Maigret folyton ide tért vissza – hogy a guillotine-t is kockáztassa? Érdemes-e egy ártalmatlan botrány elkerülése végett vállalni egy égbekiáltó botrányt?

– Utánanézettem, hogy mit csinált a gyilkosság éjszakáján – mondta a felügyelő, lehalkítva a hangját, zavartan. – Szokás szerint egy Vendôme téri hotelban szállt meg családotul. Amikor a gyerekek már ágyban voltak, magányos sétára ment a Champs-Élysées-n. A Berry utca sarkán leszólitott egyet az öthat, fuvarra váró utcalány körül, és szobára ment vele.

Maigret gyakran látott olyat, hogy a bűntény *után*, a feszültségét oldandó, a tettes rohanást keres egy nőt, bármilyet, csak nő legyen.

De egyetlen esetre sem emlékezett, hogy *előtte* nézett volna nő után. Esetleg alibi végett?

Akkor viszont rossz az alibi, hiszen Philippe de V. fél tizenkettő tájban jött el a lánytól, tehát még éjfél előtt odaértett a Saint-Dominique utcába.

– Hát eddig jutottam. Folytatom a nyomozást, és bár nemigen bízom benne, esetleg találunk egy új nyomot, mondjuk, valakit, aki szintén bejáratos volt a grófhhoz, csak még senki sem említette. Saint-Hilaire-nek megrögzött szokásai voltak, mint az öregeknek általában. Majdnem minden barátja meghalt...

Megcsörrent a telefon. Az írnok felállt, fölvette a kagylót.

– Igen, itt van. Adjam? – A főfelügyelő felé fordult. – Magát keresik. Állítólag nagyon sürgős.

– Ha megengedi, bíró úr...

– Természetesen.

– Halló, itt Maigret. Kivel beszélek?

Olyan izgatott volt a hang, a csak most bemutatkozó Moers hangja, hogy nem ismerte meg.

– Kerestem a szobájában, de nem volt ott. Azt mondták, hogy...

– Térjen a tárgyra!

– Máris rátérek. Hihetetlen a dolog. Megcsináltam a paraffinpróbát...

– És?

– És pozitív.

– Biztos?

– Halálbiztos. Nem fér kétség hozzá, hogy Jacqueline Larrieu az utóbbi negyvennyolc órában egyszer vagy többször lőfegyvert süített el.

– Hagyta, hogy megcsinálja vele a tesztet?

– Nem volt gond.

– És milyen magyarázatot ad?

– Semmilyen. Nem szóltam neki. Vissza kellett jönnöm a laboratóriumba, itt fejeztem be a vizsgálatot.

– Lapointe? Ott van vele?

– Még ott volt, amikor eljöttem a Saint-Dominique utcából.

– Biztos nincs tévedés?

– Halálbiztos.

– Köszönöm.

Letette a telefont. Függsőleges mély ránc jelent meg a homlokán, a vizsgálóbíró pedig kérdő tekintettel várta, hogy megszólaljon.

– Tévedtem – mondta komoran, kelletlenül.

– Hogy értsem?

– Bevallom, egy percig se hittem benne, de azért, biztos, ami biztos, megbíztam a labort, hogy csinálják meg a paraffinpróbát Jacqueline jobb kezén.

– És pozitív? Ezt vettem ki a szavaiból, de alig akartam elhinni.

– Én nemkülönben.

Megkönnyebbülést kellett volna éreznie. Alig huszon-négy óras nyomozás után az előző percben még megoldhatatlannak látszó probléma, íme, máris megoldódott.

Egy csöpp elégedettség nem sok, annyi sem volt benne.

– Ha már itt vagyok, töltsön ki nekem egy letartóztatási parancsot – mondta nagyot sóhajtva.

– Odaküldi az embereit, és letartóztatják?

– Magam megyek.

És Maigret meggörnyedve meggyújtotta az elaludt pipát, a vizsgálóbíró pedig szótlánul kitöltött egy űrlapot.



HETEDIK FEJEZET

Maigret még bement a szobájába a kalapjáért. Már fordult is ki, de akkor támadt egy nyugtalanító gondolata, és szidva magát, amiért korábban nem jutott eszébe, felkapta a telefont.

Hogy időt nyerjen, nem a központot hívta, hanem maga tárcsázta a Saint-Dominique utcai lakás számát. Mielőbb beszélni akart Lapointe-tal, meggyőződni róla, hogy nem történt semmi baj. Hanem a telefon foglaltat jelzett, és Maigret néhány másodpercre elvesztette a hidegvérét.

Ki a csudának telefonál Lapointe? Moers csak nemrég jött el onnan; Lapointe-nak tudnia kellett, hogy amint lehet, felveszi vele, Maigret-vel a kapcsolatot, és jelentést tesz neki.

A Saint-Hilaire lakásában hátrahagyott nyomozó nyilvánvalóan azért ül a telefonon, mert valami váratlan dolog történt, és vagy a rendőrséget hívja, vagy talán egy orvost.

Maigret újra próbálkozott, de megint csak a szaggatott foglalt jelzést hallotta a kagylóban. Benyitott a nyomozók szobájába, és szólt Janvier-nak, aki éppen cigarettára gyújtott.

– Kérj egy kocsit, és várj a volánnál az udvaron!

Harmadszor is tárcsázott, harmadszor is ugyanolyan eredménytelenül.

Pár másodperc múlva a Bűnügyi Rendőrség emberei azt láthatták, hogy Maigret főfelügyelő szalad le a lépcsőn, és bevágja magát a rá váró kis fekete autóba.

– A Saint-Dominique utcába! Gyorsan! Szirénázz!

Janvier, nem tudván az ügy fejleményeiről, eltátotta a

száját, mert Maigret szívből utálta a szirénát, és vajmi ritkán folyamodott hozzá.

A kocsi a Saint-Michel híd felé robogott, jobbra fordult, a rakpartra; az autók félrehúzódtak, a járókelők pedig megálltak, és követték a tekintetükkel.

Lehet, hogy neveltséges a nagy hűhó, de hát mit csináljon, Maigret nem tudta elhessegetni a képet: Jacqueline holtan hever, Lapointe meg ott van mellette, és lázasan telefonál. Annyira belelovalta magát, hogy már azon töprengett: vajon hogyan lett öngyilkos az öregasszony? Nem vetette ki magát az ablakon, hiszen földszinti a lakás. Fegyver nincs a keze ügyében, legfeljebb egy konyhakés.

Megállt az autó. A kapuban posztoló rendőr az éles nap-tól hunyorogva nézte őket, meglepte, hogy szirénázva jönnek. A hálószoba ablaka nyitva volt.

Maigret bent termett a boltíves kapu alatt, felrohant a kőlépcsőn, megnyomta a csengőt, és a következő másodpercben már ott is állt előtte Lapointe. Nyugodt volt, csak csodálkozott.

- Mi történt, főnök?
- Hol van?
- A szobájában.
- Mióta nincs mozgás nála?
- Az imént még hallottam, hogy járkál.
- Kinek telefonáltál?
- Magát hívtam.
- Miért?
- Nagyban öltözködik, mintha készülne valahova, és meg akartam kérdezni, hogy mi a teendő.

Maigret nevetségesnek érezte magát a fiatal nyomozó előtt, ráadásul közben már Janvier is odaért. A lakás, rációfólva az aggodalmára, békésebb volt, mint valaha, a dolgozószoba napfényben fürdött, a kertre nyíló ajtó nyitva volt, a hársfán madarak zsinatoltak.

Kiment a konyhába, ahol gyönyörű rend honolt, és hall-

gatta a cselédszobából kiszűrődő neszeket.

– Szeretnék beszélni magával, kisasszony.

Egyszer asszonyomnak szólította, és Jacqueline kikérte magának: – *Szólítson kisasszonynak, ha szabad kérnem!*

– Ki az?

– Maigret főfelügyelő.

– Mindjárt megyek.

Lapointe odasúgta:

– Megfürdött a gazdája fürdőszobájában.

Maigret ritkán volt ennyire elégedetlen magával, és eszébe jutott az álma, az öregek, akik részvétellel és fejcsoválva néznek rá, mert rövidnadrágban van, és taknyos kölyök a szemükben.

Nyílt az ajtó, és illatfuvallat csapta meg az orrát, egy olyan kölnié, amelyet már senki sem használ, de amelyet nagyon is jól ismer, mert ilyennel szórta be magát az anyja, amikor vasárnap elindult a nagymisére.

Az öreg Jacqueline is mintha szagosmisére készülődne. Fekete selyemruhát viselt, hozzá a nyakát abroncsba szorító fekete csipkefodort, fehér selyemszalaggal díszített fekete kalapot, patyolatfehér kesztyűt. Csak a misszálé hiányzott a kezéből.

– Kénytelen vagyok bevinni magát a rendőrségre – mondta Maigret.

Kész lett volna felmutatni a hivatalos letartóztatási parancsot, de meglepetésére Jacqueline nem tiltakozott, még csak nem is méltatlankodott. Szó nélkül átment a konyhán, közben ellenőrizte, hogy el van-e zárva a gáz, bement a dolgozószobába, becsukta az ajtót és az ablakot.

Egyetlen kérdést tett föl:

– Marad itt valaki? – És hogy nem kapott azonnal választ, hozzáfűzte: – Mert ha nem, akkor a hálószoobaablakot is be kell csukni.

Tudta, hogy lelepleződött, de eszébe se jutott, hogy ön-

kezével vessen véget az életének, sőt nagyon is méltóságteljesen viselkedett, tökéletes önuralmat tanúsított. Elsőnek lépett ki az ajtón. Maigret odaszólt Lapointe-nak:

– Maradj itt.

Jacquette elől haladt, biccentett a kapusfülkében ülő házmesternek.

Nevetséges és szégyenteljes lett volna bilincsbe verni a kevés híján hetvenöt éves öregasszonyt. Maigret betessékelt az autóba, és ő is hátra ült.

– Nem kell sziréna.

Most is ragyogó idő volt, és megelőztek egy külföldiekkel zsúfolt nagy piros-fehér turistabuszt. Maigret nem szólt egy szót sem, nem volt mit kérdeznie.

Isten tudja, hány százszor vitt így gyanúsítottat az Orfèvres rakpartra, férfit vagy nőt, egyre megy, arra készülve, hogy kivesse őket utolsó sáncaikból. Voltak nehéz és viszonylag könnyű ügyek, kínosak és kevésbé kínosak is. Volt, amelyik órák hosszat tartott, sőt megesett, hogy csak hajnalra ért véget a kihallgatás, amikor Párizs népe már munkába indul.

Maigret nem szerette a nyomozásnak ezt a szakaszát.

Most, életében először, egy öregasszonyon fogja végrehajtani a műveletet.

A rendőrpalota udvarán segíteni akart Jacqueline-nek kiszállni az autóból, de ő elhárította a felé nyújtott kezét, és peccesen elindult a lépcső felé, mintha csak templomba menne. Maigret intett Janvier-nak, hogy jöjjön velük. Fölmentek a főlépcsőn, és beléptek a főfelügyelő szobájába. A huzat meglebentette a függönyöket.

– Üljön le, kérem.

Egy karosszékre mutatott, de Jacqueline inkább egy székre ült, ezenközben Janvier, jól ismerve az ilyenkor szokásos eljárást, az íróasztal végébe telepedett, és noteszt, ceruzát ragadott.

Maigret köhécselt, megtömte az egyik pipáját, az ablakhoz sétált, visszament, és lecövekelt az öregasszony előtt, bele-

nézett a mozdulatlanul rászegeződő, élénk szempárba.

– Először is közölnöm kell, hogy a vizsgálóbíró elfogatási parancsot írt alá maga ellen. – Megmutatta a papírt. Jacqueline épp csak udvarias pillantást vetett rá. – Szándékos emberöléssel gyanúsítjuk, azzal, hogy a keddről szerdára virradó éjszaka megölte munkaadóját, Armand de Saint-Hilaire-t. A Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal technikusai elvégezték a paraffinpróbát. A vizsgálat lőpor és vegyi anyagok nyomát mutatja ki az olyan személy kezén, aki lőfegyvert használt, különösen, ha hüvelykivető automata marokfegyvert.

Maigret leste, hogyan reagál, de csak azt látta, hogy a gyanúsított figyelmesen szemléli őt, kettejük közül ő a nyugodtabb, ő őrizte meg az önuralmát.

– Nem mond semmit?

– Nincs mit mondanom.

– A paraffinteszt pozitív volt, ami cáfolhatatlanul bizonyítja, hogy a közelmúltban lőfegyvert használt. – Olyan háborítatlan nyugalommal hallgatta, akár egy templomi prédikációt. – Mit csinált a fegyverrel? Ha jól sejtem, szerda reggel a Külügyminisztériumba menet bedobta a Szajnába a töltényhüvelyekkel egyetemben. Figyelmeztetem, hogy mindenképpen felkutadjuk a pisztolyt, szükség esetén bűvárok fognak leereszteni a folyó fenekére.

Úgy határozott, hogy hallgatni fog, és hallgatott. A tekintetéből pedig olyan derű áradt, hogy azt hitte volna az ember: nem is róla van szó, ő csak véletlenül van jelen, olyasminek a fültanúja, ami nem tartozik rá.

– Nem tudom, mi volt az indítéka, de vannak sejtéseim. Majdnem ötven éven át élt Saint-Hilaire gróf mellett. Olyan szoros volt a viszonyuk, amilyen szoros viszony csak lehet két ember közt.

Halvány mosoly játszott Jacqueline ajkán, s egyszerre volt abban a mosolyban kacérság és mélyről jövő elégedettség.

– Tudta, hogy V. herceg halála után a gazdája megvalósít

ja ifjúkori álmát. – Idegesítő volt a levegőbe beszélni, és Maigret legszívesebben jól megrázta volna az öregasszony vállát. – Ha nem halt volna meg, megnősül, igaz? És vajon maga akkor is maradt volna a házban? És ha igen, vajon ugyanabban a minőségben?

Janvier, ujjai közt a ceruzát forgatva, még mindig arra várt, hogy feljegyezhesse az első választ.

– Kedd este bement a gazdája dolgozószobájába. Ő éppen a könyve nyomdai levonatát javította. Volt valami szóváltás maguk közt?

További tíz perc telt el válasz nélkül maradt kérdésekkel, és Maigret nem bírta tovább, átment egy kis pihenőre a nyomozók szobájába. Ott jutott eszébe, hogy Lapointe tegnap este óta a Saint-Dominique utcában rostokol.

– Nagyon be vagy fogva, Lucas?

– Nem vészes.

– Akkor menj, váltsd le Lapointe-ot! – És mert elmúlt dél, még azt is mondta: – Ugorj be a Dauphine sörözőbe. Küldess fel egy tálca szendvicset, sört meg kávé. – Az öregasszonyra is volt gondja. – Meg egy üveg ásványvizet is.

Visszament a szobájába, és úgy találta Jacqueline-et meg Janvier-t, ahogy hagyta őket: mozdulatlanul ültek a helyükön, mint egy festmény figurái.

Fél óra hosszat járkált fel s alá a szobában, pöfékelt, álldogált az ablak előtt, meg-megállt két lépésre az öregasszonytól, a szeme közé nézett.

Nem volt ez kihallgatás, hiszen a gyanúsított éppenséggel csökönyösen hallgatott; hosszú és meglehetősen összefüggéstelen monológ volt.

– Könnyen lehet, hogy a szakértők azt állapítják meg, hogy csökkent mértékben volt beszámítható. Az ügyvédje nyilván azzal fog védekezni, hogy szerelmi bűntény forog fenn. – Nevetségesnek hangzik, de igaz. – Rosszul teszi, ha hallgat, mert ha bűnösnek vallja magát, egészen biztosan meghatja

majd az esküdteket. Miért ne kezdene bele most azonnal a valamástételbe?

A gyerekek szokták ezt játszani: nem szabad kinyitni a száját, bármit mond vagy csinál a másik, és főleg nem szabad nevetni.

Jacquette nem szólalt meg, és nem nevette el magát. A tekintetével követte, ahogy Maigret fel-alá járkál, de továbbra se moccant, a szeme se rebtent, mintha nem rá tartozna ez az egész.

– A gróf volt az egyetlen férfi az életében?

Kár a fáradságért! Hiába keresi a gyenge pontot.

Kopogtak. A Dauphine pincére jött, letette a tálcát az íróasztalra.

– Egyen pár falatot! Ha ilyen ütemben folytatjuk, eltart még egy darabig.

Odanyújtott egy sonkás szendvicset. A pincér közben elment. Jacquette felhajtotta a szendvics csücskét, és – csoda történt! – végre szóra nyitotta a száját.

– Én már tizenöt éve nem eszem húst. Az öregeknek nincs szükségük rá.

– Jobb szereti a sajtot?

– Mindegy, úgyse vagyok éhes.

Maigret megint átment a nyomozókhöz.

– Szóljon le valaki a sörözőbe, hozzanak sajtos szendvicseket!

Ő, mintha csak bosszút akarna állni, nem hagyta abba a járkálást, úgy evett, egyik kezében a szendvicset tartotta, a másikban a pipát, és csak azért állt meg, hogy igyon egy-egy korty sört. Janvier letette az amúgy is fölösleges ceruzát, és békésen falatozott.

– Inkább négyszemközt beszélne velem? – Vállrándítás volt a válasz. – Joga van hozzá, hogy csak ügyvéd jelenlétében nyilatkozzon, akár most azonnal idehívom, akit megnevez. Van ismerős ügyvédje?

- Nincs.
- Odaadjam a bejegyzett ügyvédek lajstromát?
- Fölösleges.
- Hivatalból kirendelt ügyvédet akar?
- Az se kell.

Ez már haladás volt: felelgetett.

- Elismeri, hogy rálőtt az áldozatra?
- Nincs mit mondanom.
- Más szóval némasági fogadalmat tett?

És újra az idegtépő hallgatás. A rézsút betűző nap pász-májában pipafüst lebegett. A szobát lassan megülte a sonka-, a sör- meg a kávészag.

- Óhajt egy csésze kávé?
- Csak reggel kávézom, sok tejjel.
- Mit inna?
- Semmit.
- Az a szándéka, hogy éhségstrájkot tart?

Ezt kár volt mondania, mert egy elfojtott mosoly arra vallott, hogy megfontolja az ötletet.

Maigret épp elég gyanúsítottat látott már hasonló helyzetben, és mindenféle fajtát, kemény nyakúakat és könnyen megpuhíthatókat, sírókat, sápadókat és persze olyanokat is, akik dacoltak vele, vagy épp a képébe röhögtek.

Most először ült olyan ember ezen a széken, aki kihívóan közönyös maradt, megőrizte rendíthetetlen nyugalmát.

- Még mindig nincs mondanivalója?
- Egyelőre nincs.
- És mikor lesz?
- Nem tudom.
- Vár valamire? – Csend. – Felhívjam V. hercegnét?

Megrázta a fejét.

- Szeretne valakinek üzeni vagy valakit idehívatni?

Hozták a sajtos szendvicseket; rájuk se hederített. Rázta a fejét:

– Egyelőre nem.

– Szóval úgy döntött, hogy nem beszél, nem eszik, nem iszik.

Kényelmetlen volt a szék, előbb-utóbb mindenki kényelmetlenül érezte magát rajta. De ő egy óra múltán is egyenes derékkal ült, nem fészkelődön, meg se mozdította a lábát, a kezét.

– Ide hallgasson, Jacqueline! – A bizalmas megszólításon meghökkenve a nő összevonta a szemöldökét, és nem ő, hanem a rendőrtiszt jött zavarba. – Figyelmeztetem, hogy addig maradjunk ebben a szobában, ameddig csak kell. Bizonyítékunk van rá, hogy egy vagy több lövést adott le. Csak annyit kérek magától, hogy mondja meg, miért és milyen körülmények közt. Ostoba hallgatásával... – A szó már kicsúszott a száján, de gyorsan helyesbített: – A hallgatásával félrevezeti a hatóságot, és esetleg ártatlan személyeket is gyanúba kever. Ha fél órán belül nem válaszol a kérdéseimre, idekéretem a hercegnét, és szembesítem magával. A fiát is berendelem és Alain Mazeront meg a feleségét, és majd meglátjuk, hogy az általános szembesítés... – Dühösen kikiabált: – Mi van?

Merthogy kopogtattak. Az öreg Joseph kihívta a folyosóra, és a fejét félrebillentve azt súgta:

– Itt van egy fiatalember, és mindenáron...

– Milyen fiatalember?! – Joseph egy névjegykártyát nyomott a kezébe, Isabelle unokájának, Julien de V.-nek a névjegyét. – Hol van?

– A váróban. Azt mondja, sürgős, mert fontos órája van az egyetemen, nem hiányozhat.

– Mondd meg neki, hogy várjon egy kicsit. – Visszament a szobájába. – Isabelle unokája, Julien akar beszélni velem. Valami mondandója van. Továbbra is hallgat?

Idegesítőnek idegesítő volt, de volt benne valami megható. Mairret érezte, hogy harc dúl az öregasszony bensőjében, és nem volt szíve hozzá, hogy tovább sanyargassa. A nézői sze-

repre kárhoztatott Janvier arcán is látszott, hogy kínos neki a dolog.

– Előbb vagy utóbb úgyis mindent el kell mondania. Hát nem lenne jobb, ha...

– Beszélhetek egy pappal?

– Gyónni szeretne?

– Én csak azt kérem, hogy néhány percet beszélhesek egy pappal, Barraud atyával.

– Hol érem el?

– A Sainte-Clotilde-plébánián.

– Ő a gyóntatója?

Maigret a legkisebb esélyt sem akarta elszalasztani; azonnal felvette a telefont.

– Kapcsolja nekem a Sainte-Clotilde-plébániát... Igen... Tartom a vonalat... Barraud tisztelendő urat... Nem érdekes, hogyan írják... – Várakozás közben a pipáit babrálta, libasorba rendezte őket az íróasztalon, mint az ólomkatonákat. – Halló! Tisztelendő úr? Itt Maigret, a Bűnügyi Rendőrség ügyosztályvezető főfelügyelője beszél. Itt van az irodámban az egyházközségének egyik tagja, és beszélni szeretne magával. Megkérném, hogy hívjon egy taxit, és jöjjön az Orfèvres rakpartra... Köszönöm szépen... Igen... Várja magát. – Janvier-nak pedig azt mondta: – Ha ideér a pap, hívd be ide, és hagyd őket kettesben... Közben nekem beszélnem kell valakivel.

Kiment az üvegfalú váróterembe; egyedül az a fiatalember tartózkodott a helyiségben, akit előző nap gyászruhában látott a Varenne utcában, a szülei és a testvérei körében. Maigret láttára felállt, és követte a felügyelőt egy kis irodába, amely éppen üres volt.

– Üljön le!

– Nem fogom sokáig feltartani. Különben is vissza kell mennem az egyetemre, fél óra múlva kezdődik az előadás. – A szűk helyiségben még magasabbnak, vékonyabbnak látszott. – Ünnepeyles volt az arca, kicsit szomorkás. – Már tegnap is

szerettem volna beszélni magával, amikor a nagymamám házában találkoztunk.

Maigret-nek átfutott az agyán, hogy milyen jó volna, ha volna egy ilyen fia. Természetes könnyedség és veleszületett szerénység van benne, már ahogy enyhén előregörnyed, az is udvarias tapintatra vall.

– Nem tudom, hogy használható lesz-e, amit mondani fogok. Sokat gondolkoztam rajta az éjszaka. Kedd délután voltam a bácsikámnál.

– Ki a bácsikája?

A fiú elpirult, de az enyhe pír azonnal el is tűnt az arcáról.

– Így hívtam Saint-Hilaire grófot – mondta félszeg mosollyal.

– Eljárt hozzá?

– Igen. Nem beszéltem róla a szüleimnek. De nem is titokban mentem. Már kisgyerekkoromban hallottam róla.

– Kitől?

– A nevelőnőimtől, később pedig az iskolatársaimtól. A nagymamám szerelmi története úgyszólván legendásnak mondható.

– Igen, tudom.

– Tíz-tizenegy éves korom táján megkérdeztem őt, hogy hogy van ez, és attól fogva sokat beszélgettünk Saint-Hilaire-ről. Felolvasta nekem némely levelét, azokat például, amelyekben diplomáciai fogadásokról vagy államfőkkel való eszmecserekről ír. Olvasta a leveleit?

– Nem.

– Nagyon jól, lendületesen írt, egy kicsit a Retz kardináliséra emlékeztet a stílusa. Nem kis részben a grófnak és a beszámolóinak köszönhető, hogy a diplomata pályát választottam.

– Mikor ismerkedett meg vele személyesen?

– Két évvel ezelőtt. Volt egy osztálytársam a gimnáziumban, az ő nagyapja is diplomata volt. Nála találkoztam Saint-

Hilaire gróffal, és megkértem, hogy mutassanak be neki. Tetőtől talpig végigmért, látszott rajta, hogy elérzékenyül, és az az igazság, hogy én is meg voltam hatva. Kérdezgetett a tanulmányaimról, a terveimről.

– Elment hozzá a Saint-Dominique utcába?

– Meghívott, de rögtön azt is mondta: – *Persze csak ha a szülei nem találnak kivetnivalót benne.*

– Gyakran eljárt hozzá?

– Nem. Úgy havonta egyszer. Mikor hogy. Például az érettségi után tanácsot kértem tőle, és nagyon bátorított, hogy jelentkezsem az École Normale Supérieur-re. Ő is úgy vélte, hogy a diplomatapálya szempontjából nem előny ugyan, de nem árt, ha erős alapokat szerzek... Egyszer, csak úgy, azt találtam mondani: – *Egy kicsit úgy érzem magam, mintha a bácsikámtól kérnék tanácsot.* – *En meg úgy, mintha az unokaöcsémmel társalognék* – mondta nevetve. – *Hívjon nyugodtan a bácsikájának!* Hát ezért csúszott ki a számon, hogy a bácsikám.

– Nem szerette a nagyapját?

– Alig ismertem. Ő meg Saint-Hilaire gróf ugyanaz a generáció, a két ember mégis ég és föld. A nagyapám mindvégig egy tekintélyes és megközelíthetetlen személyiség volt a szememben.

– És a nagyanyja?

– Nagy barátok voltunk. És azok is maradtunk.

– Tudott róla, hogy jár a Saint-Dominique utcába?

– Tudott. Rendszeresen beszámoltam neki a beszélgetéseinkről. Mindig apróra kikérdezett, és volt, hogy ő figyelmeztetett: rég nem látogattam meg közös barátunkat.

Maigret, bármilyen rokonszenvesnek találta is a fiatal embert, elképedve és majdhogynem gyanakodva fürkészte. Itt, a Bűnügyi Rendőrségen ritkán fordulnak meg ilyesfajta ifjak, és Maigret-nek megint az az érzése támadt, hogy akikkel most dolga van, nem hús-vér emberek, hanem egy épületes olvasmány papírmásé figurái.

– Egy szó, mint száz, kedd délután elment Saint-Hilaire-hez.

– Igen.

– Volt valami különös oka a látogatásra?

– Tulajdonképpen volt. Két nappal azelőtt halt meg a nagyapám. Úgy gondoltam, hogy nagymama szeretné tudni, hogyan reagál a barátja.

– Maga nem volt kíváncsi rá?

– De, lehet. Tudtam, hogy megfogadták egymásnak, hogy összeházasodnak, ha úgy hozza a sors.

– Nem lett volna ellenére, ha ez bekövetkezik?

– Egyáltalán nem.

– És a szüleinek?

– Sosem beszéltem erről az apámmal, de nagyon valószínűnek tartom, hogy őneki sem lett volna kifogása. Az persze lehet, hogy a mama...

Nem fejezte be a mondatot, de Maigret nem hagyta anynyiban.

– Hogy a mama...?

– Nem akarok gonoszkodni, de azt azért meg kell mondanom, hogy ő nagyobb jelentőséget tulajdonít a címeknek és a rangoknak, mint a család többi tagja.

Hát persze, hiszen ő nem született hercegnő, egyszerű Iréné de Marchangyból lett V. hercegné.

– Mi történt azon a bizonyos utolsó találkozón?

– Nehezen tudom ezt elmagyarázni. Akárhogy is, úgy gondoltam, az lesz a legjobb, ha beszélek önnel. Saint-Hilaire gróf gondterhelt volt, és most először láttam rajta, hogy nagyon öreg. Azelőtt fiatalabbnak látszott a koránál. Sütött belőle, hogy szereti az életet, hogy igazi ingyenként mindent megízlelt benne, amit csak lehetett. Az én szememben mindig is a XVIII. század embere volt, aki véletlenül csöppent a mi századunkba. Érti?

Maigret bólintott.

– Nem gondoltam volna, hogy a nála két évvel idősebb nagyapám halála különösképpen megviseli, már csak azért sem, mert egy balesetbe halt bele, és alig szenvedett. De kedd délután Saint-Hilaire rettenetesen rosszkedvű volt, és került a tekintetemet, mintha titkolna előttem valamit. Olyasmit mondtam, hogy egy év múlva végre elveheti a nagymamámat, de ő nem válaszolt, hanem elfordította a fejét, és akkor még hozzátettem: – *Örül, igaz?* Jó lenne szó szerint idézni, hogy erre mit mondott. Furcsa, hogy nem emlékszem pontosan, pedig a szavai értelme, és ami következik belőlük, az nagyon is megdöbentett. Lényegében ezt válaszolta: – *Ha ugyan meg nem akadályoz valami.* Néztem az arcát, és félelmet olvastam le róla. Tudom, meglehetősen bizonytalan ez az egész. Akkor, ott nem is tulajdonítottam különösebb jelentőséget neki, azt gondoltam, hogy egy öregember természetes reakciója ez: megtudja, hogy egy másik öreg meghalt, és arra gondol, hogy nemsokára ő következik... Amikor aztán meghallottam, hogy meggyilkolták, rögtön eszembe jutott ez a jelenet.

– Beszélt róla valakivel?

– Senkivel.

– Még a nagyanyjával sem?

– Nem akartam fájdalmat okozni neki. Ahogy múlik az idő, egyre biztosabb vagyok benne, hogy a gróf fenyegetve érezte magát. Nem olyan ember volt, aki csak úgy képzelődik. Öreg volt, de megőrizte szellemi frissességét és tisztánlátását, a bölcsesség kellőképp felvértezte az alaptalan ijedelmekkel szemben.

– Ha jól értem, előre látta, hogy mi lesz a sorsa.

– Igen, előre látta, hogy valami baj lesz. Ezt tegnap óta nem tudtam kiverni a fejemből, és gondoltam, jobb, ha eljövök önhöz, és elmondom.

– Beszélt néha a barátairól?

– A halott barátairól. Már nem volt élő barátja, de ez nem viselte meg különösebben. – *Mindent összevetve egész kellemes*

utolsónak maradni – mondta. És szomorkásan hozzátette: – *Legalább van egy emlékezet, amelyben a többiek tovább élnek.*

– Sosem említette, hogy volnának ellenségei?

– Meg vagyok győződve róla, hogy soha nem voltak ellenségei. Irigyei talán voltak, főleg eleinte, mert üstökösként ívelt föl a pályája. De már az irigyei is a temetőben nyugszanak.

– Köszönöm. Jól tette, hogy eljött.

– Nincs új fejlemény?

Maigret habozott, majdnem kimondta Jacqueline nevét.

Már biztosan megjött a pap, és ott ülnek kettesben az ő szobájában. A rakparton néha úgy emlegették azt az irodát, hogy a „gyóntatófülke”. No, hát most először, rászolgál a nevére.

– Semmi különös – válaszolta.

– Ideje visszamennem az egyetemre.

Maigret a lépcsőig kísérte.

– Még egyszer köszönöm.

Kezét a háta mögött összefogva egy darabig járkált a széles folyosón, aztán pipára gyújtott, bement a nyomozók szobájába. Ott volt Janvier, várt.

– Itt van a pap?

– Már jó ideje.

– Milyen?

Janvier kesernyés iróniával így válaszolt:

– Mind közül ez a legöregebb.



NYOLCADIK FEJEZET

– Hívd fel nekem Lucas-t!

– A Saint-Dominique utcában?

– Igen. Oda küldtem, hogy váltsa le Lapointe-ot.

Kezdte türelmét veszteni. A szomszéd szobában még mindig fojtott hangon beszélgettek, és az ajtón át kihallatszó suttogás olyan volt, amelyet gyóntatófülke közelében hall az ember.

– Lucas?... Minden rendben odaát?... Aha, szóval csak az újságírók telefonálgatnak... Igen, mondd, hogy semmi újság. Tessék? Nem! Egy szót sem. A szobámban van, igen, de nem velem vagy egy emberemmel. Egy pappal...

Kisvártatva a vizsgálóbíró hívta, és Maigret ugyanazt mondta neki, mint Lucas-nak.

– Hogyne, nagyon is kesztyűs kézzel bánok vele, egy percig se aggódjon!

Nem emlékezett rá, hogy valaha is ilyen lágy szívű lett volna, ennyire türelmes. Újra, sokadszor eszébe jutott az angol cikk, amelyet Pardon idézett neki, és mosolyra húzta a száját.

Tévedett a *Lancet* szerzője. Végül is nem egy tanító oldja meg Jacqueline problémáját, és nem is egy regényíró vagy egy rendőr, hanem egy nyolcvanéves plébános.

– Mióta vannak odabent?

– Huszonöt perce.

Még csak annyi vigasza sincs, hogy igyon egy pohár sört, mivel a tálca odabent maradt. Mire végeznek, langyos lesz. Á,

már most is langyos. Megkísértette a gondolat, hogy leugrik a Dauphine-ba, de nem kockáztatta, hogy ne legyen jelen a döntő pillanatban.

Érezte, hogy közel a megoldás, és próbált rájönni, hogy mi az, nem is annyira főfelügyelőként, akinek az a feladata, hogy megtalálja és vallomásra bírja a gyilkost, hanem emberként.

Mert hát ilyen minőségben vezette ezt a nyomozást, személyes ügyének tekintette, úgyannyira, hogy – akarva-akaratlan – gyerekkori emlékeket is belekevert.

Egy kicsit az ő bőrére is ment a játék. Mert jó, Saint-Hilaire évtizedeken át volt diplomata, és az Isabelle-lel való plátói szerelme majdnem fél évszázadon át tartott, de azért ömögötte is huszonöt éves rendőri múlt van, és két nappal ezelőttig abban a meggyőződésben élt, hogy nincs olyanféle-fajta ember, akivel neki, Maigret-nek dolga ne lett volna.

Nem tartotta magát felsőbbrendűnek, nem gondolta, hogy csalhatatlan volna. Ellenkezőleg: bizonyos alázattal fogott minden nyomozásba, még a legegyszerűbbekbe is.

Nem ítélte elhamarkodottan, gyanakodott, ha valami túlságosan is szembeszökő volt. Volt türelme kivárni, míg megvilágosodik előtte a helyzet, tudván tudta, hogy nem mindig a legnyilvánvalóbb indíték a legalaposabb.

Nem volt valami nagy véleménnyel az emberekről és a képességeikről, de változatlanul hitt az egyénben.

Kereste a gyenge pontját. És ha végre rátapintott, nem didalmaskodott, ellenkezőleg, elszomorodott.

A Saint-Hilaire-ügyben talajt vesztett, mert minden előzmény nélkül olyan emberekkel találta szemben magát, akiknek a létezését sem sejtette. Idegen volt neki, ahogy viselkednek, ahogy beszélnek, reagálnak, hiába próbálta valamelyik ismerős kategóriába sorolni őket.

Szerette volna szeretni őket, még ezt a Jacqueline-et is, aki pedig borzolta az idegeit.

Talált az életükben valami olyan kellemet, harmóniát és – igen – gyermeki naivitást, ami megigézte.

És akkor hirtelen arra gondolt: Saint-Hilaire-t mégiscsak megölték.

Közülük ölte meg valaki, ez szinte biztos. Jacqueline; ő a tettes, mert ha nem, akkor fabatkát sem ér az egész kriminalisztika.

Egy pár másodpercig haraggal gondolt rájuk, még a halottra is, sőt arra a fiatalemberre is, akinek a társaságában minden korábbinál erősebben érezte, hogy jó volna apának lenni.

Ezek az emberek is csak emberek. Ugyanazok a szenvedélyek, olykor ugyanazok a rút érdekek mozgatják őket.

Most bosszantotta ez a szűzies szerelmi história. Nem hitte el, törte a fejét, olyan magyarázatot keresett, amely összefér az élettapasztalatával.

Nem szükségszerű-e, hogy két nő, aki ugyanazt a férfit szereti, előbb-utóbb meggyűlöli egymást?

Beletörődik-e a két öreg nevetséges frigyébe egy olyan família, amely rokonságot tart az európai uralkodóházak többségével?

Egyikük se vádaskodik. Egyiküknek sincs ellensége. Látzólag valamennyien nagy harmóniában élnek, csak Alain Mazon meg a felesége nem. Az ő útjaik elváltak.

Maigret-t annyira idegesítette a véget nem érő sugdolózás, hogy már-már azon volt, föltépi az ajtót, és talán csak Janvier szemrehányó tekintete bírta jobb belátásra.

Őt is megigézték!

– Remélem, állítottál őrt az ajtóba.

Odáig jutott, hogy képes feltételezni: az öreg pap megszökteti bűnbánó hívét.

Pedig érezte, hogy ott van a megoldás az orra előtt, csak nem veszi észre. Tudta, hogy pofonegszerű. Az emberi tragédiák mindig egyszerűek, ha az ember utólag tekinti át őket.

Már tegnap is többször előfordult, és ma délelőtt még

többször, hogy úgy érezte: nagyon-nagyon közel jár az igazsághoz.

Halk kopogás a két szoba közti ajtón; Maigret felkapta a fejét.

– Én is menjek? – kérdezte Janvier.

– Gyere!

Barraud atya állva várta őket. Csakugyan vénségesen vén volt, és csontvázsovány, hosszú, zilált haja glóriát vont a koponyája köré. Kifényesedett, így-úgy megfoltozott reverendát viselt.

Jacquette el sem mozdult a székről, és ugyan olyan egyenes háttal ült. Csak az arckifejezése változott meg. Már nem volt feszült, nem volt kihívó, nem látszott rajta az ádáz eltökéltség, hogy hallgat, mint a sír.

Nem mosolygott ugyan, de derű áradt belőle.

– Ne haragudjon, főfelügyelő úr, amiért így megvárakoztattuk. De tudja, Larrieu kisasszony meglehetősen kényes kérdést intézett hozzám, és alaposan meg kellett fontolnom a választ. Bevallom, kis híja volt, hogy engedélyt nem kértem magától, hogy felhívhassam Párizs érsekét, és kikérjem a véleményét.

Janvier újra az asztal végébe telepedett, gyorsírással jegyzetelt. Maigret, talán a látszat kedvéért, a nagyobb tekintély végett az íróasztalához ült.

– Foglaljon helyet, tisztelendő úr!

– Itt maradhatok?

– Azt hiszem, még szükség lesz a jószolgálataira.

A pap leült egy székre, előhalászott egy kis keményfa szelencét, és szippantott egy csipetnyi tubákot. A mozdulat, és ahogy a dohányszemcsék a szürke reverendára potyogtak, réges-régi emlékeket ébresztettek Maigret-ben.

– Larrieu kisasszony, amint azt maga is tudja, igen istenfélő hölgy, és mély hite olyan meggyőződésre készítette, amelyről le kellett beszélnem őt. Attól félt, hogy Saint-Hilaire gróf

nem részesül keresztényi végtisztességben, ezért úgy döntött, hogy addig nem beszél, míg le nem zajlik a temetés.

Maigret úgy érezte, mintha egy színes léggömb pattant volna szét előtte a verőfényben, és belepirult a szégyenbe, amiért ilyen közel volt a megoldás, és ő mégse jött rá.

– Saint-Hilaire gróf öngyilkos lett!

– Sajnos ez az igazság. De miként Larrieu kisasszonynak is mondtam, nincs okunk azt feltételezni, hogy az utolsó percben nem bánta meg a tettét. Az egyház szerint nincs azonnali halál. A tér és az idő végtelen, és a bűnbánathoz elegendő az időnek egy olyan végtelenül kis töredéke is, amely emberi eszközzel mérhetetlen. Nem hiszem, hogy az egyház megtagadná az áldást Saint-Hilaire gróftól.

Jacquette-nek (most először) bepárásodott a szeme, zseb-kendőt vett elő a táskájából, megtörölgette. Úgy biggyesztette az ajkát, mint egy kislány.

– Beszéljen, Jacquette – biztatta a pap. – Mondja el, amit nekem mondott.

Az öregasszony nagyot nyelt.

– Ágyban voltam. Aludtam. Nagy durranást hallottam, beszaladtam.

– Ott találta a grófot a szőnyegen, a fél arca szétroncsolva.

– Igen.

– Hol volt a pisztoly?

– Az íróasztalon.

– Akkor mit csinált?

– Visszamentem a szobámba egy tükörért, hogy lássam, tényleg nem lélegzik-e.

– Meggyőződött róla, hogy meghalt. És aztán?

– Aztán az jutott eszembe, hogy telefonálok a hercegnének.

– Miért nem telefonált?

– Először is, mert már majdnem éjfél volt.

– Arra nem gondolt, hogy ellenezni fogja a tervét?

– Akkor még nem. Csak az járt a fejemben, hogy mindjárt jön a rendőrség, és az öngyilkosság miatt nem kap egyházi temetést a gróf úr.

– Mennyi idő telt el attól fogva, hogy bizonyosságot szerzett a gazdája halála felől addig, hogy maga is rálőtt?

– Nem tudom. Talán tíz perc. Odaguggoltam mellé, és imádkoztam. Aztán felálltam, fogtam a pisztolyt, és rálöttem, de oda se néztem, és fohászkodtam, hogy az elhunyt és a Jóisten bocsássonak meg nekem.

– Három golyót lőtt ki?

– Nem tudom. Én csak húztam a ravaszt, míg csak el nem hallgatott a pisztoly. Akkor észrevettem azokat a fényes kis valamiket a szőnyegen. Nem értek hozzá, de rájöttem, hogy töltényhüvelyek, és összeszedtem őket. Egész éjjel nem hunytam le a szemem. Kora reggel mentem és bedobtam a pisztolyt meg a hüvelyeket a Szajnába a Concorde hídról. Várom kellett vele, mert a képviselőház előtt őrt álló rendőr odanézett, legalábbis én úgy láttam.

– Meg tudja mondani, miért lett öngyilkos a gróf?

Jacquette a plébánosra nézett, ő pedig bátorítóan biccentett.

– Már egy ideje aggasztotta valami, és kedvetlen volt.

– Miért?

– Egypár hónapja azt tanácsolta neki a doktor, hogy ne igyon töményet, és bort se. Nagyon szerette a jó bort. Néhány napig megtartóztatta magát, aztán megint ivott. De fájt tőle a gyomra, és éjjel föl kellett kelnie, hogy szódabikarbónát vegyen be. A végén már hetente vettem neki egy-egy csomaggal.

– Hogy hívják az orvosát?

– Ourgaud doktor.

Maigret fölvette a kagylót.

– Kapcsolja nekem Ourgaud doktort, legyen szíves! – Újra Jacquette-hez fordult: – Mióta volt az orvosa?

– Mindig is ő volt.

– Hány éves a doktor úr?

– Nem tudom pontosan. Körülbelül annyi, mint én.

– És még praktizál?

– A régi betegeit fogadja. A fia ugyanazon az emeleten nyitott rendelőt, a Saint-Germain körúton.

Tessék! Még egy hasonszórú ember, és persze a városnak ugyanabból a szegletéből.

– Halló! Itt Maignet főfelügyelő. Ourgaud doktor úrral beszélek?

A vonal végén azt kérte tőle a hang, hogy beszéljen jó hangosan bele a kagylóba, mert sajnos egy kicsit nagyothall.

– Gondolom, sejti, miért hívom, doktor úr: szeretnék feltenni magának néhány kérdést egy régi páciense ügyében. Igen, igen, róla van szó, Jacqueline Larrieu pedig itt ül az irodámban, és az imént közölte velem, hogy Saint-Hilaire gróf öngyilkos lett... Tessék?... Hogy számított rá, hogy elmegyek magához?... Értem. Szóval magának is megfordult a fejében. Halló! Igen, próbálok jó hangosan belebeszélni a kagylóba... A házvezetőnő azt állítja, hogy Saint-Hilaire gróf néhány hónapja erősen fájlalta a gyomrát... Én tökéletesen hallom, köszönöm. Tudelle doktor, a kórboncnok azt mondja: ritkaság, hogy egy ilyen idős embernek ennyire jó állapotban vannak a szervei... Értem. Szóval maga is ezt hajtogatta, de a betege nem hitt magának, hiába erősködött, nem tudta meggyőzni... orvostól orvoshoz szaladozott... Köszönöm, doktor úr. Alighanem kénytelen leszek még zavarni, föl kell venni a tanúvallomását... Nem, nem, ellenkezőleg! Nagyon is fontos.

Elgondolkozva letette a telefont, és Janvier látta, hogy a főnökét nem hagyta hidegen a beszélgetés.

– Saint-Hilaire gróf a fejébe vette, hogy rákja van – magyarázta komoran Maignet. – Hiába nyugtatta meg az orvosa, ő más orvosokkal is megvizsgáltatta magát, és meg volt győződve róla, hogy elhallgatják előtte az igazságot.

Jacquette halkan azt mondta:

– Mindig nagyon büszke volt az egészségére. Régebben sokszor mondogatta, hogy nem fél a haláltól, fel van készülve rá, de azt nem tudná elviselni, ha megrokkanna. Ha náthás volt például, úgy elbújt, mint egy beteg állat, még engem se nagyon engedett be a szobájába. Ez olyan hiúság volt nála. Jó pár évvel ezelőtt egy barátja meghalt rákban, de előtte majdnem két évig ágyhoz volt kötve. Bonyolult kezeléseket kapott, és a gróf úr azt mondta, de nagyon kikelve magából: – *Miért nem hagyják meghalni? Én a helyében megkérném őket, hogy gyorsan segítsenek át a túlvilágra.*

Isabelle unokája, Julien nem emlékezett rá, hogy szó szerint mit mondott Saint-Hilaire néhány órával a halála előtt. A fiú azt hitte, hogy boldog lesz, amiért végre beteljesül az álma, és ehelyett egy gondterhelt, szorongó öregembert talált, aki szemlátomást nagyon félt valamitől.

Legalábbis a fiú ezt hitte. De csak mert nem öregember. Jacquette bezzeg rögtön átlátta a helyzetet. És megértette, ő, Maigret is, immár közelebb az öregkorhoz, mint az ifjúsághoz: Saint-Hilaire attól rettegett, hogy a betegsége előbb-utóbb ágyhoz szegezi.

Mégpedig éppen akkor, amikor éppen valódi élettel telt volna meg ama nagy szerelem, amelyet semmi, de semmi be nem árnyékolhat majdnem ötven éven át.

És most, Isabelle, aki csak néha, messziről látta őt, és aki jelenvalónak éli meg letűnt ifjúságukat, feleségként ápolónői szerepre kényszerül, és csak a törődött test nyomorúságait fogja megismerni.

– Egy kis türelmüket kérem – mondta Maigret, és kiment.

Átment az Igazságügyi Palotába, fel a harmadik emeletre, és fél órára bezárkózott a vizsgálóbíróval.

Amikor visszaért a szobájába, a három ember ugyanott ült, és Janvier a ceruzáját harapdálta.

– Ön szabad – közölte Maigret Jacquette-tel. – Mindjárt

hazaviszik. Vagy nem is! Azt hiszem, jobb lesz, ha Aubonnet közjegyző úrhoz vitetem, oda várják... Magát pedig, plébános úr, természetesen visszaviszik a parókiára. A napokban lesz még némi formalitás, néhány aláírnivaló. – Janvier-hoz fordult. – Ülj a volánhoz, légy szíves!

Egy álló órát töltött a Bűnügyi Rendőrség főnökével, aztán a Dauphine sörözőben bukkant fel, és megivott két korsó sört a pultnál.

A felesége arra számított, hogy majd telefonál, és bejelenti, hogy nem ér haza vacsorára: ez már többnyire így van, ha Maigret nyomoz. Annál nagyobb volt a meglepetése, amikor fél hétkor meghallotta a lépteit a lépcsőházban, és pont akkor nyitott ajtót, amikor a férfi megállt az emeleten.

A szokásosnál is elgondolkodóbb volt az arca, ünnepélyes és derűs. Szó nélkül megcsókolta, hosszan magához ölelte az asszonyt, és az nem mert bármit is kérdezni tőle.

Nem tudhatta, hogy a férje a távoli múltba merült alá, és a nem is olyan távoli jövőt látja maga előtt.

– Mi a vacsora? – szólalt meg végre Maigret, mint akinek nagy kő esett le a szívéről.



*Noland (Vaud),
1960. június 21.*

A Park Könyvkiadónál megjelent Simenon-kötetek:

MAIGRET ÉS A LANGALÉTA
MAIGRET DÜHBE GURUL
MAIGRET ÉS AZ IDŐS HÖLGY
MAIGRET KUDARCOT VALL
MAIGRET ÉS A HAJLÉKTALAN
MAIGRET ÉS A FANTOM
MAIGRET ÉS A VIZSGÁLÓBÍRÓ
MAIGRET AZ ISKOLÁBAN
MAIGRET ÉS A MAGÁNYOS FÉRFI
MAIGRET ÉS A MINISZTER
MAIGRET ÉS A TITOKZATOS LÁNY
MAIGRET ÉS A GYLKOS
MAIGRET CSAPDÁT ÁLLÍT
MAIGRET OSZTÁLYTÁRSA
MAIGRET HABOZIK
MAIGRET ÉS A HAZUDÓS SZERETŐK
MAIGRET VÉDEKEZIK
MAIGRET TÜRELMES
MAIGRET ÉS A PADON ÜLDÖGÉLŐ EMBER
MAIGRET ÉS A TÖRPE
MAIGRET AGGÁLYAI
MAIGRET ÉS A MAKRANCOS TANÚK
MAIGRET ÉS A BÍRÓ HÁZA

